

Specializirana revija za trajnostni razvoj

ESG

okolje družba upravljanje

176

FEBRUAR 2023

**Okrogla miza o
zelenih financah**

Že letos bo polovica
odobrenih posojil
upoštevala ESG

- E** dr. Andrej Simončič: Kljub več milijardam samooskrba ni boljša, kmetijskih površin vse manj
- E** mag. Melita Rozman Dacar: Slovenska logistika želi, da se čim prej zgradi dvotirna proga
- E** Igor Grofelnik, Marjan Sternad: Slovenija med redkimi brez strategije uvajanja vodika
- S** Z modelom solastništva ostaja podjetje slovensko
- S** Marjan Trobiš: Sistem plačevanja prispevkov zahteva popolno prenovo
- G** John Denhof: V odboru za podnebne spremembe in trajnost celotna uprava

Zelena
Slovenija

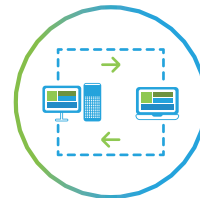
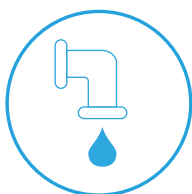
ISSN 1855-4849

Poština plačana pri pošti
1102 Ljubljana

10.-12.10.2023
GR, Ljubljana, Slovenija

EC WAVE

Where challenges meet solutions

Voda. Ravnanje z odpadki & Reciklaža. Komunalna oprema.

Obnovljivi viri energije. Pametna mesta. E-mobility.

Kakovost zraka. Dekontaminacija tal. Okoljske tehnologije.

Analize in laboratorijske tehnike. IKT.

Kdo je prometnik za zeleni prehod Slovenije?

Vprašujem. So ali niso vse večje razlike, kako kdo razume zeleni prehod v Sloveniji? Ali so že tako velike, da lahko zastrejo strateške odločitve vlade in upočasnijo korake Slovenije v spreminjanje sedanje razvojne paradigme? Paradigme, ki ni zdržna. Je v nasprotju s prioriteta, ki so glasno odmevale, in z dejansko prakso, saj politika največkrat ne daje srca v strategije, ki jih sprejema. Na primer. Tudi ko gre za strateški izziv, za prehransko varnost. **Dr. Andrej Simončič** navaja podatke, da se je v Sloveniji površina kmetijskih površin drastično zmanjšala in s samooskrbo zaostajamo. Kakšna je agenda zelenega prehoda do leta 2030, pa se ne ve. NEPN to ni, čeprav nekateri mislijo, da je. Torej je dovolj prostora, da lahko pri konkretnih odločitvah in različnih interesih zmaguje argument moči. A najprej pogledajmo, kako je v podjetjih.

Podjetje **Abena Helpi** si je med cilji trajnostnega poslovanja do leta 2030 določilo, da bodo, med drugim, izdelali 70 % izdelkov iz naravnih in recikliranih materialov. **John Denhof**, prvi mož mariborske Nove kreditne banke, pravi, da celotna uprava sedi v odboru za podnebne spremembe. **Gasper Binter** iz družbe Iskraemeco je na spletni konferenci Akademije Zelene Slovenije o ključnih temah upravljanja ESG predstavil trajnostno upravljanje dobavne verige. Politika o ESG ne govori. Nekatera podjetja, ambasadorji slovenskega gospodarstva, ki sodelujejo v anketi, so nanizala na ogrlico njihove trajnostne prakse inovativne rešitve. Takšne, ki so njihov adut za konkurenčnost na trgu. Zeleni prehod razumejo kot priložnost. Izdelki z višjo dodano vrednostjo nastajajo v drugačnih poslovnih modelih. Ko v podjetjih, resda za zdaj bolj v večjih sistemih, sprejemajo strategijo razvoja s poudarki na trajnostnih rešitvah in ko poročajo o finančnih in nefinančnih rezultatih, se sicer še učijo v procesu, ki dobiva kar naprej zakonodajne in druge pospeške. A marsikje že povsem dobro vedo, da celovit trajnostni razvoj ni le razogljičenje oziroma energetska in emisijska produktivnost. In da lahko zeleni prehod s stebri ESG dobi v podjetju prava krila s pametno dinamiko, če je v zelenem timu tudi top management.

Kako pa bo na vrhu države zdaj, s prvo predsednico? In z vlado, ki z novimi poimenovanji ministrstev diši bolj trajnostno. Mislim na nove ministre za naravne vire, okolje, podnebje in energijo, za solidarno prihodnost ... Povrh se pripravlja odlok o ustanovitvi podnebnega sveta. Imenovan je strateški svet za prehrano. Pa za zdravstvo. Za ... No, tik za vokalom je prva predstavitev prenovljenega NEPN. A zdi se, da so se neke izgubila sporočila Podnebnih ogledal. Sporočila politiki. Namreč, da država potrebuje namesto različnih medresorskih skupin za izvajanje podnebne politike vladno službo za integriran pristop in nadzor. A še najbolj skrbi, če reorganizacijo vlade razumemo tudi kot iskanje poti za ekološko modernizacijo slovenske družbe in za bolj produktivno delo uradništva, da je bilo preveč spregledano Poročilo o okolju v Republiki Sloveniji 2022. Kajti pripravljavci gradiva so z rdečo barvo označili slabo stanje na šestih področjih: okolje in zdravje, okolje in promet, trajnostna potrošnja, podnebne spremembe, ekološki odtis, ravnanje z viri in odpadki. Neopredeljeno stanje pri sedmih kazalnikih in samo pri dveh dobro stanje: morje ter okolje in gozdarstvo. Poročilo je pripravila stroka. Ali je barvno opozorilo potrditel tistim, ki predlagajo za zeleni prehod systemske spremembe? Preusmeritev k varovanju in obnovitvi ekosistemov na vseh ravneh? Ne le s fokusom na ogljično nevtrálnost in na zeleni prehod energetike.

Z reorganizacijo je vladna ekipa sedla na kolodvor, od koder vlak odpelje v različne smeri. Toda zeleni prehod slovenske družbe in države bo ostal na postaji ali obtičal po koticah uradništva, če vlada ne bo sposobna, z opozicijo vred, če ta sliši na zeleno, z gospodarstvom, s stroko in nevladniki dogovoriti operativni nacionalni zeleni dogovor kot strateško razvojno odločitev Slovenije do leta 2030. Kaj zares hoče Slovenija prednostno doseči in kakšno podporno okolje bo ustvarjala partnerjem za dejanski zeleni prehod? Poleg strateškega sveta za zdravstvo Slovenija najbolj potrebuje strateški svet za vzdržen razvoj, za zeleni prehod.

Jože Volfand,
glavni urednik

IMPRESUM

ESG (Environmental, Social, Governance)

– Okolje, družba, upravljanje,
specializirana revija za trajnostni razvoj

Izdala in založila: Fit media d.o.o., Celje

Glavni urednik: Jože Volfand

Odgovorna urednica: mag. Vanesa Čanji

**Oblikovanje, prelom in
grafična priprava:** Fit media d.o.o.

Tisk: Tiskarna Florjančič

Oglasno trženje: Fit media d.o.o.,
Kidričeva ulica 25, 3000 Celje,
tel.: 03/42 66 700,
e-naslov: info@fitmedia.si

Uredniški odbor: dr. Slavko Ažman
(Porsche Slovenija), doc. dr. Gašper
Gantar (Fakulteta za varstvo okolja),
Rudi Horvat (Saubermacher Slovenija
d.o.o.), dr. Darja Piciga, Petra Prebil
Bašin (Združenje papirne in papirno
predelovalne industrije), mag. Irena
Prijović (Združenje nadzornikov
Slovenije), Matjaž Ribaš (Slovenski
regionalno razvojni sklad), dr. Marta
Svoljšak Jerman (Petrol), mag. Emil Šehić
(Zeos), mag. Ana Vučina Vršnak (EVS),
dr. Radmila Wollrab (Helios TBLUS
d.o.o.), Urška Zgojznik (Ekologi brez meja)

Celje, februar 2023

Naklada 2.200 izvodov

Revija je brezplačna.

Tiskano na okolju prijaznem papirju.

**Zelena
Slovenija**

Kontakt za informacije:

T: 03/ 42 66 700

E: info@zelenaslovenija.si

W: www.zelenaslovenija.si

Partnerji

pri izdajanju revije EOL:

- Fakulteta za logistiko
- Surovina d.o.o.
- ELES, d.o.o.

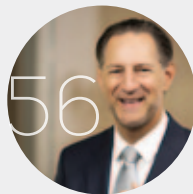
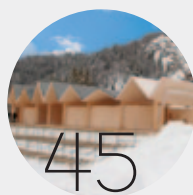
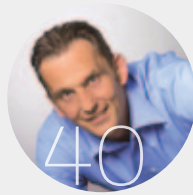
Univerza v Mariboru

Fakulteta za logistiko

surovina

ELES

VSEBINA

- 5 Novice članov Zelenega omrežja
- 16 Inovativnih trajnostnih rešitev vse več – od virov do LCA
- 20 Kljub več milijardam ni boljše, kmetijskih površin vse manj
- 24 Slovenska logistika želi, da se čim prej zgradi dvotirna proga
- 28 Nagrade trajnostnim rešitvam, pri dizajnu v ospredju igrivost
- 30 Z dizajnom in razvojem izdelkov do višje dodane vrednosti
- 32 Slovenija med redkimi brez strategije uvajanja vodika
- 36 Izračuni LCA so del nakupne odločitve na »zrelejših« trgi
- 37 Skupinski prevozi, ki se približujejo izkušnji osebnega vozila
- 38 Z aplikacijo spremljajo tokove povratne embalaže
- 39 Kako stroškovno učinkovit je higienski papir iz krožnega modela?
- 40 Sistem plačevanja prispevkov zahteva popolno prenovu
- 42 Z modelom solastništva ostaja podjetje slovensko
- 45 CBD in Stora Enso z osrednjim paviljonom za nordijsko svetovno prvenstvo
- 46 Delavnice za izobraževanje zelene in digitalne logistike
- 50 Že letos bo polovica odobrenih posojil v EU upoštevala ESG
- 54 Pristopi k celostnemu upravljanju trajnostnosti z upoštevanjem ESG
- 56 V odboru za podnebne spremembe in trajnost celotna uprava

Novice članov Zelenega omrežja

[www.zelenaslovenija.si/
zeleno-omrezje](http://www.zelenaslovenija.si/zeleno-omrezje)

**Več kot 185.000 ljudi
do zdravih življenjskih
navad z Donatom**

Donat se utrjuje kot strokovnjak za zdravo prebavo, saj zdravje in dobro počutje izvirata iz prebavnega sistema. V ospredje postavlja preventivno skrb za zdravje prebave in posledično celotnega telesa. Ljudje so zelo pomemben člen Donatove zaveze trajnosti. Zato skrbimo, da jih izobražujemo o prebavnem zdravju in vplivu prebave na celotno telo ter jim pomagamo pri ustvarjanju bolj zdravih življenjskih navad. Vse vodene programe zdravja so pripravili strokovnjaki. Podprti so z znanstveno študijo ter vsebujejo zdrave jedilnike, nasvete za gibanje in nasvete za obvladovanje stresa, njihovo delovanje pa je podkrepljeno z vsakodnevnim pitjem Donata. Razvili smo štiri vodene programe zdravja Donat: Donat Detox, Donat Imuno, Donat Vital in V 6 dneh do boljše prebave. Vsi programi so zasnovani celostno in trajajo od 6 do 30 dni. V letu 2022 se je vsaj enega programa udeležilo več kot 60.000 uporabnikov, skupaj pa skupnost šteje že več kot 185.000 udeležencev. Na tak način posameznikom pomagamo, da se lažje odločijo za bolj zdravo življenje.

**Atlantic Droga Kolinska d.o.o., BU
Donat**
www.donat.com

**Komunalni snovni krog
ohranja drevesa in
zmanjšuje CO₂**

Circular Shield v Sloveniji skrbi za razvoj programa Komunalni snovni krog (KSK) – to je zaprta snovna zanka lokalno zbrane embalaže tetrapak in recikliranega higienskega papirja. V letu 2022 smo z namenom zagotavljanja surovine za Komunalni snovni krog v Sloveniji v predelavo oddali 462 ton odpadne embalaže tetrapak in tako več kot podvojili količine preteklega leta. Pri zagotavljanju ustreznih količin sodelujemo z družbama za ravnanje z odpadno embalažo Dinos in Slopak. Z okolju prijaznim recikliranim higienskimi papirjem iz lastnega snovnega kroga se danes v Sloveniji opremlja že več kot 100 občinskih javnih zavodov in podjetij. Ker se za izdelavo higienskega papirja namesto čiste celuloze (les) uporabi kartonski del embalaže tetrapak, smo od začetka delovanja (leta 2016) v sodelovanju z vključenimi lokalnimi skupnostmi v Sloveniji pomembno prispevali k ohranjanju naravnih virov in varovanju okolja. Do danes smo zabeležili 16.148 ohranjenih dreves, 1.240 ton predelane odpadne embalaže in 1.009 ton manj emisij CO₂.

Circular Shield d.o.o.
www.komunalni-snovni-krog.si

**Pnevmatika iz 90 %
trajnostnih materialov
odobrena za uporabo**

V podjetju Goodyear smo razkrili demonstracijsko pnevmatiko, ki vsebuje 90 % trajnostnih materialov. Poleg internega testiranja je pnevmatika uspešno opravila tudi vsa predpisana testiranja. Testi so dokazali, da ima nova pnevmatika v primerjavi z referenčno iz tradicionalnih materialov manjši kotalni upor, kar pomeni, da ima potencial omogočiti večji prihranek pri gorivu in zmanjšati ogljični odtis. Potem ko smo lani pri Goodyearu predstavili demonstracijsko pnevmatiko s 70-% vsebnostjo trajnostnih materialov, jo nameravamo letos že ponuditi na trgu. Do leta 2030 pa je cilj predstaviti pnevmatiko 100-% izdelano iz trajnostnih materialov. Demonstracijska pnevmatika v 12 različnih komponentah pnevmatike vsebuje 17 posebnih sestavin, med katerimi so tudi saje za utrditev zmesi in daljšo življenjsko dobo pnevmatike, sojino olje, ki pomaga ohranjati prožnost zmesi pnevmatike pri spreminjajočih se temperaturah, silika za boljši oprijem in zmanjšanje porabe goriva, poliester iz recikliranih plastenk in drugih plastičnih odpadkov, borova smola za povečanje oprijemne zmogljivosti pnevmatike, žično jedro in jekleni kord iz jekla z visoko vsebnostjo recikliranih materialov idr.

Goodyear Slovenija, d.o.o.
<https://goodyear-slovenija.si>

Z Dunaja prva pošiljka z uporabo trajnostnega letalskega goriva

Podjetji cargo-partner in Lufthansa sta odpremili prvo pošiljko z uporabo trajnostnega letalskega goriva (Sustainable Aviation Fuel - SAF). Pošiljka je bila odpremljena z dunajskega letališča v začetku decembra in je prispela na letališče Dallas Fort Worth v Teksasu naslednji dan. Naročnik transporta je bila stranka iz kozmetične industrije, pošiljka pa je tehtala 340 kg. Za proizvodnjo SAF se lahko uporabijo različne surovine in postopki. Biokerozin je na primer mogoče proizvesti iz ostankov in odpadnih materialov, kot so gospodinjski odpadki ter odpadna olja ali maščobe. Uporaba alternativnih goriv namesto klasičnih fosilnih goriv lahko v kombinaciji z drugimi ukrepi za zmanjšanje CO₂ emisij omogoči 100 % podnebno nevtralen transport.

cargo-partner d.o.o.
www.cargo-partner.com

Spletni kupci prejeli 377 milijonov poškodovanih pošiljk

Pošiljke in izdelki so med transportom izpostavljeni številnim vplivom okolja. Za razumevanje razmer, ki jih morajo paketi prenesti, da do potrošnikov pridejo v popolnem stanju, smo v DS Smith izvedli raziskave z merilci pospeška. Ti sledijo hitrosti paketa med potovanjem in zagotavljajo podatke, ki lahko pojasnijo škodo, ki jo pošiljke utrpijo. Ker je december čas povečanega povpraševanja in tudi spletnega nakupovanja, nas je

zanimalo, kaj se dogaja s prazničnimi darili ter kolikšno gospodarsko škodo povzročajo njihove poškodbe. Ugotovitve so presenetljive in šokantne. Praznična darila bodo med potjo do naših domov verjetno doživela pospeške s hitrostmi, ki so večje od tistih, ki jih doživljajo dirkači Formule 1. V raziskavi smo odkrili, da nekateri paketi med potjo zabeležijo gravitacijske sile, ki so podobne kot pri motorističnih dirkah ali izstrelitvah raket. Tipična pošiljka, ki je kupljena prek spleta, je izpostavljena gravitacijskim silam, ki merijo do astronomskih 50 Gs. To je več kot petkratna raven sil, ki bi povzročila izgubo zavesti pri izkušenem astronautu (pri 9 Gs) in 10-krat večja g-sila, kot se običajno pojavi na toboganu (pri 5 Gs). Izpostavljenost tem silam lahko samo v božično-novoletnem času prodajalcem in proizvajalcem zaradi vračil poškodovanih izdelkov povzroči za 18,1 milijarde evrov škode. Skoraj polovica (45 %) evropskih spletnih kupcev je poročala, da je v zadnjem letu prejela poškodovano pošiljko, kar pomeni 377 milijonov poškodovanih pošiljk.

DS Smith Slovenija d.o.o.
www.dssmith.com

Nove širine projekta ECOTROPHELIA, letos z dijaki srednjih šol

Projekt ECOTROPHELIA Slovenija je na GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij prvič ugledal luč leta 2008 z namenom, da bi pri študentih spodbujali inovativnost. V okviru projekta namreč ekipe razvijejo nov inovativen živilski izdelek in zanj pripravijo kratek marketinški, prodajni in poslovni načrt. Doslej sodelujočih 246 študentov s 63 različnimi izdelki dokazuje, da projekt ne le vzgaja samoiniciativne in inovativne mlade strokovnjake, ampak tudi gradi podjetniško razmišljujoče mlade upe, ki jim je reševanje zastavljenih problemov izziv, h kateremu pristopijo širokogledno in proaktivno. Ker si tudi mlajši vrstniki – dijaki, želijo, da bi kompetence, kot so razvoj izdelkov, timsko delo, prodornost pri reševanju izzivov in podjetništvo razvijali na čim bolj

praktičen način, smo se odločili, da v letu 2023 organiziramo tekmovanje v nekoliko prilagojeni obliki tudi za dijake. Tekmovanje ECOTROPHELIA Slovenija Junior bo tako letos prvič navduševalo tudi dijake srednjih šol, mi pa že nestrpnost pričakujemo nove živilske izdelke.

Pripravila: Maja Oblak, svetovalka pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij

GZS - Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij

www.gzs.si/zkzp

Nepovratne spodbude za obnovljene pnevmatike za tovorna vozila in avtobuse

Eko sklad je objavil nov javni poziv za nepovratne finančne spodbude za nakup in montažo obnovljenih pnevmatik pri tovornih vozilih in avtobusih. Povečati želijo gospodarnost in okoljsko učinkovitost cestnega prometa tovornih vozil in avtobusov. Zaradi uporabe obnovljenih pnevmatik se bo zmanjšala tudi uporaba surovin in novih materialov, kar bo manj obremenjevalo okolje in prispevalo k ciljem krožnega gospodarstva. Spodbude so namenjene pravnim osebam in samostojnim podjetnikom, ki imajo veljavno licenco za izvajanje prevozov potnikov in/ali blaga. Nepovratna spodbuda znaša 60 EUR za posamezno obnovljeno pnevmatiko in bo dodeljena za obnovljene pnevmatike, ki so bile kupljene in nameščene na vozilo od dne 1. 10. 2022 dalje. Več na povezavi: <https://ekosklad.si/gospodarstvo/pridobite-spodbudo/seznam-spodbud/obnovljene-pnevmatike-pri-tovornih-vozilih-in-avtobusih/vozila-in-infrastruktura-trajne-mobilnosti-subvencija>

Eko sklad, j.s.
www.ekosklad.si

Kakšne so alternative osebnemu avtomobilu?

Konec januarja je RRA LUR skupaj z GoOpti v sklopu projekta Smart MOVE organizirala konferenco »Skupaj do učinkovitih alternativ osebnemu avtomobilu«. Iskali smo odgovore na izzive, ki jih prinašajo vsakodnevni zastoji na cestah, pomanjkanje parkirnih mest in velike okoljske obremenitve, ki so posledica uporabe osebnih avtomobilov.

Predstavniki Ministrstva za infrastrukturo, Ljubljanskega potniškega prometa in Slovenskih železnic so skupaj s ponudniki novih alternativ – dinamičnega skupinskega prevoza, GoOpti in souporabe električnih vozil Avant2Go ter drugimi – iskali možnosti medsebojnih povezav in rešitev, ki bi prinesle pozitivne spremembe za družbo in okolje. V GoOptiju smo na konferenci predstavil dinamični skupinski prevoz – Gremo skupaj, ki za uporabnike združuje udobje, hitrost in fleksibilnost lastnega prevoza na delo. Uporabniki bodo vstopili na željeni lokaciji (na domu) in izstopili v neposredni bližini delovnega mesta. Nova, trajnostna oblika prevoza na delovno mesto združuje potnike, ki ob istem času potujejo v isto smer in s tem optimizirajo število avtomobilov na cestah in omogočajo večje prihranke škodljivih izpustov. Gre za pilotni projekt, v sklopu projekta Smart MOVE, ki od februarja do konca aprila omogoča brezplačne prevoze iz Kamnika, Kranja, Domžal in Radomelj do območja BTC in Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana iz okoliških mest.

GoOpti d.o.o.
www.goopti.com

HOFER z optimizacijo embalaže treh izdelkov prihranil 3,43 tone plastike

V sklopu iniciative Danes za jutri in projekta »Embalaža na HOFER misiji: Zmanjšaj. Ponovno uporabi. Recikliraj.« si pri HOFERju prizadevamo pri izdelkih lastnih blagovnih znamk do konca leta 2025 doseči naslednje cilje: celotno količino embalaže bomo zmanjšali za 15 % (glede na 2020, sorazmerno s prodajo), vso embalažo izdelkov bo mogoče 100-% reciklirati, plastična embalaža bo vsebovala vsaj 30 % popotrošniško reciklirane plastike. Embalažo optimiziramo v sodelovanju z dobavitelji in strokovnim partnerjem, družbo Interzero. Toaletnemu papirju proizvajalca Paloma (KOKETT, vonj kamilice, 3-slojni) smo zmanjšali debelino ovojne folije, sadni sirup (Vital Mestinje, 1

l) ima lažjo plastenko z manjšim zamaškom, jogurti Sirarne Čuš (navadni ter sadni domači jogurt 0,5 l) pa lažjo plastenko iz 25 % recikliranih materialov. Izračun na podlagi primerjave z letno prodajo istih izdelkov pred optimizacijo embalaže je pokazal, da sprememba pri zgolj teh treh izdelkih pri naša prihranek 3,43 tone plastike. Zaradi vsebnosti recikliranega materiala pa kar več kot 4,9 tone deviške plastike letno manj. Izdelki z optimizirano embalažo so posebej označeni z različicami logotipa Embalaža na HOFER misiji.

HOFER trgovina d.o.o.
www.hofer.si

Popoln nadzor nad porabo elektrike pri odsesovanju

Proizvodne linije, ki niso vlagale v posodobitev odsesovalnih sistemov, se soočajo z vplivi energetske krize. Klasični odsesovalni sistemi so namreč izjemni porabniki električne energije. A ni treba, da je tako. DESA je sistem za optimizacijo odsesovanja, ki se lahko namesti tudi na obstoječe sisteme. Z inteligentnim delovanjem prihrani v povprečju več kot 50 % električne energije za odsesovanje, pri tem pa izboljša učinkovitost. V Intercetu smo šli še dlje in razvili aplikacijo Intercet Strateg 4.0. Ta uporablja strojno opremo DESE in njene podatke za popolno on-line spremljanje porabe energije in prihrankov. Grafični vmesnik prihranke prikazuje v višini porabe energije, ves čas pa tudi v evrih. Intercet Strateg 4.0 omogoča še prikaz razpoložljivosti vseh strojev, priključenih na odsesovalni sistem, kjer je

implementirana DESA, ter v vsakem trenutku pripravi različna poročila.

Intercet d.o.o.
www.intercet.si/DESA

Nova Uredba o zmanjšanju vpliva plastičnih proizvodov na okolje

Konec leta 2022 je v veljavo stopila Uredba o zmanjšanju vpliva nekaterih plastičnih proizvodov na okolje, ki izhaja iz Direktive 2019/904, pogovorno poznana tudi kot SUP Uredba. Eden izmed ključnih ukrepov in ciljev Uredbe je tudi poročanje in redno vodenje evidence o nastalih odpadkih iz nekaterih plastičnih proizvodov za enkratno uporabo in ribolovnega orodja. Plastični proizvodi za enkratno uporabo so v celoti ali delno izdelani iz plastike in so običajno namenjeni samo za enkratno uporabo ali za uporabo za kratko obdobje, preden so odvrženi. Uredba zajema proizvajalce (uvoznik, embaler, zavezanci, ki dajejo proizvod prvič na trg RS) naslednjih izdelkov: posod za živila za hrano za takojšnje uživanje, zavitkov in ovojev za živila, vsebnikov za pijačo s prostornino do 3 litrov (vključno s pokrovčki in zamaški), lončkov za pijačo (vključno s pokrovčki in zamaški), lahkih plastičnih nosilnih vrečk, vlažilnih robčkov, balonov, tobačnih izdelkov s filtri in filtrov za uporabo v kombinaciji s tobačnimi izdelki in ribolovnega orodja, ki vsebuje plastiko. Z januarjem 2023 so v veljavo stopile naslednje obveznosti za proizvajalce: vodenje evidence plastičnih proizvodov za enkratno uporabo, pristop k izvajanju skupnega načrta in začetek letnega obdobja za ozaveščanje, ki ga mora proizvajalec izvesti vsaj 1-krat letno s sklopom oglaševalskih akcij ali na drug primeren način, lahko tudi preko nosilca skupnega načrta v imenu proizvajalcev. V Interzero lahko, na podlagi dolgoletnih izkušenj na področju ravnanja z odpadno embalažo in ozaveščanja, pomagamo pri izpolnjevanju obveznosti, ki jih nova Uredba prinaša.

Interzero d.o.o.
www.interzero.si

Družbi Koto Platinasta bonitetna odličnost

V družbi Koto smo po mednarodno priznanih merilih družbe Dun & Bradstreet prejeli Platinasto bonitetno odličnost. Takšno odličnost nosijo podjetja, ki imajo najvišjo boniteto odličnosti Zlati AAA kar tri leta zapored. Zlati certifikat bonitetne odličnosti smo prejeli leta 2020 in 2021, Platinasta bonitetna odličnost pa le še utrjuje mesto naše družbe med najbolj zanesljivimi slovenskimi podjetji. V obrazložitvi je namreč navedeno, da podjetje, ki izkazuje platinasto bonitetno odličnost, predstavlja najbolj zanesljiv, kredibilen in nizko tvegan poslovni subjekt za sodelovanje z vsemi poslovnimi partnerji: dobavitelji, kupci, zavarovalnicami, bankami in drugimi poslovnimi partnerji. Družba Koto je tako v letu 2022 spadala med zgolj 3,6 % od vseh 234.740 registriranih podjetij v Sloveniji, ki so prejela platinasto bonitetno odličnost.

Koto d.o.o.
www.koto.si

Za čutni dotik neba v zavetju vašega doma

V JUB-u že peto leto zapored predstavljamo izbrano barvo leta, s katero napovedujemo najnovejše modne barvne trende za oblikovanje ambientov v bivalnih prostorih. Z izborom tokrat izpostavljamo še pomembnost recikliranja ter ponovne uporabe materialov in opreme, da bi tudi na ta način posamezniki

ozaveščeno prispevali k varovanju planeta. JUB-ova barva leta 2023 je nebesno modra Freedom 520D (Sky Blue). Pri ustvarjanju in izbiri barve leta 2023 nas je vodila želja ujeti elemente narave, s katerimi bomo lahko občutili veliko ugodje in pri tem na novo osmislili svoj dom. V času, ki ga preživimo v zaprtih prostorih, nam nebesno modra barva nudi občutek neskončne prožnosti in spontanosti, brez vsakršnih omejitev obuja našo svobodomiselnost, spodbuja našo inovativnost ter nam daje pridih lahkotnosti sobivanja z naravo. Z letošnjo barvo leta želimo opozoriti na pomembnost varovanja našega modrega planeta. Vse prevečkrat namerno ignoriramo dejstvo, da ga prekomerno izkoriščamo le zase ter pri tem uničujemo milijone živalskih in rastlinskih vrst, s katerimi si ga delimo. To, da dihamo čist zrak in imamo dostop do pitne vode, ni več samoumevno. V JUB-u si prizadevamo uporabnike spodbujati k ponovni uporabi materialov, prenovi starega pohištva in ostale opreme v njihovem domu, kjer so jim lahko v pomoč tudi naši izdelki. Z izdelki, za katere smo pridobili certifikat EU Ecolabel, ki upošteva celoten življenjski cikel izdelka (LCA) in zagotavlja zmanjšanje njegovega učinka na okolje, podpiramo trajnostni razvoj za naš planet.

JUB d.o.o.
www.jub.si

Kronoterm nagrajen za uspešno predajo podjetja na mlajšo generacijo

Podjetje Kronoterm je prejelo prestižno inženirsko priznanje za uspešen prenos lastništva s starejše na mlajšo generacijo. Nagrado Iz roda v rod si inženirstvo utira pot je vodilnemu slovenskemu proizvajalcu toplotnih črpalk podelila zveza strojnih inženirjev Slovenije v okviru slavnostne prireditve Akademija strojništva 2022. Nagrado sta prevzela Rudi Kronovšek, ustanovitelj podjetja, ki se je sprva imenovalo Termo-tehnika,

in sin Bogdan Kronovšek, ki vse od leta 2010 uspešno nadaljuje očetovo strast do razvoja toplotnih črpalk. Bogdan Kronovšek je ob prejetju nagrade dejal: »V veliko čast mi je nagrada in da so pri Akademiji strojništva prepoznali zgodbo Kronoterma in prenosa inženirstva na naslednje generacije kot vzor, dobro in omembe vredno. Seveda velika zahvala ustanoviteljema, očetu in mami, da sta nam prepustila podjetje v tako dobri kondiciji in z zelo pomembnimi vrednotami.«

Kronoterm d.o.o.
www.kronoterm.com

Lumar prejel nagrado Horus za strateško družbeno odgovornost

Neodvisne strokovne komisije pod okriljem Inštituta za razvoj družbene odgovornosti (IRDO) so prepoznale aktivnosti podjetja Lumar na področju trajnostnega delovanja in družbene odgovornosti ter jim podelile nagrado Horus za strateško družbeno odgovornost. »Odgovornost je ena izmed naših vrednot, ki nas vodi pri ustvarjanju in spodbujanju trajnostne rasti in razvoja naše bližnje in širše okolice. Ponosni smo, da so naša prizadevanja s ciljem boljše družbe in bivanja prepoznana, saj tudi tako dokazujemo, da smo varen, resen in zanesljiv partner za vse naše deležnike,« je povedala Nataša Teraž Krois, vodja razvoja in trajnosti v Lumarju. Glavni namen razpisa Horus, ki ga organizira IRDO v sodelovanju s podpornimi partnerji, je prepoznati in nagraditi celovite pristope pravnih oseb in posameznikov pri upravljanju svojih vplivov na okolje, družbo in gospodarstvo. Podjetje Lumar je tudi med prvimi prejemniki certifikata Green Star, ki ga podeljuje CER – Partnerstvo za trajnostno gospodarstvo in nagrajuje ter izpostavlja tiste, ki pogumno, odločno in konkretno ustvarjajo višjo dodano vrednost in dobiček z manjšim vplivom na podnebje in okolje.

Lumar IG d.o.o.
www.lumar.si

Lekovemu partnerstvu z Univerzo priznanje AmCham »Best of the Best«

Nagrado AmCham »Best of the Best« so prevzeli Jure Vajs, Maša Abrič, Darja Ferčej Temeljotov, Klemen Kreft in Neja Lenart Dvoršak.

Večletni projekt družbe Lek, ki je del Novartisa, Ljubljanskega univerzitetnega inkubatorja in Univerze v Ljubljani, »Industrija in univerza« je razglašen za najboljšo poslovno prakso leta 2022 AmCham Slovenia. »Tesno sodelovanje z akademsko sfero je eden od stebrov našega delovanja. Prinaša inovativne preboje, višjo dodano vrednost, nove razvojne možnosti in ne nazadnje večjo konkurenčnost Slovenije,« pojasni Darja Ferčej Temeljotov, vodja projektov strateških programov. Ob raziskovalnem in strokovnem sodelovanju se partnerji posvečajo predvsem ustvarjanju dodatnih priložnosti za razvoj mladih, ki se lahko vključijo v dejavnosti, kot so praktikumi, hekaton in poletne šole, ali svoje raziskave povežejo z Lekovimi. Pri vključevanju v razvoj družbenega okolja v Leku sledimo najboljšim praksam tudi na področju raznolikosti, pravičnosti in vključenosti. Tako smo prejemniki listine Invalidom prijazno podjetje, nosilec certifikata LGBTQI+, vse naše lokacije pa so demenci prijazne točke.

Lek farmacevtska družba d.d.
www.lek.si

Odprli nov objekt iLogističnega centra na Brniku

Decembra 2022 je cargo-partner slovesno odprl nove skladiščne prostore na Brniku, s čimer se je skupna kapaciteta logističnega kompleksa povečala iz prvotnih 25.000 m² na 39.100 m² površine. Posebnost slovesnosti je bila simulacija dostave paketa z

dronom, ki je pristal na heliportu ob novem objektu. Gradnja se je pod vodstvom arhitekturnega biroja Protim Ržišnik Perc zaključila v enajstih mesecih. Investicija, vredna 12 milijonov evrov, bo v podjetju cargo-partner Slovenija ustvarila 30 novih delovnih mest. Z obema skladiščnima objektoma iLogistični center sedaj zagotavlja 48.000 paletnih mest v štirih različnih regalnih sistemih. Celotno skladišče nudi prostor za kratkotrajno in dolgotrajno skladiščenje, sodobni klimatski sistemi pa lahko vzdržujejo aktivni temperaturni režim med 15 °C in 25 °C. Fleksibilna zasnova objekta omogoča hitri pretovor blaga, skladiščenje blaga izrednih dimenzij, podporo vsem multi-modalnim storitvam ter visoko tehnološke logistične rešitve. Logistični center ima po novem 59 nakladalnih plovčadi za vse vrste vozil, s čimer zagotavlja večjo pretočnost blaga in hitro distribucijo v širši regiji. Del novo zgrajenega objekta je prilagojen storitvam za oskrbovanje spletnih trgovin, vključno s prevzemno točko namenjeno osebnim prevzemom in vračilom paketov.

cargo-partner d.o.o.
www.cargo-partner.com

Odloženi smo. Petrolovci smo zgled odgovornosti!

Tematski fokus Evropskega tedna zmanjševanja odpadkov, ki je potekal med 19. in 27. novembrom 2022, je bil tekstil. Tekstilna in oblačilna industrija sta namreč skupaj s prometom, živilsko industrijo in bivanjem med največjimi onesnaževalci. Imata velik vpliv na rabo tal, onesnaževanje vode in emisije toplogrednih plinov. V Petrolu smo se ozaveščanja tematike lotili s predelavo zavrženega tekstila iz delovnega okolja in do konca leta 2022 predelali kar 268 kg odpadnega tekstila. Iz tekstila odsluženih delovnih oblek smo ustvarili simpatično kolekcijo peresnic in torbic. Rajši, kot da bi ga odložili med odpadke, smo ga ponovno uporabili in s tem prihranili 1 t CO₂. Za lažjo

predstavo, ta prihranek predstavlja povprečne emisije prevoženih 6.000 km z dizelskim avtomobilom ali 500 pranj perila na 40 °C, ki ga obenem tudi strojno posušimo. Več o projektu na povezavi: <https://www.petrol.eu/sl/aktualno/2022/11/s-predelavo-odpadnega-tekstila-prihranili-1-t-co2.html>.

Petrol d.d. Ljubljana
www.petrol.si

Zrak v zimskih mesecih

Zima prinaša povečano onesnaževanje zraka, povezano z uporabo goriv v kuriščih za ogrevanje stavb in prostorov. V sedanjem času se hkrati srečujemo z energetsko in ekonomsko krizo, ki pomembno vpliva na oskrbo z energenti. Posledično bi lahko številna gospodinjstva prešla na okoljsko manj prijazna trdna goriva, kar bi vplivalo na slabšo kakovost zraka. Razloge za onesnažen zrak zunaj mestnih središč gre iskati v velikem številu individualnih kurišč na lesno biomaso zaradi neobstoječega ali slabo izkoriščenega plinovodnega omrežja, kurjenju neustreznega trdnega goriva (mokra drva), starosti teh naprav ter ne nazadnje neustreznem kurjenju. Na kakovost zunanega zraka imajo velik vpliv tudi meteorološke razmere, saj se v zimskem času na nekaterih območjih pojavljajo pogoji, na primer temperaturni obrat ali slaba prevetrenost kotlin, ki prispevajo k višjim koncentracijam onesnaževal v zunanjem zraku. V primeru napovedanih visokih koncentracij in z namenom zmanjšanja negativnega vpliva na zdravje ljudi se preko medijev opozori in pozove ljudi k zmanjšanju onesnaževanja: uporaba javnega potniškega prometa, zmanjšanje uporabe lesne biomase in drugega trdnega goriva v sekundarnih napravah za ogrevanje, zmanjšanje temperature ogrevanja stanovanj in prostorov, če se le-ti ogrevajo na lesno biomaso, priporočila o omejitvah zadrževanja in izvajanja aktivnosti občutljivih oseb na prostem.

Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano
www.nlzoh.si

S&T Iskratel prejemnik srebrnega priznanja EcoVadis

Kranjskemu podjetju S&T Iskratel je EcoVadis, svetovno znan ponudnik ocenjevanja trajnostnega delovanja podjetij, podelil srebrno priznanje za družbeno odgovornost (CSR). EcoVadis uvršča S&T Iskratel med 25 odstotkov najboljših podjetij na svetu, ki sodelujejo v izzivu tega ocenjevanja. Ocena je sestavljena iz štirih sklopov, ki se samostojno ocenjujejo: okolje, delo in človekove pravice, etika ter trajnostna nabava. Metodologija je osnovana na mednarodnih standardih trajnostne politike. Visok rezultat v neodvisni oceni ni le prepoznanje zavezanosti podjetja trajnostnemu in odgovornemu ravnanju, temveč tudi verodostojno sporočilo svetovnemu trgu, na katerem ima trajnostna naravnost vse večji pomen. S&T Iskratel smo vodilni evropski ponudnik celovitih in visoko zanesljivih rešitev za varno, pametno in povezano prihodnost. Kot Skupina smo s širokim portfeljem informacijskih, komunikacijskih in poslovnih rešitev, v kombinaciji z najhitrejšo in zanesljivo podporo, prisotni v več kot 50 državah po svetu.

S&T Iskratel, informacijske in komunikacijske rešitve, d.o.o.
www.snt-iskratel.si

Standardizacija, ki povezuje družbo in kibernetske fizične sisteme

Trajnostnost je najpogostejše opredeljena kot zadovoljevanje potreb sedanjosti brez ogrožanja zmožnosti prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje. Ima tri glavne stebre: ekonomski, okoljski in socialni. Filozofija trajnostnosti skuša odgovoriti na vprašanje, kako naj se človeštvo razvija naprej, ne da bi za blaginjo prikrajšali prihodnje generacije. Tehnologije, kot sta internet stvari in

kiberfizični sistemi (CPS), pomagajo ustvariti družbo, v kateri ljudje uživajo v življenju brez občutka kakršnih koli omejitev, hkrati pa prispevajo k izboljšanju družbene, okoljske in ekonomske trajnostnosti. Istočasno je moč zaznati dvom in zaskrbljenost, da ima CPS lahko škodljive učinke. Standardizacijski dokument SIST-TS IWA 39:2022 – Analiza vrzeli za standardizacijo sonaravnih in na človeka osredotočenih družb, ki jih omogočajo kibernetski fizični sistemi, je rezultat odprtega dialoga več zainteresiranih strani in je pri pripravi vključeval strokovnjake iz različnih držav, med njimi tudi predstavnike Slovenskega inštituta za standardizacijo, ki so zastopali različne poglede. Dokument predstavlja prostovoljne smernice, namenjene globalni uporabi.

SIST - Slovenski inštitut za standardizacijo

www.sist.si

Zaposleni povezani z dobrimi dejanji

Decembra 2022 smo se zaposleni v SKB banki povezali s dobrimi dejanji. Pripravili smo dobrodelni izziv, v katerem smo z dobrimi deli podarjali svoj čas, SKB banka pa se je zavezala, da bo za vsako dobro dejanje izvedla donacijo Inštitutu Lunina vila, ki travmatiziranim otrokom in mladostnikom nudi psihosocialno in psihološko pomoč. Zaposlene smo pozvali, da opravijo dobrodelnost po lastni želji, ponudili pa smo jim tudi nabor aktivnosti, ki so se jim lahko pridružili. Odzvalo se je več kot 200 zaposlenih, ki so se združili v več kot 30 skupin ali so sodelovali kot posamezniki. V sklopu Botrstva smo razveselili otroke, mnogi so postali Božički za en dan, Miklavževi angelčki, Anine zvezdice ali Trije zimski botri in obdarili otroke in starejše. Sredstva smo podarili Rdečim noskom, ki razveseljujejo otroke v bolnišnicah, društvu Humanitarček, društvu Taja, Inštitutu Lunina vila, projektu Podravje na moji dlani in pisali Pisma za lepši dan. Športno društvo SKB je organiziralo krvo-dajalsko akcijo. Skupina zaposlenih se je

povezala in pobrala več vreč smeti iz okolice. Domače živali v zavetiščih smo obdarili z opremo in hrano. Napolnili smo Miklavžev in Božičkov koš za otroke Mladinskega doma Malči Beličeve, z zavodom za gluhe in naglušne izdelovali voščilnice, sodelovali v novoletnem programu v različnih osnovnih šolah idr. Predstavniki vodstva SKB banke so spekli več kot 50 vreč prazničnih piškotov, ki so jih podarili Materinskemu domu v Ljubljani, ostali zaposleni pa so za otroke v domu izdelali še darila.

SKB banka d.d. Ljubljana
www.skb.si

Gozdovi in gozdarska dejavnost v Sloveniji

Po obdobju silovitejših naravnih ujm v letih od 2014 do 2018 so bile razmere v slovenskih gozdovih v lanskem letu bolj umirjene. To kaže tudi primerjava podatkov med letoma 2017 in 2021 z vidika nekaterih značilnosti gozdarske dejavnosti pri nas. Vrednosti večine prikazanih podatkov so bile lani nižje kot v letu 2017, enem izmed let v omenjenem izrednem obdobju: posek je upadel za 18 % (4,1 mio m³), proizvodnja sortimentov za 17 % (3,8 mio m³), vrednost gozdarskih storitev za 34 % (53 mio EUR), vrednost porabljene energije pa za 17 % (15 mio EUR). Tudi zaposlenih v gozdarski dejavnosti je bilo manj (za 12 %). V letu 2021 je bilo v gozdarstvu zaposlenih 6.352 delavcev. Vrednost gozdarske proizvodnje se je zvišala za 13 % (621 mio EUR). Glavni razlog je bil lanski dvig cene lesa na panju, s katero vrednotimo prirast lesa

v gospodarskih gozdovih; ta je namreč del gozdarske proizvodnje. V strukturi vrednosti gozdarskih proizvodov (skupna vrednost je bila 569 mio EUR) je imel stoječi les 55-odstotni delež, hlodi za žago in furnir 31-odstotnega ter les za kurjavo 9-odstotnega.

Pripravila: Špela Gale

Statistični urad RS

www.stat.si

Skoraj 5 milijonov evrov finančnih spodbud za mala in srednja podjetja

Gre za seštevek sredstev v treh projektih, ki bodo v naslednjih treh letih namenjena za različne oblike kaskadnega financiranja malih in srednjih podjetij, na primer za inovacijske projekte, projekte prenosa tehnologij ter internacionalizacijo, vse to pa mora biti povezano z zelenim prehodom in digitalizacijo. Na razpisih bodo lahko kandidirala podjetja iz gradbene, tekstilne in letalske panoge ter tista, ki se ukvarjajo z naprednimi proizvodnimi tehnologijami. Slovenski gradbeni grozd – GIZ, ki sodeluje v vseh treh projektih, informacije o načrtovanih aktivnostih redno objavlja na svoji LinkedIn strani in vse zainteresirane vabi, da jo spremljajo, kot tudi da se včlanijo v grozd, saj članstvo poleg omenjenih omogoča še številne druge možnosti, na primer pomoč pri iskanju ustreznih partnerjev preko partnerske mreže v Sloveniji in tujini, možnost vključevanja v razvojno raziskovalne projekte, dostop do informacij o politikah EU s področja delovanja Slovenskega gradbenega grozda, finančno podporo za udeležbo v poslovnih delegacijah na tuje trge (Indija, Brazilija) in podobno.

Pripravil: mag. Vladimir Gumilar, direktor SGG

Slovenski gradbeni grozd – GIZ

www.sgg.si

Pomagamo otrokom, ki so izgubili enega ali oba starša

V Telekomu Slovenije smo na pobudo sodelavke v letu 2019 ustanovili Srčni sklad, ki je namenjena pomoči otrokom zaposlenih v Skupini Telekom Slovenije, ki so ostali brez enega ali celo obeh staršev ali pa so huje bolni. Sredstva za pomoč otrokom vsak mesec prispevajo zaposleni v družbah Telekom Slovenije, GVO, Avtenta, TSmedia, TSinpo in Soline, kar ustanovi omogoča, da mesečno vsakemu otroku pomaga s finančnimi sredstvi za prostočasne ali šolske aktivnosti. »V letu 2022 smo prek Srčnega sklada pomagali kar 10 otrokom več kot leto pred tem, kar pomeni, da je lani kar 10 otrok ostalo brez enega od staršev. To so izjemno žalostne zgodbe. Otrokom se s smrtjo starša ali z boleznijo podre svet, zato smo sodelavke in sodelavci stopili skupaj, da jim po svojih močeh pomagamo in jim vsaj malce polepšamo njihov vsakdan. Z malimi dejanji skupaj ustvarjamo velike zgodbe in tudi na ta način dokazujemo, da »povezani zmoremo vse,« je ob tem poudarila Špela Fortin, članica uprave – delavska direktorica v Telekomu Slovenije.

Telekom Slovenije, d.d.

www.telekom.si

Trajnost v programu Horizon Europe

V letošnjem in prihajajočem letu bodo zajetna sredstva za inovativne trajnostne projekte na voljo kar v treh Sklopih programa Horizon Europe. Sklop 5 se osredotoča na razvojne projekte s področja dobave in upravljanja energije ter pametnega prometa. Sklop 6 je namenjen naravnim virom, bioekonomiji in krožnemu gospodarstvu, Sklop 4 pa spodbuja projekte za zeleni prehod, razvoj dobavnih verig in digitalizacijo proizvodnje. Naslednji sveženj razpisov Sklopa 5 bo objavljen v maju z rokom oddaje septembra. Razpisi Sklopa

6 bodo objavljeni oktobra z rokom oddaje februar 2024, novi razpisi v okviru Sklopa 4 pa bodo objavljeni septembra in novembra. Preverite prihajajoče priložnosti v delovnih programih posameznih sklopov na povezavi https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/horizon-europe-work-programmes_en. Priprava EU projekta zahteva daljšo pripravo in skrbno načrtovanje vseh vidikov projektne prijave, pri čemer se lahko posvetujete tudi z EU strokovnjaki v Tiko Pro.

Tiko Pro d.o.o.

www.tiko-pro.si

Trajnice za divji cvetoči travnik

Kot alternativa »modernemu načinu urejanja vrtov«, ki zahteva brezhibno urejeno angleško trato, zahtevno za vzdrževanje in potratno porabo vode, se že kar nekaj časa skušajo na vrtovih uveljaviti »cvetoči travniki«, ki naj bi bili preprostejši za vzdrževanje in naj bi pomenili barvite »pašnike za žuželke oprasevalce«, kot smo jih nekoč v naši kulturi krajini pogosto srečevali, danes pa so prava redkost. A žal setev semenskih mešanic, ki so dostopne na semenarskem trgu in so sestavljene večinoma iz vrtnih enoletnic in dvoletnic, ne daje zelenih trajnih rezultatov, sploh pa ne »divjega videza«. Semen divjih trajnic skoraj ni na trgu, če pa že so, je njihov izbor zelo ozko omejen in ne dovoljuje oblikovanja pisanega in dovolj heterogenega cvetočega travnika. Manjše cvetoče travnike po vrtovih

in ob čebelnjakih zato mnogo bolj uspešno oblikujemo z zasajanjem vnaprej vzgojenih sadik, ki se bodo trajno obnavljale po naravni poti. V Vrtnariji Trajnice Golob-Klančič smo pripravili komplet posebej trpežnih sadik, sestavljen iz kakih petnajst različnih cvetočih trajnic in trav, ki v naši naravi rastejo v sušnih razmerah brez vsakega zalivanja. Zato so tudi za gojenje na vrtu zelo nezahtevne in dolgo žive. Ob tem nudimo tudi vso strokovno pomoč pri snovanju in vzdrževanju cvetočih in medovitih travnikov.

Vrtnarija Trajnice Golob-Klančič
www.trajnice.com

Najsodobnejša sortirnica lahke embalaže na Japonskem

V podjetju Stadler smo načrtovali in postavili sortirnico za samodejno razvrščanje lahke embalaže in okolju prijaznega materiala LIMEX, ki temelji na osnovi apnenca in je alternativa plastiki in papirju. Material iz apnenca ima približno 97 % manjšo vsebnost vode kot papir in do 40 % manjšo vsebnost ogljika kot plastika (odvisno od vrste plastike). Po uporabi ga je mogoče reciklirati za proizvodnjo novih alternativnih plastičnih materialov. Material je razvilo in ga tudi proizvaja podjetje TBM v Yokosuki na Japonskem. Sortirnica se bo uporabljala kot del skupnega projekta podjetja TBM in mesta Yokosuka za spodbujanje zbiranja in recikliranja plastičnih odpadkov in LIMEX materiala v mestu in okolici. V sortirnici se z najsodobnejšimi tehnologijami ločujeta LIMEX material in lahka embalaža iz plastike, ki se reciklirajo v granule za proizvodnjo embalaže. Sortirnica uporablja najnoveše tehnologije za doseganje kakovosti, ki je potrebna za recikliranje izhodnega materiala. Zaradi posebnih lastnosti sortiranih materialov in omejenega prostora ter plastičnega materiala, ki je izjemno lahek, je bilo za optimalno kakovost sortiranja

konstrukcijo nekoliko prilagoditi in tu se je izkazala Stadlerjeva inovativnost. Prav tako smo pri Stadlerju temeljito usposobili določene sodelavce podjetja TBM za učinkovito upravljanje sortirnice, podporo pa nudimo tudi med obratovanjem sortirnice.

Willy Stadler d.o.o.
www.willystadler.si

Tovarna porobetona Ytong z novo sončno elektrarno

V Xellini tovarni porobetona smo lansko leto pričeli z izgradnjo nove sončne elektrarne na strehi proizvodnega obrata v Kisovcu pri Zagorju. Nova investicija bo nadomestila dobro četrtino potreb po električni energiji za proizvodnjo gradbenih elementov iz porobetona. Sončna elektrarna je bila v omrežje postavljena v začetku leta 2023, v sredini januarja je začela obratovati. »Na streho našega proizvodnega obrata smo namestili več kot 2.500 m² solarnih panelov, ki bodo zagotavljali približno 25 % potrebne energije. Nazivna moč sončne elektrarne znaša 540 kW,« pravi Jani Uranič, vodja vzdrževanja in energetike. Sam proizvodni proces v primerjavi z nekaterimi drugimi gradbenimi materiali ni visoko intenziven, za proizvodnjo avtoklaviranega porobetona se namreč uporabljajo povsem naravne surovine, voda in zemeljski plin. V Xelli porobeton smo že leta 2019 prejeli Okoljsko nagrado za najboljši okoljski postopek, kjer smo z učinkovitim izkoriščanjem odvečne procesne toplote in reciklažo surovin ter drugimi procesnimi rešitvami uvedli učinkovite trajnostne in energetske rešitve. Leta 2015 smo prejeli tudi naziv za energetske učinkovito podjetje. Materiale in surovine v največji možni meri ponovno uporabimo in s tem zmanjšujemo okoljski odtis, vse energijske in snovne tokove pa merimo in spremljamo s pomočjo sodobnega energetske-informacijskega sistema.

Xella porobeton SI, d.o.o.
www.xella.si

Raziskava o trajnostnem poročanju podjetij v Sloveniji

Na Visoki šoli za računovodstvo in finance smo se v okviru vsebin, ki se nanašajo na računovodsko poročanje, lotili raziskave na temo trajnostnega poročanja podjetij v Sloveniji. Namen raziskave je ugotoviti različnosti ali podobnosti v poročanju o trajnostnem poslovanju oziroma nefinančnem poročanju podjetij, ki so bila zavezana k nefinančnemu poročanju za leto 2021. Sem sodijo podjetja, ki so subjekti javnega interesa in imajo več kot 500 zaposlenih. V raziskavi bomo pregledali poročila o nefinančnem poročanju in povzeli bistvene podobnosti v poročanju (34 podjetij za leto 2021). V letu 2022 je bila sprejeta Direktiva (EU) 2022/2464 (CSRD), ki želi doseči poenotenje poročanja o trajnostnem poslovanju. V nastajanju so evropski standardi o trajnostnem poročanju. Namen raziskave, ki jo bomo nadaljevali tudi v prihodnjih letih, je spremljanje napredka pri poenotenju in primerljivosti trajnostnega poročanja, kar je cilj nove direktive.

Pripravila: mag. Darinka Kamenšek, dekanja

Visoka šola za računovodstvo in finance
www.vsr.si

S strateškim pristopom proti zaviralnim dejavnikom za več trajnostne mobilnosti

Osnovni cilj trajnostne mobilnosti je zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti, zmanjšati promet in posledično onesnaženost okolja ter zmanjševanje emisij toplogrednih plinov in porabe energije. Trajnostna mobilnost je hkrati okoljsko sprejemljiva, socialno pravična in spodbuja razvoj gospodarstva. Smo pred zahtevno nalogo, saj je treba na

ново oblikovati smernice mobilnosti ljudi in spremeniti njihove potovalne navade. Kot ključne dejavnike za ustrezen nivo kvalitete JLPP je treba obravnavati frekvenco vozil, intervale med vozili, manj prestopanj, prijazno osebje, točnost prevoza, varnost prevoza in prometni pas za JPP. Razvoj kolesarskega prometa pa je v veliki meri odvisen od ustrezne kolesarske površine. Vožnja v mešanem prometnem toku (brez kolesarskih površin) je bolj nevarna in neudobna. V kolesarskem prometu so prisotni še drugi omejevalni dejavniki, kot npr. čas potovanja in vremenski pogoji. Z vidika projektiranja infrastrukture je treba zagotoviti čim večjo stopnjo varnosti kolesarskega prometa ob upoštevanju najkrajših povezav. Načela trajnostne mobilnosti in Strategije razvoja prometa navajajo, da je treba delež vrst prometa, kot so pešci, kolesarji, javni potniški promet, bistveno povečati. Za to je potreben strateški pristop, sodelovanje različnih služb in vlaganje v razvoj infrastrukture. Treba je analizirati sedanje stanje odvijanja posameznih prometnih tokov, stanje infrastrukture, postavljene prometne signalizacije, obstoječe zasnove naselij, nato pa na temelju analize narediti možne modele, ki bi zadostili obravnavanim ciljem oz. načelom.

Pripravil: mag. Roman Krajnc

Zelena zveza Nove Slovenije

<https://nsi.si/org-oblike/zelena-zveza>

Izbrani tokovi lesa in uporaba lesnih goriv v Sloveniji

Leta 2021 je bila celotna vrednost gozdarske dejavnosti ocenjena na 621 milijonov EUR, od tega je bilo lastni končni porabi namenjenih 17 % ali okoli 105 milijonov EUR. Delež gozdarskih proizvodov v tej vrednosti je bil 52-odstoten, delež gozdarskih storitev pa 48-odstoten. Izmed v Sloveniji proizvedenih gozdnih lesnih sortimentov (3,8 mio m³) je bilo leta 2021 izvoženih 58 % hlodov za žago

in furnir in drugega okroglega industrijskega lesa (okoli 1,1 mio m³) ter 18 % lesa za kurjavo (približno 200.000 m³). Skupno je bilo izvoženih 35 % proizvedenih gozdnih lesnih sortimentov. Za nadaljnjo porabo je tako v državi ostalo 65 % posekane lesne surovine. Gospodinjstva v Sloveniji so lesna goriva uporabljala za ogrevanje prostorov in sanitarne vode ter kuhanje. 89 % energije iz lesnih goriv je bilo namenjene za ogrevanje prostorov, nekaj več kot 9 % za ogrevanje sanitarne vode ter približno 1 % za kuhanje. Skupno so lani porabila 1,1 milijona ton lesnih goriv (polen, lesnih ostankov, sekancev, peletov in briketov ipd.), iz katerih je bilo pridobljene 39 % celotne porabe energije v gospodinjstvih. Član gospodinjstva je v povprečju porabil 554 kg lesnih goriv, od tega 501 kg drv, 38 kg peletov ter 15 kg lesnih sekancev, briketov in ostankov.

Pripravila: Špela Gale

Statistični urad RS

www.stat.si

ROLTEK z novo sončno elektrarno

V družbi ROLTEK d.o.o. smo se ob dolgoročni stalni rasti proizvodnje in prodaje odločili za širitev proizvodnje. Ob obstoječem proizvodnem objektu smo pričeli z gradnjo novih poslovnih prostorov, kamor bomo širili proizvodne kapacitete in uvedli nove proizvodne programe. Na površini 3.500 m² smo postavili nov AB objekt, ki je v celoti sodobno zasnovan in sledi sodobnim trendom tovrstne gradnje. Glede na dobre izkušnje pri namestitvi sončne elektrarne »mFE ROLTEK« nazivne moči 284 kW pred 11 leti smo se tokrat že v fazi zasnove novogradnje odločili, da bomo na streho objekta namestili tudi sončno elektrarno. S pomočjo ponudnika sončnih elektrarn družbe Adelante d.o.o. smo zasnovali postavitev 832 kosov 440 W modulov PV. Generator skupne nazivne moči 366 kW bo na letnem nivoju generiral 400.000 kWh električne energije, kar

predstavlja letno porabo elektrike približno 100 povprečnih gospodinjstev. Z elektrarno bomo zmanjšali izpuste ogljikovega dioksida za 190 ton na leto. Gre za pomemben korak pri uresničevanju razvojnih načrtov družbe. V podjetju ROLTEK že sedaj uporabljamo obnovljive vire energije za proizvodnjo rolet, žaluzij, screenov, komarnikov in garažnih vrat. S svojimi celovitimi rešitvami omogočamo varno, udobno, trajnostno in estetsko dovršeno bivanje. Pri razvoju stremimo k trajnostnemu pristopu, z izbiro okolju prijaznih materialov pa jasno poudarjamo funkcijo senčil ROLTEK, ki so narejena za prihranek energije tako poleti kot pozimi.

ROLTEK d.o.o.

www.roltek.si

Razvijanje trajnostnih kompetenc zaposlenih

V Fit medii v okviru Akademije Zelena Slovenija organiziramo različna strokovna izobraževanja in delavnice. V januarju smo v partnerstvu s SRIP – Krožno gospodarstvo in MGRT izvedli spletno konferenco »Ključne teme ESG upravljanja«, ki se je je udeležilo 149 udeležencev. Upravljanje v skladu z ESG, ki temelji na okoljskem, družbenem in upravljalnem stebru, vse bolj postaja del strateškega upravljanja podjetij. Na konferenci je tudi direktorica Fit medie in strokovnjakinja s področja trajnostnega razvoja mag. Vanesa Čanji predstavila, kaj vključuje upravljanje ESG in kako trajnostnost implementirati v

podjetje. Izkušnje iz naše svetovalne prakse kažejo, da je pri tem še veliko nejasnosti in vprašanj. S prilagojenimi delavnicami za podjetja, kjer se vsebina prilagodi ciljni javnosti zaposlenih, se gradijo kompetence zaposlenih s področja trajnosti, znanja za soočanje z izzivi upravljanja trajnosti tako na vodstveni kot na drugih področnih ravneh v podjetju, uvaža konkretne strateške korake ter povezuje kompetence in področja v podjetju za nadgradnjo in nove ideje.

Fit media d.o.o. / Zelena Slovenija
www.fitmedia.si, www.zelenaslovenija.si

Ogljična nevtrálnost v steklarski industriji do leta 2050

V Steklarni Hrastnik sodelujemo v mednarodnem projektu H2GLASS, v okviru katerega želimo ustvariti tehnologijo, ki jo v steklarstvu potrebujemo za realizacijo 100 % izogorevanja vodika v proizvodnih obratih. Gre za največji evropski projekt na področju vodika v steklarski industriji in je subvencioniran s pomočjo evropskih sredstev preko projekta Horizon Europe. Vključuje 23 partnerjev. V njem sodelujemo različni steklarski sektorji, tako proizvajalci embalažnega in ravnega stekla kot proizvajalci steklenih vlaken. Koordinator projekta je norveško podjetje Sintef Energy, aktivnosti pa se bodo izvajale štiri leta. Začetek je bil v Sloveniji. Do leta 2024 želimo demonstrirati uporabo 100 % vodika v dveh poslovnih enotah Steklarne Hrastnik. Tako bomo s pomočjo vodika in kombinacijo uporabe obnovljive energije v prihodnosti lahko popolnoma znižali emisije TGP iz izogorevanja, brez bistvenih vplivov na tehnoloških procesih proizvodnje stekla in kvaliteto produktov. V kolikor bo industrijska demonstracija uspešna, bo imel vodik ključno vlogo pri razogličanju proizvodnje stekla v prihodnosti.

Steklarna Hrastnik d.o.o.
https://hrastnik1860.com

Evropski projekti

Projekt AUTO za boljše procese krmljenja živali

Projekt AUTO »Izboljšava procesa krmljenja živali v prireji mleka in mesa z upoštevanjem podnebnih sprememb in varovanja narave«, ki se izvaja med leti 2020 in 2023, je namenjen nadgradnji in prenosu znanja v prakso s področja krme, krmljenja živali in gnojenja, ki so med seboj povezani s krogotokom hranil. Osnovni cilj projekta je izboljšava procesa krmljenja živali v prireji mleka in mesa z upoštevanjem podnebnih sprememb in varovanja narave. S projektom bomo partnerji oblikovali celovit pristop ustrezne preskrbe živali s krmo in preko praktičnih preizkusov v prakso uvedli izboljšane procese krmljenja in ustrezne krmne obroke za preskrbo živali, pri čemer bodo obroki prilagojeni značilnosti živali in okolja v katerem se kmetija nahaja. V okviru projekta partnerji analiziramo procese krmljenja živali, krmne obroke, izločke, botanično sestavo travne ruše in založenost tal opazovanih površin na izbranih kmetijah. Pri tem so vključene konvencionalne, ekološke, senene in ekološko senene prireje. Na osnovi analiz bomo izvedli izboljšave - dosejavanje botanične sestave travne ruše, izdelali ustrezen gnojilni načrt in izvedli gnojenje. Za vsako kmetijo bomo izdelali krmne obroke in načrt krmljenja živali s poudarkom na avtomatizaciji. Projekt se izvaja v okviru ukrepa M16 Sodelovanje Programa razvoja podeželja Republike Slovenije 2014-2020, podukrepa M16.5 - Okolje in podnebne spremembe.

Pripravila: dr. Tadeja Primožič

Biotehniški center Naklo
www.bc-naklo.si

V Luki Koper bodo zgradili sončno elektrarno z močjo 3 MW

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTA DI CAPODISTRIA

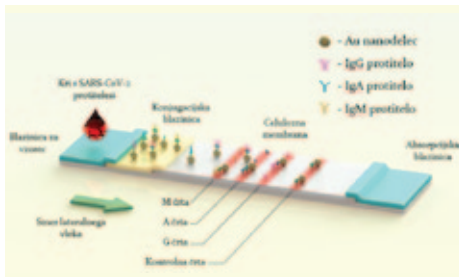
Iceland
Liechtenstein
Norway grants

GREENSTAT
MAKING GREEN HAPPEN

Zelena logistika ima v oskrbovalnih verigah vse večjo vlogo. Čedalje bolj se uveljavljajo načela trajnostnega poslovanja in zmanjševanja negativnih vplivov na okolje. Kot zeleni ambasador je Luka Koper zavezana k spodbujanju trajnostnih logističnih rešitev. Pomembno področje predstavlja tudi energetika. V pristanišču smo že pred leti vpeljali sistem upravljanja z energijo skladno z okoljskim standardom ISO 50001, številne projekte pa načrtujemo tudi v prihodnje. V Letu 2023 smo za ta namen predvideli približno 15 milijonov evrov. V naslednjih dveh letih bomo v okviru skupnega projekta SOPOREM na strehah skladišč za generalne tovore zgradili drugo največjo sončno elektrarno v Sloveniji s skupno močjo 3 MW. Do konca leta 2025 želimo zgraditi 6 MW sončnih elektrarn, do 2030 pa 10 MW, kar znaša približno 30 % električne energije za lastno oskrbo. S podjetjem ELES sodelujemo pri projektu gradnje daljnovoda moči 110 kV, ki bo med drugim omogočil elektrifikacijo obale in oskrbo ladij z električno energijo. Ena od novosti, ki bodo dodatno prispevale k zmanjšanju vplivov delovanja pristanišča na okolje, je vključitev v prostovoljno shemo ESI, v okviru katere imajo od januarja letos okolju prijaznejše ladje dodatne finančne olajšave pri plačilu pristaniških pristojbin.

Luka Koper d.d.
www.luka-kp.si

Recikliranje hitrih antigenskih LFIA testov (covid-19) – LFIA-REC

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Iceland
Liechtenstein
Norway grants grants

Pandemija covid-19 je povzročila ogromne količine odpadkov iz medicinskih pripomočkov za enkratno uporabo, med katerimi so tudi hitri testi, ki delujejo na osnovi nanozlata. Velike količine teh testov se zavrže in sežge. Ob sežigu enega milijona hitrih testov zavržemo 0,1 gram zlata in 5.000 kg plastike, v skupni vrednosti 15.000 €. S projektom želimo zmanjšati emisije toplogrednih plinov, ki bi nastali pri sežigu, ter doseči prehod na

krožno gospodarstvo z učinkovito uporabo sekundarnih virov. Projektna vsebina sledi dolgoročnemu cilju akcijskega načrta EU za krožno gospodarstvo, ki vključuje zmanjšanje odlaganja odpadkov na odlagališčih in povečanje ponovne uporabe in recikliranje odpadkov. Cilj projekta je razviti postopek in inovativno tehnologijo za razstavljanje in recikliranje hitrih testov do visoko kvaliteten sekundarnih surovin (plastika, predvsem polistiren (PS), in zlato) za samostojno predelavo ali vključitev v nove izdelke.

Priprava: Tajda Glamočak, mag. inž. tehnol. polim., raziskovalka

Plastika Skaza d.o.o.
www.skaza.com

Zbiranja ostankov biomase za projekt Alps4GreenC

Konzorcij slovenskih, avstrijskih in italijanskih partnerjev pod vodstvom Kemijskega inštituta izvaja transnacionalni projekt Alps4GreenC (Interreg Alpine space). Projekt se osredotoča na trajnostno proizvodnjo zelenega ogljika v alpski regiji in spodbuja vzpostavitev vrednostne verige proizvodnje

bio-ogljja. Cilj projekta je oblikovati politična priporočila za pripravo ustreznih ukrepov in izvesti praktično testiranje in pilotno proizvodnjo bio-ogljja za oceno potenciala njegove uporabe v jeklarski industriji in kmetijstvu. Trenutno projektni partnerji izvajamo kampanjo množičnega zbiranja ostankov biomase, zato vabimo kmete, gozdarje, zadruge in industrijo k procesu opredelitve in ovrednotenja proizvedenih ostankov, kot so npr. lesni ostanki, kmetijski ostanki (vinske tropine, obrezline sadnega drevja) ali kateri koli drug stranski proizvod (biomasa) v trdnem stanju. K testiranju se prijavite z izpolnitvijo obrazca, do katerega lahko dostopate s priloženo QR kodo.

Interreg Co-funded by the European Union Alps4GreenC
Alpine Space

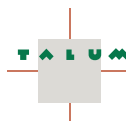
<https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=q4RJeLESUUO-emSLfWx0ixTtPGpMyp9Jox93NATyDu9UMLJMWjU3WDFaSJRCVDE1TFJQMDc0T1JLQ54u&origin=QRCode>

Štajerska gospodarska zbornica
www.stajerskagz.si

Med člani Zelenega omrežja Slovenije!

Dolina Soče

MAKOTER d.o.o.

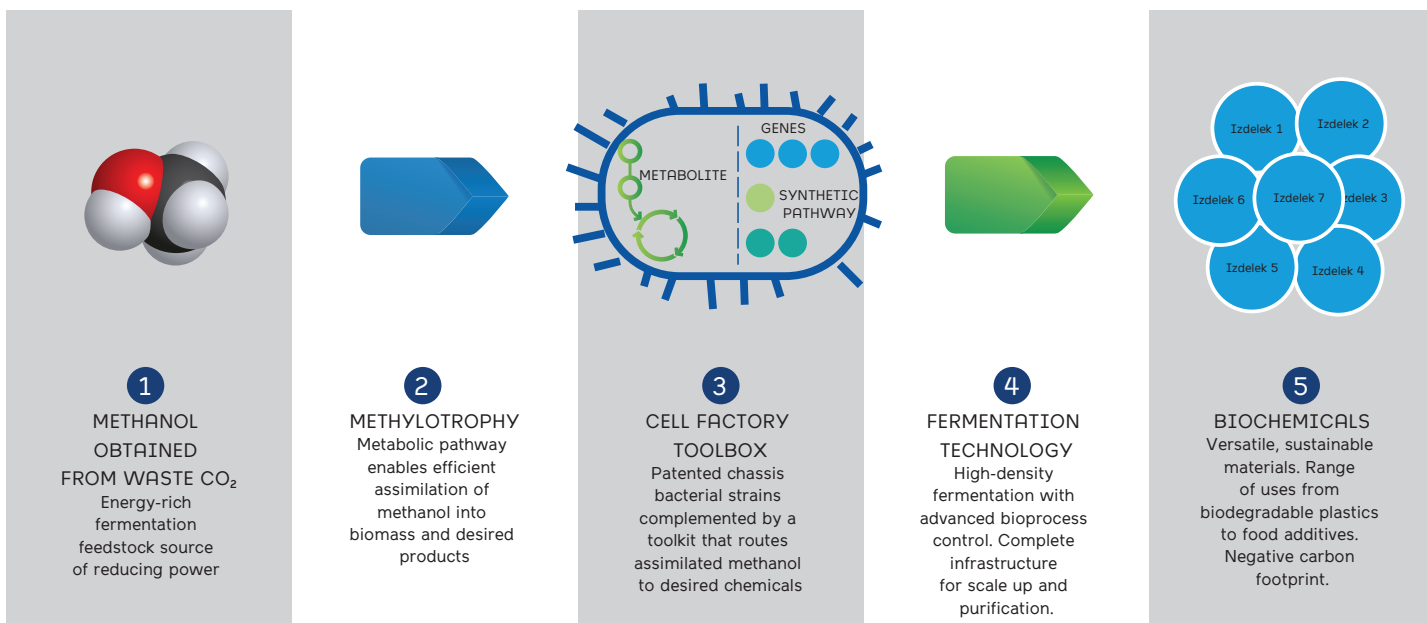
CANKARJEVA KNJIZNICA VRHNIKA

Pridružite se nam v Zelenem omrežju Slovenije!
Pokličite nas na 03 42 66 716 ali nam pišite na tanja.pangerl@fitmedia.si

Zelena
OMREŽJE
Slovenije

AMBASADORJI SLOVENSKEGA GOSPODARSTVA

Inovativnih trajnostnih rešitev vse več – od virov do LCA

OneCarbonBio je platforma, ki uporablja najnovejše inženirske tehnike sintetične biologije za pretvorbo CO₂ odpadkov v bioproizvode naslednje generacije. Vir: Acies Bio d.o.o.

Ambasadorji slovenskega gospodarstva naj bi s svojimi trajnostnimi, inovativnimi in pametnimi rešitvami bistveno pripomogli k večji prepoznavnosti Slovenije kot tehnološko razvite, kreativno naravnane in zelene države. zato smo nekatere, zdaj jih je že več kot 40, povprašali, kaj so dosigli pri uvajanju zelenih rešitev v lanskem letu in koliko poznajo usmeritve ESG oziroma, kaj bodo njihove glavne trajnostne dejavnosti v tem letu.

Postavili smo dve vprašanji:

● **Neugodne gospodarske razmere, takšna so opozorila, bi lahko zavrle iskanje trajnostnih, inovativnih in pametnih rešitev v podjetjih. Kaj ste lani kot ambasador slovenskega gospodarstva uvrstili na agendo zelenega gospodarstva in razvoja, zelenih naložb, zelenih tehnologij in trajnostnih rešitev? Na katerih področjih ste bili najuspešnejši?**

● **Prehod v trajnostno poslovanje dobiva nove spodbude na zakonodajni ravni v EU in Sloveniji, posebej tudi z usmeritvami ESG. Napovedana je direktiva o okoljski primerni zasnovi za trajnostne izdelke, posebej se poudarja krožno gospodarstvo z manjšo porabo virov. Vse bolj se izpostavlja tudi vprašanje trajnostnih kompetenc v podjetjih. Na katero področja se boste najbolj usmerili v letu 2023 in katera znanja najbolj pogrešate za večjo konkurenčnost na trgu?**

Objavljamo odgovore tistih, ki so se odzvali in predstavili, kako potrjujejo svoje poslanstvo ambasadorja slovenskega gospodarstva. Zanimivo je, da se je s svojimi prizadevanji predstavila javnosti tretjina povabljenih ambasadorjev slovenskega gospodarstva.

Premalo jasnih usmeritev na zakonodajni ravni

Dr. Ivan Erenda, TPV AUTOMOTIVE:

Foto: AKR

● Kot razvojno podjetje, ki sodeluje z ključnimi proizvajalci vozil, smo nenehno v procesu nadgradnje oziroma spodbujanja inovativnih rešitev ne glede na gospodarske razmere. Vsa uspešna podjetja so prepoznala inovativne pristope kot ključ za prebroditev negotovih razmer na trgih ter kot priložnost za nadaljnjo rast in pridobivanje novih poslov. Naša rdeča nit je predvsem usmeritev na uporabo ultra lahkih materialov ter našega internega znanja na področju konstruiranja, ki nam kot celota prinaša ogromno prednosti. S tem pristopom vplivamo na večjo ekološkost mobilnosti prihodnosti - pozitivno vplivamo na zmanjšanje teže vseh naših izdelkov, kar posledično vpliva na manjšo porabo in s tem večjo ekološkost vozil, v katerega so izdelki vgrajeni. Usmerjamo se v uporabo čistejših materialov prihodnosti ter dvigamo lestvico na področju varnosti samih vozil. Izdelki, ki jih razvijamo, so trajnostni in podpirajo krožno gospodarstvo, saj so popolnoma razgradljivi in omogočajo večkratno uporabo - samih surovin pa do končnega izdelka vgrajenega v vozila.

Nenehno tudi skrbimo za uvajanje najsodobnejših proizvodnih tehnologij, ki omogočajo manjšo porabo električne energije, ustreznejše ravnanje s proizvodnim izmetom in manjšo porabo surovin. Primeri takšnih tehnologij so npr. uvedba varilne tehnologije s trenjem in gnetenjem, ki ima nižjo porabo električne energije in ne zahteva dodajanja varilnih materialov, kot to zahtevajo klasični postopki varjenja. Uvajamo CMT varilni postopek z nižjo porabo energije ter tehnologijo briketiranja tehnološkega izmeta aluminija ob sočasnem filtriranju in ponovni uporabi emulzije za obdelavo aluminija.

● S spremembami smo seznanjeni in te vplivajo tudi na prihodnji razvoj našega podjetja. Ker pa smo vpeti v razvojne aktivnosti avtomobilске industrije, ki je ena od prvih, ki je svoj primarni fokus usmerila na področje trajnostnega razvoja in uporabe zelenih materialov, smo pričeli z internimi procesi na tem področju že pred letom 2020 in se bomo na to področje aktivno usmerjali tudi v prihodnje. V letu 2023 naše prioritete tako ostajajo: načrtovanje tehnologij z nižjo porabo električne energije, optimiranje internih logističnih procesov, povečevanje obsega brezpapirnega poslovanja ter uporaba specifičnih računalniških orodij za načrtovanje izdelkov in procesov ter simulacij. Ob tem bo potekalo intenzivno usposabljanje in ozaveščanje zaposlenih v sklopu novoustanovljene Akademije TPV Automotive. Še naprej bomo tudi sistematično spodbujali inovativno dejavnost vseh zaposlenih v podjetju - tudi na področju trajnostnega razvoja.

Kompetence, ki jih ob tem potrebujemo, se dotikajo predvsem spremljanja, razumevanja in implementacije zahtev hitro spreminjajoče se zakonodaje kot tudi velikega obsega spreminjajočih se zahtev s strani kupcev.

Pri izvajanju aktivnosti opažamo sistemsko pomanjkanje podpore v obliki jasnih usmeritev na zakonodajni ravni, uporabe orodij, ki bi podjetjem olajšala prilagoditev na nove razmere, ter kompetenčnost kadra, ki sodeluje v tem procesu transformacije gospodarstva.

CO₂ iz zraka spreminjajo v koristne biomolekule

Dr. Martin Kavšček, Acies Bio d.o.o.:

● Podjetje Acies Bio razvija nove krožne rešitve za prehod iz nafte temelječega gospodarstva v bolj trajnostno naravnano gospodarstvo. Tako smo v preteklosti že razvili proces za proizvodnjo vitamina B12 iz odpadne sirotke. Stranski produkt prehranske industrije smo spremenili v visokovreden dodatek za krmo. V lanskem letu smo razvijali nove in inovativne biotehnološke produkte, pri katerih so vidiki krožnega gospodarstva visoko na prioritetni listi. Eden izmed takšnih projektov je OneCarbonBio®, modularna biotehnološka platforma, ki lahko CO₂ iz zraka spremeni v koristne biomolekule za uporabo v kemični in prehranski industriji ter kmetijstvu.

● V letu 2023 bomo v Acies Bio nadaljevali svojo poslanstvo in nadalje razvijali nove prebojne tehnologije. Pri tem bomo še posebej pazili na uporabo trajnostnih in krožnih principov pri snovanju novih produktov in proizvodnih procesov. Verjamemo, da lahko s pomočjo biotehnologije nagovorimo velik del problemov, ki jih EU in Slovenija naslavlja v strategiji »Od vil do vilic« in v načrtu za okrevanje in odpornost. Naše tehnologije bodo omogočile zmanjšanje izpusta toplogrednih plinov pri proizvodnji kemikalij ter materialov, kot je npr. plastika. Drugi vidik, ki ga v podjetju Acies Bio še posebej naslavljamo, je trajnostna proizvodnja

hrane, kjer s pomočjo mikrobnih tehnologij razvijamo nove in inovativne biopesticide ter biognojila. Takšne tehnologije bodo v bližnji prihodnosti pripomogle k okolju prijaznejši proizvodnji hrane ter manjši uporabi kemičnih pesticidov, kar sodi med ključne zaveze strategije »Od vil do vilic«. Izpostavili bi, da je pri razvoju novih produktov izredno pomembno, da lahko trajnostni vidik novih tehnologij dokažemo tudi z analizo njihovih vplivov na okolje in človeka in tako primerjamo s trenutnimi obstoječimi produkti in proizvodnimi procesi, tako da je vlaganje v t.i. analize življenjskega cikla novih izdelkov izrednega pomena, če želimo na trg uspešno vpeljati nove, bolj trajnostno naravnane izdelke.

Z novimi projekti tudi do večjega deleža reciklatov v proizvodih

Mag. Leon Korošec, Elan d.o.o.:

● Trajnostne rešitve so tek na dolge proge in so praviloma umeščene v dolgoročni horizont investicij. Kratkoročno neugodne gospodarske razmere sicer lahko privedejo da časovnega zamika projektov, kar pa ne pomeni, da se naložbe ustavijo. V Skupini Elan smo lani delovali na več področjih trajnostnega razvoja. Skupaj z Interenergom smo zagnali sončno elektrarno in nato še podpisali pogodbo za njeno razširitev v letu 2023. V začetku leta smo prešli na električno energijo iz 100% obnovljivih virov. Dopolnili smo kapacitete digitalnega tiska, ki pomeni spremembo tehnologije tiska v smer bistveno zmanjšanih emisij. V drugi polovici leta smo zagnali razvoje projekte na temo razgradljivosti in dviga uporabe deleža reciklatov. Gre za dolgoročne projekte, ki bodo zelo verjetno del našega strateškega razvoja skozi nekaj let. Aktivni smo bili tudi na področju lokalne družbene odgovornosti - od pogozditve dreves in skrbi zanje do aktivne podpore društvom in drugim deležnikom v našem okolju. Vse pa z enim samimi namenom - da čudovito alpsko okolje, v katerega smo umeščeni, ostane takšno kot je tudi na dolgi rok. Nenehno iščemo optimizacije v dobavni verigi v smeri dviga

deleža materialov, ki so bliže naši lokaciji, s čimer se zmanjšuje obremenitev okolja zaradi transporta. Premišljenost in celovitost na področju trajnosti sta prispevala k osvojitvi priznanega certifikata Green Star, ki ga je podjetje Elan leta 2022 prejelo za aktivnosti iz predhodnega leta. S svojo prvo zeleno zvezdo imamo zdaj tudi načrtano smer in dodatne kazalnike uspešnosti, v katere obračamo svoj razvoj.

● Z vidika naložb v infrastrukturo bomo največ delali na področju optimizacije energetike in s tem povezane ambicije po zmanjšanju specifične porabe toplotne in električne energije. Na področju procesov in strateškega razvoja bo poudarek na konstantnem zmanjševanju odpadkov in iskanju poti za njihovo novo, drugačno uporabo ter na projektih s področjih večje razgradljivosti in reciklaže. Pomemben del našega letnega plana je tudi celovita strategija trajnostnega razvoja in ciljno usmerjena izobraževanje s področja trajnosti.

Fokus je razvoj inovativnih, trajnostnih izdelkov in storitev

Foto: AKR

Maja Brelih Lotrič, Lotrič meroslovje d.o.o.:

● Samo z vpeljavo elektronske distribucije certifikatov smo v enem letu prihranili več kot 5 ton papirja. V podjetju LOTRIČ Meroslovje smo se ob praznovanju tridesete obletnice podjetja zavezali, da bomo do naslednje okrogle obletnice dosegli ničelni vpliv na okolje. Pri tem se bomo naslonili na trajnostno strategijo podjetja ter velik poudarek namenili procesom digitalizacije. Z letnimi izračuni ogljičnega odtisa in finančno podporo projektov za izravnavo ogljičnih emisij bomo do leta 2030 nevtralizirali lasten ogljični odtis podjetja ter tako dosegli ničelni vpliv na okolje. Osnovo trajnostne strateške transformacije predstavlja Trajnostna strategija podjetja LOTRIČ Meroslovje 2020–2025, ki smo jo v podjetju pripravili v sklopu javnega razpisa SPIRIT Slovenija za »Spodbujanje razvoja in uporabe novih poslovnih modelov za lažje vključevanje v globalne verige vrednosti«.

Pri tem sledimo ciljem Združenih narodov, Agendi 2030. Naslonili smo se na sklop o »inovativnih trajnostnih izdelkih in storitvah«, »obvladovanju nizkega ogljičnega odtisa« ter sklop »zavzeti zaposleni«.

V prvi vrsti se osredotočamo na razvoj inovativnih trajnostnih izdelkov in storitev. Na tem mestu velja izpostaviti predvsem lastni rešitvi TRAMES in EXACTUM. Popolnoma prilagojeni merilni, kontrolni in nadzorni sistemi TRAMES z uporabo strojnega vida ter avtomatizacijo postopkov omogočajo popoln nadzor proizvodnih procesov. Na podlagi naprednih algoritmov izboljšujejo stabilnost in ponovljivost proizvodnega procesa ter tako omogočajo uresničevanje strategije brez izmeta. Pameten merilni sistem EXACTUM na drugi strani omogoča spremljanje okoljskih parametrov, kot so temperatura, relativna vlaga, CO₂ ipd. Samodejno zajema in shranjuje izmerjene vrednosti ter opozarja v primeru preseženih mejnih vrednosti, s čimer omogoča lažji nadzor nad kakovostjo produktov in procesov.

Velik potencial predstavlja obvladovanje papirnega poslovanja, saj smo v letu 2022 opravili skoraj 120.000 meroslovnih pregledov ter posledično izdali enako število certifikatov, ki so bili vezani na vodenje sistema kakovosti do minulega leta večinoma v papirni obliki. Z vpeljavo novih procesov ter nadgradnjo lastne spletne aplikacije za obvladovanje meril MeOL smo z mesecem julijem prešli na elektronsko distribucijo certifikatov. Glede na dejstvo, da kompleksnejši certifikati vsebujejo tudi 10 strani in več, na letni ravni v podjetju LOTRIČ Meroslovje tako za tiskanje certifikatov porabimo približno 5 ton papirja. Ocenjujemo, da s prehodom na elektronski certifikat na letni ravni ohranimo približno 120 dreves, ki bi jih sicer morda posekali kot surovino za izdelavo papirja.

Večji delež ustvarjenega ogljičnega odtisa našega podjetja predstavljajo poslovne poti. Pri tem velja poudariti, da ne gre zgolj za klasične poslovne poti, temveč dejstvo, da je dnevno na terenu prisotnih preko 40 sodelavcev, ki opravljajo meroslovne storitve na lokaciji naših poslovnih partnerjev. V izogib nepotrebnemu obremenjevanju okolja smo zato razvili aplikacijo za načrtovanje dela na terenu.

V letu 2022 smo pričeli s sistematičnim izvajanjem tudi vseh ostalih trajnostnih aktivnosti. Oblikovali smo delovno skupino, ki jo sestavljajo sodelavke in sodelavci različnih oddelkov znotraj podjetja in aktivno delujejo na temah trajnosti ter dnevno

iščejo priložnosti za izboljšave. Aktivnosti so usmerjene predvsem v zmanjšanje odpadkov ter rabo zelene energije. V letu 2022 smo namestili 2 polnilnici za električne avtomobile. Za lažje spremljanje napredka smo definirali ključne kazalce uspešnosti ter pričeli z neodvisnimi meritvami ogljičnega odtisa.

● V minulem letu smo v skladu s trajnostno strategijo podjetja podrobneje opredelili ključne aktivnosti ter kazalce uspešnosti. V letu 2023 se bomo tako posvetili njihovu uresničevanju. V načrtu je posodobitev voznega parka, kjer bomo predvsem za dostave v mestih uporabljali električno vozilo, ter namestitev sončne elektrarne na streho poslovne enote v Železnikih. V izdelavi je LCA analiza izdelkov TRAMES in EXACTUM ter trajnostno poročilo za leto 2022. Med sodelavkami in sodelavci bomo še naprej spodbujali vseživljenjsko učenje, kritično in sistemsko razmišljanje ter trajnostne kompetence. Na trgu pričakujemo večje spodbude za vključevanje podjetij v proces krožnega gospodarstva ter zakonsko ureditev aktivnega trgovanja z »odpadki«.

V Tanzaniji zasadili 10.000 dreves

Foto: Žiga Inthar

Rok Kopinič, Medex:

● V Medexu je naše delovanje že več let trajnostno naravnano na prav vseh nivojih. Pri vseh zadnjih investicijah v tehnologijo smo se držali trajnostnega načela, tako za ogrevanje in hlajenje skladišča ter proizvodnje uporabljamo toplotno črpalko voda / voda. Na dvorišču imamo dve ponikalni vrtini na globini 50 m. Vso vodo, iz katere odvajamo energijo, v celoti vračamo nazaj v ponikalnico. Naša naravnost k trajnosti nas je spodbudila, da smo se kot prvo živilsko podjetje v Sloveniji odločili za izvedbo energetskega pregleda ter pregleda in izračuna ogljičnega odtisa podjetja.

Trajnostne cilje zasledujemo tudi pri odnosih s poslovnimi partnerji, zato smo še posebej zadovoljni, da smo se pridružili Mercatorjevemu projektu belih embalaž, ki posebej vrednoti trajnostne naravnosti,

sodelovanja, odgovornosti in vključevanja. Bela embalaža otroke spodbuja k premisleku o tem, da embalaže ni treba takoj zavreči, ampak da lahko zanje poiščemo nove namene in jo znova uporabimo.

Naša dejavnost je neločljivo povezana z okoljem. Brez čebel tudi mi ne bomo mogli obstajati, zato smo v lanskem letu svetovni dan čebel obeležili trajnostno. Povezali smo se s podjetjem Treecelet in v spletni akciji sajenja virtualnih dreves povabili ljudi naj ravnajo družbeno odgovorno in s klikom posadijo drevo. V Medexu smo v zahvalo zasadili 10.000 dreves na najbolj deforestiranih območjih Tanzanije.

Težko bi kot najuspešnejše izdvojili eno področje, saj smo mnenja, da je pomemben prav vsak doprinos v trajnostnim in inovativnim rešitvam.

● Z namenom zmanjšati porabo virov in spodbuditi tudi naše kupce k bolj trajnostnemu vedenju za leto 2023 načrtujemo nekaj sprememb tudi pri naših izdelkih. Pri prahovih bomo prenehali s prilaganjem plastičnih žličk za enkratno uporabo. Umikamo tudi tiskana navodila, ki jih bodo nadomestile QR kode na zunanji embalaži izdelkov. Kljub temu, da je marketing pomemben člen v poslovanju, se zavedamo, da so njegove aktivnosti pogosto okoljsko zelo obremenjujoče. Da bi omejili njegove negativne učinke npr. zmanjšujemo obseg tiskanih oglaševalskih materialov, iščemo okolju prijazne alternative pri nabavi promocijskih materialov ipd. ESG usmeritvam sledimo tudi pri odločanju za sponzorstva in donacije, s katerimi podpiramo predvsem ženske športe, ki so pogosto zapostavljeni. Na ta način opolnomočimo ženske športnice in sledimo družbenim dejavnikom trajnostnega razvoja.

V Tanzaniji zasadili 10.000 dreves, vir: Medex

Izobraževalni dan slovenskega gradbeništva 2023

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Zbornica gradbeništva in
industrije gradbenega materiala

Na tradicionalnem sejmu Megra 2023 – sejmu gradbeništva, energetike, komunale in obrti, bo v petek, 10. marca 2023, od 9. do 15. ure Izobraževalni dan slovenskega gradbeništva. Mag. Gregor Ficko, direktor Zbornice gradbeništva in IGM, ki je organizator dogodka v živo, je dejal, da pomanjkanje najrazličnejših poklicnih profilov v gradbeništvu predstavlja velik problem za panogo. S pomanjkanjem klasičnih gradbenih poklicev se srečujemo na vseh izobraževalnih nivojih, od zidarjev, tesarjev, železokrivcev do gradbenih tehnikov in inženirjev.

Zato se bodo mladim predstavile vse izobraževalne ustanove v Sloveniji, ki se ukvarjajo z gradbeništvom: od srednjih, višjih, visokih šol do fakultet. Seznanili pa se bodo tudi z največjimi slovenskimi gradbenimi podjetji, s poklici v gradbeništvu ter možnostmi zaposlitve.

Iz vzporednega programa:

- Ali je kaj trden most? (tradicionalno tekmovanje dijakov in študentov v gradnji mostov iz špagetov)
- Mednarodno tekmovanje mladih slikopleskarjev (ERASMUS + Painting Skills Academy)
- Kviz in tekmovanje dijakov v znanju in različnih veščinah v gradbeništvu.

Gospodarska zbornica Slovenije
Zbornica gradbeništva in
industrije gradbenega materiala
mag. Gregor Ficko
T: 01 589 84 23
E: zgigm@gzs.si
W: www.gzs.si/zgigm

Graditelj Pelješkega mostu mladim: »Odločite se za študij gradbeništva. Graditelji boste. Ne samo velikih in zahtevnih gradbenih objektov, ampak tudi mostov in novih poti, ki bodo olajšale življenje ter združevali narode in ljudi.«

Dr. Marjan Pipenbaher,
Ponting inženirski biro d.o.o.

DR. ANDREJ SIMONČIČ PREHRANSKA SAMOOSKRBA

Kljub več milijardam ni boljše, **kmetijskih površin vse manj**

»Vsi dosedanja kmetijski ministri in vlade so imeli povečanje samooskrbe kot enega izmed osrednjih ciljev svojih mandatov. Vendar statistika ne laže. V obdobju zadnjih 30 let kljub več milijardam evrov evropskih in naših sredstev, ki so bila namenjena kmetijstvu in podeželju, prehranske samooskrbe nismo pomembno izboljšali. Nasprotno, na posameznih področjih pridelave je celo nižja,« tako dr. Andrej Simončič, direktor Kmetijskega inštituta, ocenjuje sedanjo stopnjo prehranske samooskrbe v Sloveniji. Pri tem sicer dodaja, da je prehranska varnost odvisna od več dejavnikov. Vendar je dejstvo, da so nekatere druge države kljub slabšim pogojem uspešnejše od Slovenije. Med najpomembnejšimi razlogi je ta, da se je površina kmetijskih površin drastično zmanjšala, liberalna zakonodaja pa zemljišč ne ščiti. Kar zadeva ekološko kmetijstvo, pravi, da so neracionalne in cinične izjave, češ da je prioriteta Slovenije ekološko kmetijstvo.

JOŽE VOLFAND

● **Prehranska samooskrba se znajde med prvimi temami aktualne politike, ko postane Slovenija bolj ranljiva. Vendar pa je ves čas na mizi. Stopnje samooskrbe v zadnjih letih ne kažejo bistvenih sprememb – pri rastlinskih proizvodih ni dobra, pri živalskih proizvodih pa proizvodnja presega domače potrebe. Kot kaže, sta proizvodnja živil in prehranske navade usklajene v nasprotju s težnjami po bolj zdravi prehrani. Kakšno stopnjo samooskrbe bi lahko dosegli do leta 2030?**

V Sloveniji imamo dejansko precej večji delež samooskrbe z živila živalskega izvora, vendar tudi tukaj ne smemo posploševati. Domača proizvodnja presega domačo porabo pri mleku (136 %), mesu govedi (110 %), kar je predvsem posledica naših naravnih danosti. Pri perutninskem mesu (112 %) ter jajcih (97 %) pa je visoka stopnja samooskrbe predvsem zasluha dobre organiziranosti panoge v okviru naših dveh največjih pridelovalcev perutnine skupaj z njihovimi kooperanti. Glede prašičereje je znano, da je ta panoga že vrsto let v precejšnji krizi, kar se pozna v

številkah in posledično nizki stopnji samooskrbe v primerjavi s preteklimi leti. Vendar pa je tudi pri prašičjem mesu od leta 2016 opaziti rahel trend rasti stopnje samooskrbe, ki znaša trenutno cca 43 %. Pri mesu drobnice smo blizu samooskrbnosti (94 %), vendar pa bi bili lahko glede na razmere in možnosti pridelave v Sloveniji pri tej panogi uspešnejši.

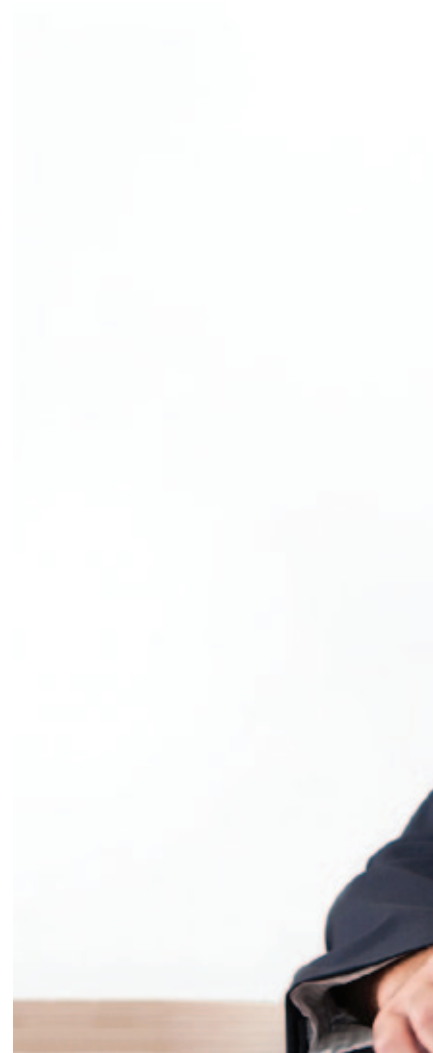
● **Pri rastlinskih proizvodih je samooskrba precej slabša. Zakaj?**

To nas ne sme čuditi, saj imamo ne nazadnje izredno malo njivskih površin. Na nizko stopnjo samooskrbe pa dodatno vpliva še vedno dokaj nizka intenzivnost pridelave. Za povprečnimi kmetijskimi pridelki v kmetijsko razvitejših sosednjih državah še vedno precej zaostajamo. Občutno nižje pridelke dosegamo predvsem pri vrtninah. Stopnje samooskrbe so bile leta 2021 nižje tako pri žitu (58 %), krompirju (44 %) in zelenjavi (44 %). Že drugo leto zapored je bila več kot 100-odstotna samooskrba pri

koruzi (111 %), kar pa ne velja za preteklo leto. Dokaj nizka je bila tudi stopnja samooskrbe s sadjem v primerjavi s povprečjem zadnjih let, ko smo imeli približno 43 % samooskrbo.

● **Prehranske navade niso izziv samo zaradi podnebnih sprememb.**

Glede usklajenosti proizvodnje živil in prehranskih navad bi lahko rekli, da se ta usklajenost že dolgo časa zaradi številnih dejavnikov, predvsem globalizacije in konkurenčnosti, izgublja. Z ožjih območij ali regij se prenaša na višji nivo. V našem primeru bi to bilo z nivoja Slovenije na nivo EU, ki predstavlja enoten trg s prostim pretokom blaga in storitev. To predstavlja za našo kmetijsko proizvodnjo in agroživilsko industrijo še poseben izziv. V današnjem času je zaradi tega predvsem za manjše države z omejenimi površinami in agroklimatskimi razmerami zelo težko v večji meri uskladiti kmetijsko proizvodnjo in prehranske navade.

dr. Andrej Simončič, direktor Kmetijskega inštituta

● A kaj se lahko spremeni pri samooskrbi do leta 2030?

To je odvisno od številnih dejavnikov, med katerimi jih je večina takšnih, na katere sami pridelovalci nimajo vpliva. Glede na pridelovalne razmere in naravne danosti bi pričakoval, da bomo poskušali kazalce pri živilih živalskega izvora še izboljšati predvsem na račun živilsko predelovalne industrije in pridelkov z višjo dodano vrednostjo. Še vedno namreč preveč gotovih izdelkov z dodano vrednostjo uvažamo, izvažamo pa večinoma mleko in meso. V kolikor bomo uspeli izboljšati delovanje po celotnih verigah vrednosti, ki bi omogočala tudi pridelovalcem več dodane vrednosti, bi lahko posredno povečali tudi primarno živalsko proizvodnjo, saj imamo v Sloveniji zato več kot primerne naravne danosti. Zavedati se moramo, da slabi dve tretjini Slovenije prekriva gozd. Med našimi zelo omejenimi kmetijskimi površinami pa predstavlja dve tretjini trajno travinje, ki ga je mogoče izrabiti zgolj za namen paše živali oziroma pridelavo krme. To je hkrati praktično edina garancija za ohranjanje in

poseljenost krajine in vasi in kolikor toliko skladen regionalni razvoj. Na tisto malo ravninskih površinah, primernih za rastlinsko pridelavo, ki jih imamo v Sloveniji, ne bomo mogli v večji meri povečati prehranske varnosti. Izkoristiti moramo naše naravne danosti. Te so v največji meri primerne za pašno živinorejo. Živinoreja že vrsto zadnjih let predstavlja kar približno polovico vseh prihodkov v slovenskem kmetijstvu.

● A to pomeni, da ne bo nobenih sprememb?

Ne, tega nisem rekel. Smiselno je del živinoreje umakniti z nižine in jo prestaviti na bolj gričevnata območja, primerna za pašo. Na ta način bi sprostili del njivskih površin, ki so zdaj namenjene pridelavi koruze in drugih rastlin za krmo, za pridelavo drugih poljščin in vrtnin. Omejevanje živinoreje na splošno pa bi bil po mojem mnenju korak v nepravo smer, saj so pogoji za kmetovanje v hribovitem svetu bistveno slabši v primerjavi z nižinskimi predeli. Tako bi še dodatno pospešili opuščanje kmetijstva v hribovitem svetu in posledično zaraščanje kmetijskih

površin. Pri rastlinski pridelavi je situacija nekoliko drugačna. Prehransko varnost bi bilo mogoče izboljšati zgolj z večjo učinkovitostjo oziroma večjo pridelavo, kjer imamo še vedno precej rezerv, vključno z izgradnjo namakalnih sistemov. Ostaja sicer tudi druga možnost, in sicer povečati kmetijske njivske površine, kar pa vemo, da je precej malo verjetno. Zato bi veljalo razmisliti, da bi za prehransko varnost oziroma zadostno samooskrbo poskušali v čim večji meri zadržati obseg kmetijskih površin, predvsem njiv. Na njivah bi s pomočjo večjega vlaganja v znanje in infrastrukturo poskušali kmetijsko pridelavo posodobiti in intenzivirati, seveda ob izpolnjevanju vseh okoljskih zahtev.

● Kaj pa pri vrtninah?

Pri vrtninah in nekaterih sadnih vrstah, npr. jagodičevju, je rešitev predvsem v bistveno večji pridelavi v zavarovanih prostorih. Za to pa bi bilo potrebno ob precejšnjih vlaganjih v izgradnjo rastlinjakov in plastenjakov hkrati poskrbeti tudi za strokovno podporo, predvsem pa za organiziranje pridelovalcev in celotnih verig vrednosti.

● Po Strateškem načrtu SKP je pridelavi mesa namenjenih največ direktnih plačil, rastlinska proizvodnja ni prednostna. Slovenija naj bi bila edina med državami, ki nima plačil za rastlinsko proizvodnjo, je pisal dr. Aleš Krisper v Mladini. Kaj je stroka predlagala za drugačen pristop kmetijske politike glede rastlinske proizvodnje, posebej do kultur, kjer smo najmanj samooskrbni, in da se več sredstev nameni za kmetijske površine za ekološko pridelavo hrane?

To vašo trditev bi v tem trenutku težko potrdil, ker je precej posplošena. Še posebej, ker tudi danes še ne poznamo vseh podrobnosti, prav tako še ni izvedbenih uredb, ki bodo v največji meri pogojevale in usmerjale porabo sredstev, predvsem v II. stebru, Programu razvoja podeželja. Ključna usmeritev novega Strateškega načrta skupne kmetijske politike sta trajnostna pridelava hrane na celotnem območju države in povečanje samooskrbe ob hkratni skrbi za okolje in podeželje. Pri tem so za pripravljalce dokumenta oziroma Vlado RS pomembna vsa kmetijska gospodarstva ne glede na njihovo velikost in vrsto pridelave. Ob tem so, vsaj kot je meni znano, dokaj enakomerno obravnavane vse kmetijske panoge in tudi ekološka pridelava.

● Slovenija premore, kot ste omenili, malo obdelovalnih površin na prebivalca, najmanj v EU. S katerimi ukrepi bi lahko spremenili gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči, saj vaše poročilo ugotavlja, da se je površina kmetijskih zemljišč v uporabi zmanjšala. Trend ni dober.

Prav gotovo ne moremo pričakovati večje samooskrbe pri pomanjkanju razpoložljivih kmetijskih površin in hkrati čedalje večjih omejitvah pri pridelavi. Znano je, da smo v Sloveniji med vodilnimi v Evropi po deležu gozda. Površina kmetijskih površin v Sloveniji se je drastično zmanjšala, zaraščanost z gozdom pa se je istočasno v zadnjih 60 letih povečala za več kot 30 %. Med našimi sicer zelo omejenimi kmetijskimi površinami pa predstavlja dve tretjini travinje, ki ga je mogoče izrabiti zgolj za namen paše živali oziroma pridelavo krme. Ob tem, da smo čisto pri dnu lestvice držav glede obdelovalnih površin na prebivalca, imamo približno polovico teh tudi v tako imenovanih občutljivih območjih ali na območjih z različnimi omejitvenimi dejavniki, ki pridelavo še dodatno omejujejo. Tisto malo primernih ravninskih površin za rastlinsko pridelavo pa namenjamo prednostno cestam in drugi infrastrukturi, gradnji naselij, tovarnam, trgovskim centrom ipd. Zaradi tega bo izredno težko doseči večjo prehransko varnost oziroma samooskrbo.

● **Želimo večjo prehransko varnost in samooskrbo, kmetijska zemljišča pa opuščamo.** Na inštitutu se že dalj časa jasno zavzemamo za večjo zaščito kmetijskih zemljišč. Glede na to, kako nizko smo po obsegu njivskih površin na prebivalca, bi morala biti ravninska kmetijska zemljišča bistveno bolj zaščitena, kot so v tem trenutku. To bi morali zagotoviti s primerno zakonodajo. Uveljavlja pa se povsem napačno prepričanje, da je dopustno pozidati najboljše kmetijska zemljišča, če hkrati z rekultivacijo ali spremembo namembnosti zagotovimo nadomestna zemljišča. Res ne razumem, zakaj ne bi investitorjev raje usmerjali na tista zemljišča, kjer je bilo v preteklosti kmetovanje zaradi slabše kakovosti opuščeno. Predsednik Vlade Golob bi lahko torej k dvigu samooskrbe na področju pridelave zelenjadnic in rastlinske pridelave na splošno največ prispeval s strogo zaščito kmetijskih zemljišč in nikakor ne z zmanjšanjem proizvodnje mesa in mleka.

● **Kljub različnim finančnim spodbudam ekološka pridelava počasi raste. Kaj so vzroki za počasno rast ekološkega kmetijstva in ekoloških živil in da bi vsaj pri ekološki pridelavi prednostno podprli rastlinsko proizvodnjo?** Živinoreja in površine namenjene živinoreji imajo pri ekološki pridelavi največji delež predvsem zaradi dejstva, da je ekološko pridelavo najlažje izvajati na travinju, ki je osnova za živinorejo, predvsem pašno živinorejo. Na travinju za razliko od pridelave na njivah praviloma ne potrebujemo fitofarmaceutskih sredstev. Prav tako je na živinorejskih kmetijah lažje zagotoviti

gnojenje oziroma prehrano rastlin v skladu s pravili ekološke pridelave oziroma prehrano rastlin brez mineralnih gnojil. To je tudi glavni vzrok, da imamo v okviru ekološke pridelave sedemkrat več površin s trajnim travinjem, cca 42.000 ha, v primerjavi z njivami in vrtovi, cca 7.000 ha. Ekološka pridelava poljščin, sadnega drevja, vinske trte, hmelja in še posebej pridelava večine vrtnin pa je pri nas precej bolj zapletena in nepredvidljiva. V tem vidim glavni vzrok za počasno naraščanje deleža ekološke pridelave.

● Kaj bi morali spremeniti?

Zgolj politično ali populistično vztrajanje pri povečevanju deleža in vloge ekološkega kmetovanja ne bo dovolj. Ima lahko tudi negativne posledice, saj nehoti povzroča upočasnitev prizadevanj ostalih pridelovalcev po okolju prijaznejših tehnikah pridelave. V zadnjih letih je bil namreč narejen ogromen napredek pri tako imenovani konvencionalni in integrirani pridelavi, kar pa ima pri nas še vedno slabšalni predznak v primerjavi z ekološko pridelavo.

Brez ustreznih pogojev ne bo večje ekološke pridelave

● A s čim spodbujati ekološko pridelavo?

Brez ustreznih pogojev in podpore, ki bo kmetu omogočala konkurenčnost, lahko po mojem mnenju še vedno zelo optimistično postavljene cilje, to je 18 % delež kmetijskih površin do leta 2027, glede ekološke pridelave pozabimo. Ob tem se je potrebno odzvati tudi na posamezne izjave v medijih, še posebej z vidika prehranske varnosti, da je prioriteta Slovenije ekološko kmetijstvo, kar se mi zdi neracionalno in cinično, če upoštevamo, da smo že danes v več kot 50 odstotkih odvisni od uvoza hrane. Tudi zaradi nas Slovencev danes po svetu izsekavajo

gozdove ali pa kmetujejo zelo netrajnostno. Enostavno sami ne pridelamo dovolj. Ker pa po mojem prepričanju brez pravih argumentov idealiziramo «naravno» in ekstenzivno kmetijstvo, moramo še več hrane uvažati. To je hrane, pridelane na način, ki ga sicer nerazumno zavračamo.

● **Vašega Poročila o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva se je oprijelo ime zeleno poročilo, vendar presenetljivo nima poglavja kmetijstvo in podnebne spremembe ali nizkoogljično kmetijstvo, saj nosi del odgovornosti pri emisijah, pri čemer je živinoreja izpostavljena. Pripravlja se prenova NEPN. Ali tematika nizkoogljičnega kmetijstva ne sodi v poročilo?**

O vplivih kmetijstva na okolje imamo sicer precej posameznih študij in monitoringov, vendar pa je res, da niso na enem mestu in tudi niso vse metodološko usklajene s podobnimi metodologijami v EU. Da bi to pomanjkljivost odpravili, se je država oziroma Ministrstvo pristojno za kmetijstvo odločilo, da bo po vzoru Poročila o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva pričelo s pripravo in financiranjem Poročila o vplivih kmetijstva na okolje. Tudi to nalogo so na MKGP zaupali Kmetijskemu inštitutu Slovenije. Kar se tiče vpliva živinoreje na podnebne spremembe, moram najprej pojasniti, da v Sloveniji celotno kmetijstvo, vključno z živinorejo, prispeva krepko manj od deset odstotkov vseh izpuštov toplogrednih plinov in da so glavna področja, na katerih bo treba ukrepati, predvsem promet, energetika in industrija. V Sloveniji trenutno izgleda, da so za vse slabo krive krave. Sicer pa se moramo zopet vprašati, kaj je alternativa. Kaj naj počnemo v Sloveniji na področju prehranske varnosti na 60 odstotkih naših kmetijskih površin, ki jih predstavljajo travniki oziroma trajno travinje na območjih, kjer druga rastlinska pridelava ni mogoča oziroma ni ekonomsko upravičena?

● **Stroka čedalje več govori o ohranitvenem kmetijstvu. Kakšno naj bo trajnostno upravljanje kmetijskega zemljišča? So kakšni dobri primeri prakse? In kakšno bo kmetijstvo, ki bo zajemalo ogljik?**

Ohranitveno kmetijstvo je precej širok pojem, ki ga tudi po svetu razumejo in izvajajo na različne načine, izvajanje je odvisno od številnih dejavnikov, od vrste zemljišč, klimatskih razmer, usmerjenosti in velikosti kmetij, razpoložljivosti ustrezne kmetijske mehanizacije, predvsem pa sta pomembna znanje in usposobljenost izvajalcev teh ukrepov kot tudi podporne službe, vključno z raziskovalci in svetovalno službo. V osnovi gre pri ohranitvenem kmetijstvu sicer za to, da tla čim manj obdelujemo, da je obdelava plitka, pri čemer naj ne bi orali oziroma obračali slojev tal in to z namenom ohranjanja strukture tal kot tudi biološke pestrosti organizmov v tleh. Ob tem naj bi bila tla preko celega leta prekrita z različnimi, pravilno izbranimi posevki ali rastlinskimi ostanki. S takšnim pristopom lahko zmanjšamo erozijo, povečamo izkoristek dodanih gnojil in hkrati zmanjšamo njihove negativne posledice zaradi izpiranja v podzemne vode. S tem načinom kmetovanja bi se morali nekoliko bolj sistemsko ukvarjati na ravni države, tako raziskovalno kot tudi izobraževalno.

Akterji prehranske verige se ne povežejo

● **Kaj se dogaja v prehranski verigi?**

Učinkovitost prehranske verige je prav gotovo izziv že vrsto let, vendar se stvari precej počasi obračajo na bolje. Kako povečati produktivnost v kmetijskem sektorju in živilsko predelovalni industriji, ki naj bi rezultirala v višji dodani vrednosti? Na žalost se s tem področjem vseh zadnjih 30 let tranzicije ne ukvarjamo strateško, na najvišjem vladnem nivoju. Zato nam tudi posamezne aktivnosti in izboljšave v okviru posameznih vertikalnih verig vrednosti ne pomagajo kaj dosti. Statistika nam na tem področju jasno nakazuje, da imamo ogromno prostora za izboljšanje stanja tako na primarni ravni pridelave kot tudi v okviru živilsko predelovalne industrije. Še posebej težko pa nam gre povezovanje in sodelovanje v prehranski verigi.

● **Zakaj?**

Posamezni akterji agroživilske verige se praviloma niso sposobni ali nočejo strateško in dolgoročno povezati, vedno znova pa prihaja tudi do sicer neizogibnih in hkrati nepredvidljivih dogodkov.

Zato bomo še kar nekaj časa namesto

končnih izdelkov z večjo dodano vrednostjo še kar nekaj časa prodajali v tujino bistveno preveč mleka, žita, živali in mesa in drugih kmetijskih pridelkov, kjer pridelovalci dosežajo višje cene, saj jim naša agroživilska industrija zaradi premajhnih kapacitet ali prenizke dodane vrednosti ni sposobna zagotoviti dovolj visoke odkupne cene.

● **Če pogledate nekaj let naprej. Na katere glavne izzive morata odgovoriti stroka, kmetijska politika in celotna veriga, da bi Slovenija do leta 2030 dosegla višjo stopnjo prehranske samooskrbe?**

Najpomembnejši izziv Slovenije in z njo kmetijske politike je po mojem mnenju ta, da slovenski javnosti in politiki jasno poveljmo, da v slovenskem kmetijstvu v zadnjih letih glavne težave prav gotovo ne predstavljajo vpliv kmetijstva na okolje. Temeljno vprašanje je, kako sploh ohranjati kmetijstvo, kmetije, kako zadržati kmeta, da nadaljuje z obdelovanjem kmetijskih površin in tako nenadomestljivo prispeva ne samo k prehranski varnosti, temveč tudi varovanju okolja in ohranjanju podeželja. Ko se bomo uspeli poenotiti glede tega, bomo bistveno lažje pristopili k reševanju ostalih izzivov v kmetijstvu, ki pa še zdaleč ne bi smeli biti zgolj izzivi kmetijske politike, temveč naše družbe v celoti, predvsem pa politike oziroma države.

● **Kje je politika neučinkovita?**

Kmetijstvo bi moralo biti deležno večjega medsektorskega sodelovanja kot tudi dodatnih vzpodbud, saj se slovensko kmetijstvo in podeželje ne moreta uspešno razvijati zgolj na podlagi lastnih sredstev. Glavno težavo vidim v tem, da je pri nas politika oziroma država, kot jo pogosto imenujemo, še vedno bistveno preveč nepovezana in razdeljena v ministrstva, direktorate, različne uprave, zavode in agencije. Ti praviloma že v okviru resornih ministrstev med sabo zelo slabo sodelujejo, še slabše pa je medsektorsko sodelovanje, kar pa bi bilo za boljšo učinkovitost kmetijstva vključno z višjo samooskrbo in razvoj podeželja nujno potrebno.

Glede zaščite zemljišč je zakonodaja preveč liberalna

● **Kaj lahko stori Slovenija za večjo prehransko samooskrbo?**

Vsi dosedanja kmetijski ministri in vlade so imeli povečanje samooskrbe kot enega izmed osrednjih ciljev svojih mandatov. Vendar statistika ne laže. V obdobju zadnjih 30 let kljub več milijardam evrov evropskih in naših sredstev, ki so bila namenjena kmetijstvu

in podeželju, prehranske samooskrbe nismo pomembno izboljšali. Nasprotno, na posameznih področjih pridelave je celo nižja. Pri tem je sicer potrebno priznati, da je prehranska varnost odvisna od toliko različnih dejavnikov, da je ne moremo enoznačno ocenjevati na način kot nekatere druge dejavnosti ali gospodarske panoge. Je pa res, da so nekatere države pri zagotavljanju prehranske varnosti kljub na videz slabšim pridelovalnim razmeram uspešnejše od Slovenije. Res je tudi, da je razvitost kmetijstva in praviloma tudi stopnja samooskrbe zelo tesno povezana z gospodarsko razvitostjo posameznih držav. Če sami izpostavljate stroko in ukrepe kmetijske politike kot tiste, ki naj bi imeli pri tem najpomembnejši vpliv. Sam osebno bi pri prehranski varnosti kot najpomembnejše izpostavil obseg kmetijskih zemljišč in naravne danosti ter ukrepe, ne zgolj kmetijske, temveč tudi širše vladne politike, s katerimi lahko neposredno in posredno vpliva na prehransko varnost.

● **Velik omejitveni dejavnik je majhen delež obdelovalnih površin.**

To je dejstvo, ki se ga premalo zavedamo, saj s kmetijsko zemljo še vedno delamo, kot da bi jo imeli na pretek. Vprašanje na mestu bi bilo, kako preprečiti nadaljnjo izgubo kmetijskih zemljišč. To je v celoti domena politike, vendar je pri tovrstnih ukrepih dokaj neuspešna predvsem zaradi zelo liberalne zakonodaje na področju zaščite, urejanja in prometa s kmetijskimi zemljišči.

● **Kakšno vlogo lahko odigra razvojno in raziskovalno delo?**

V Sloveniji je še vedno prisotna miselnost, da za oranje, setev, delo v hlevu ali pobiranje in prodajo krompirja pač ne rabiš kakšnih posebnih znanj. Temu primerna je tudi podpora vlade razvojno raziskovalnemu delu v kmetijstvu, ki je tudi do desetkrat manjša v primerjavi z razvitejšimi državami EU, kot so npr. Avstrija, Nemčija, Danska, Francija in Nizozemska. Kmetijski sistem znanja in inovacij je bil sicer v okviru držav EU kot nujen in vzpostavljen že v 60-letih prejšnjega stoletja. Predvsem razvitejša država so ves ta čas ogromno vlagale v tako imenovani AKIS (Agricultural knowledge and innovation system). Pri nas temu področju nekaj več pozornosti namenjamo šele v zadnjih dveh programskih obdobjih, ko je AKIS postal obvezen del SKP in Strateškega načrta. Brez večje podpore znanju, izobraževanju, raziskavam in razvoju ter inovacijam na področju primarne pridelave kot tudi predelave in trženja ne moremo pričakovati boljših rezultatov. Tudi za kmetijstvo namreč veljajo enake zakonitosti kot ostale gospodarske panoge!

Več na www.zelenaslovenija.si

MAG. MELITA ROZMAN DACAR ŽELEZNIŠKI PROMET

Slovenska logistika želi, da se čim prej zgradi dvotirna proga

»Kakovostna javna železniška infrastruktura je seveda nujna za našo konkurenčnost. Drugi tir med Divačo in Koprom je eden ključnih projektov tako za naše podjetje kot tudi za celotno slovensko logistiko. Želimo si, da bi se čim prej zgradila nova dvotirna proga. Poleg tega pa bo hkrati z gradnjo drugega tira treba posodobiti obstoječo progo in tudi druge proge slovenskega železniškega omrežja, kajti proga se ne konča v Ljubljani, potrebno je zagotoviti pretočnost na celi relaciji, ne samo na posameznih odsekih,« tako odgovarja na vprašanje o razvoju slovenskega železniškega omrežja mag. Melita Rozman Dacar, direktorica družbe SŽ-Tovorni promet. Pravi tudi, da so vrednote, ki jih povzemajo smernice ESG, že tradicionalno del njihove poslovne filozofije.

JOŽE VOLFAND

● **Bilančni rezultati še niso znani, a kaj je najbolj vplivalo na lansko poslovanje: vojna v Ukrajini, visoke cene pomorskih prevozov, zmeda na transportnih poteh po Evropi, gradbena dela na nekaterih železniških odsekih v Sloveniji, cene energentov, inflacija, zastoji v transportnih verigah, začetek recesije ...? In kaj bo pod bilančno črto?**

Leto 2022 je bilo za našo družbo res polno velikih izzivov. Koronakriza in vojna v Ukrajini sta dodobra zatresli temelje mednarodnega poslovnega sveta. Vojna v Ukrajini je povzročila predvsem spremembo nekaterih blagovnih tokov. Ladje s tovorom, ki prihajajo v pristanišča, zamujajo tudi več mesecev. Prihaja do prenatrpanosti skladišč v pristaniščih, kar ima negativne posledice za železniške prevoznike. Veliko podjetij je zmanjšalo proizvodnjo, kar vpliva tudi na količino prepeljanega tovora. Že lani smo v posameznih panogah opazili tudi pomanjkanje materialov in težave pri dobavah, kar je položaj v Ukrajini samo še poslabšal. Del prometa se je zaradi zastoja ladijskih prevozov preusmeril na železnico. Prav tako so posamezni kupci preusmerili dobavne verige tudi preko Slovenije. Vojna v Ukrajini je tako izziv in priložnost, širše gledano pa negativno vpliva na naše poslovanje. Inflacija je vse višja. Težave se zaradi pomanjkanja materiala in dviga cen pojavljajo pri vzdrževanju in najemu voznih sredstev. Ne gre pozabiti tudi na drastičen dvig cen energentov.

● **A to zagotovo ni bilo vse.**

Ne. Ves čas smo se morali spopadati tudi z velikimi infrastrukturnimi ovirami, zaradi katerih so bile proge zatrpane, vlaki pa so vozili dlje kot načrtovano. Težave so se pojavljale v celi logistični verigi in so povzročale nezadovoljstvo kupcev. Kljub temu smo z lanskim poslovanjem lahko zadovoljni. Prepeljali smo več tovora, kot smo načrtovali. Tudi poslovni prihodki bodo po prvih ocenah presegli načrtovane. To smo dosegli z nenehno optimizacijo naših procesov in

s prilagajanjem pričakovanjem kupcev. Vozimo težje in daljše vlake in pridobivamo nov tovor v tujini. Zavedati pa se moramo, da so razmere na trgu izjemno težke. Naslednji meseci bodo tako za nas kot za druge prevoznike zelo velik izziv.

● **Koliko vam bodo pri tem pomagali vladni ukrepi za pomoč podjetjem zaradi višjih stroškov energije? Med Ministrstvom za infrastrukturo in Gospodarsko zbornico ni enotne ocene, ali si zaradi visokih cen energije naša podjetja slabšajo konkurenčnost na trgu.**

Cene energentov so pomemben dejavnik našega poslovanja. Cene dizelskega goriva so že lani občutno rasle. Pričakujemo še visok dvig cene električne energije, ki jo za vse železniške prevoznike v Sloveniji dobavlja upravljavec javne železniške infrastrukture. Vse to pomembno vpliva na naše poslovanje. Obenem vse višje cene energije negativno vplivajo na konkurenčnost cele logistične branže. Zato so vsi ukrepi za pomoč gospodarstvu zaradi visokih cen energentov še kako dobrodošli. Železniški prevozniki smo imeli do sedaj ugodno cene elektrike. Marca se bodo cene električne energije zvišale. Za koliko, še ni znano. Tudi drugi stroški drastično naraščajo, kar pomeni, da se naša konkurenčnost in konkurenčnost koridorja čez Slovenijo poslabšujeta.

● **Vendar ste lani v težjih razmerah dobro poslovali. Koliko ste v zadnjih letih uspeli povečati vaš tržni delež na tujih trgih, ne le v regiji, ampak širše? S katerimi konkurenčnimi prednostmi si lahko utrjujete tržni položaj na tujih trgih?**

Konkurenčni položaj na slovenskem trgu je vse težji. Novi prevozniki pa se zaradi pomanjkanja novega tovora osredotočajo na naše obstoječe posle. Posledično se izrazito usmerjamo na tuje trge v širši regiji. Več kot 95 odstotkov blaga tako prepeljemo v mednarodnem prometu. Nadgrajujemo naše prevoze v Avstriji in na Hrvaškem,

mag. Melita Rozman Dacar, direktorica družbe SŽ-Tovorni promet

kjer že opravljamo prevoze z lastno vleko. Načrtujemo pa širitev na druge ključne trge v regiji, Madžarsko, Italijo, Srbijo. Pri tem bomo na omenjene trge vstopali v sodelovanju z drugimi prevozniki, z lastno izvedbo ali skupaj s podizvajalskim prevoznikom. Naš cilj je, da kot nosilec prevozov obvladujemo blagovne tokove na čim daljših relacijah. V evropskem merilu smo majhno podjetje, a smo prav zato zelo prilagodljivi in smo v vsakem trenutku sposobni naše logistične storitve prilagoditi zahtevam kupcev.

● **Trgu se prilagajate z novimi produkti. Katere storitve bi omenili z vidika ekonomske učinkovitosti in zelene politike poslovanja? Kako je Slovenija uspešna pri usmerjanju**

cestnega prevoza tovorov na železniške tire, saj nova infrastrukturna ministrica napoveduje razvoj železniškega prometa kot prednostni cilj?

Kupcem je treba predvsem ponuditi celovite rešitve, oblikovane v skladu z njihovimi pričakovanji. Zato vzpostavljamo produkte za ključne trge, kupce in segmente blaga. Obenem pa je treba storitve ves čas optimizirati, povečevati učinkovitost izrabe voznih sredstev in tras ter se prilagajati položaju na progi. Zlasti je to pomembno v času sicer dobrodošlega posodabljanja železniške infrastrukture, ki pa pred vse prevoznike postavlja številne ovire. Zato s kupci vsak dan skupaj iščemo rešitve za kar največjo pretočnost in učinkovitost prevozov. Obenem

oblikujemo produkte, s katerimi podpiramo slovensko gospodarstvo.

● **Katere produkte?**

Naše podjetje kot edini prevoznik v Sloveniji podpira najpomembnejša slovenska podjetja s prevozom posameznih vagonskih pošilk tako na glavnih kot na stranskih progah. Lani smo oblikovali produkt za prevoz posameznih vagonskih pošilk z namenom preusmeritve tovora s preobremenjenih cest na železnico. Zelo zanimivi so tudi prevozi lesa. Podprli smo jih s projektom Single Wood, ki ponuja kakovosten prevoz posameznih vagonskih pošilk lesa med Slovenijo in tujino. Ti prevozi z lesom so namenjeni predvsem uporabnikom, ki nimajo dovolj blaga za sestavo kompletnega vlaka. Gre za kompleksne rešitve. Te bistveno presegajo preproste prevoze direktnih vlakov za tuje gospodarstvo, ki jih opravljajo naši konkurenti. V zadnjih letih ima država posluš za železniške prevoznike in je uvedla ukrepe, kakršne poznajo vse najrazvitejše evropske države. Naš skupni cilj je, da se čim več tovora preusmeri s ceste na železnico.

● **Nekateri poznavalci prometne politike trdijo, da je prometno omrežje še vedno v rokah cestarjev in da se zaradi tega tako počasi preusmerja prevoz tovorov na železnico. Koliko ste povečali prevoz tovorov v Sloveniji v zadnjih petih letih in kaj menite o tem, da bi se morala zgraditi dvotirna proga med Divačo in Koprom? Ali se z vladno strukturo pogovarjate o nujnosti posodobitve in optimizacije železniškega omrežja?**

Naše prevoze kljub vse močnejši konkurenci že vsaj zadnjih deset let povečujemo iz leta v leto. Izjema je koronsko leto 2020, ko so prevozi zaradi zmanjšanja industrijske proizvodnje padli prevoznikom po vsej Evropi. Lani smo prepeljali 19,55 milijona ton blaga, kar je za 3,4 odstotka več kot leta 2021. Tudi v prihodnjih letih pričakujemo rast prevozov. Kakovostna javna železniška infrastruktura je seveda nujna za našo konkurenčnost. Drugi tir med Divačo in Koprom je eden ključnih projektov tako za naše podjetje kot tudi za celotno slovensko logistiko. Želimo si, da bi se čim prej zgradila nova dvotirna proga. Poleg tega pa bo hkrati z gradnjo drugega tira treba posodobiti obstoječo progo in tudi druge proge slovenskega železniškega omrežja.

● **Na kaj mislite?**

Proga se ne konča v Ljubljani. Potrebno je zagotoviti pretočnost na celi relaciji, ne samo na posameznih odsekih. Seveda ne čakamo na to, da bo promet po novi progi stekel, temveč sami oblikujemo logistične rešitve za povečanje prevozov v trenutnih razmerah.

Žal večkrat ovire pomenijo slabo voljo in težave, vendar se moramo zavedati, da se gradi, da bo logistiki omogočen normalen, okolju prijazen razvoj, ki bo sledil potrebam naših kupcev. Kupec se na koncu odloči, kako in s kom bo prepeljal svoj tovor.

● **Kako ste posodobili vozni park v tovornem prometu v zadnjih letih in kaj načrtujete? Katerega blaga največ prevozite in od kod ter kam?**

V zadnjih letih smo kupili 100 sodobnih univerzalnih vagonov za prevoz razsutih tovorov, ki so z različnimi nadgradnjami primerni za prevoz različnih vrst blaga. Z njimi smo podprli razvoj nekaterih naših strateških kupcev doma in v tujini. Delovne procese v Kopru, ki je najpomembnejša točka slovenskega železniškega omrežja, smo posodobili z nakupom štirih dizelskih premikalnih lokomotiv. Celovito smo prenovili dvanajst obstoječih premikalnih lokomotiv. V zaključni fazi je dokumentacija za nakup novih tovornih vagonov in nadomestitev najstarejših električnih in dizelskih lokomotiv. Do leta 2030 načrtujemo nabavo 30 električnih lokomotiv, modernizacijo 12 obstoječih dizelskih lokomotiv in nabavo 750 vagonov. Za nova vozna sredstva bomo namenili okoli 300 milijonov evrov.

● **Tako optimizirate poslovanje, saj je to eden izmed pogojev, če želite postati vodilna logistična družba v tem delu Evrope.**

Na eni strani bomo nadaljevali z optimiziranjem naših proizvodnih in drugih delovnih procesov. Na drugi strani pa bomo naše storitve izboljšali z vključevanjem sodobnih lokomotiv in vagonov ter s tem tudi znižali naše stroške. Eden od pomembnih optimizacijskih dejavnikov je tudi digitalizacija. V naši družbi smo že uvedli elektronski tovorni list kot osnovni dokument vsakega prevoza. S tem smo našim kupcem poenostavili in pohitrili poslovanje. V SŽ-Tovornem prometu in na nivoju skupine Slovenske železnice pa poteka še več IT projektov, ki bodo sestavljali integrirani informacijski sistem za transportno logistično dejavnost, IT projekti na področju vzdrževanja železniških vozil, na področju poslovne analitike in upravljanja učinkovitosti poslovanja. Še bi lahko naštevale. Z njimi bo naše poslovanje hitrejša in bolj učinkovita. Predvsem pa bomo tudi v prihodnje povečevali število naših produktov ter se usmerjali k potrebam kupcev.

● **Kaj vam pri teh poslovnih rešitvah prinaša strateško partnerstvo s češkim podjetjem EP Logistics International. Kaj bo obogatilo vašo ponudbo na trgu in kaj partnerstvo pomeni za vaš razvoj in naložbe?**

EP Logistics International je v lastništvo našega podjetja vstopil pred slabim letom. S strateškim partnerjem aktivno sodelujemo na različnih področjih. Naši cilji so jasni. Rast podjetja SŽ-Tovorni promet kot regionalnega prevoznika z vstopi na ključne tuje trge, celovita posodobitev voznega parka, pridobitev novega blaga, izmenjava izkušenj in skupna rast. Skupaj bomo oblikovali nove celovite storitve za kupce tudi na daljših relacijah in trgih, na katerih do sedaj nismo bili dejavni. Pričakujemo tudi preusmeritev nekaterih blagovnih tokov preko Luke Koper in na druge slovenske koridorje.

● **Prometni sektor je med ključnimi za doseganje ciljev pri razogljčenju. Poročilo o okolju v RS za leto 2021 piše, da se dolžina avtocestnega omrežja povsod po EU povečuje, dolžina železniškega omrežja pa krajša, stopnja motorizacije se povečuje. Železniški promet stagnira, javni potniški promet tudi. Kaj je potrebno spremeniti in koliko zelenih rešitev je v vašem poslovanja?**

Železniški prevozi so nedvomno eden od ključnih dejavnikov trajnostnega razvoja, saj vse analize kažejo, da imajo neprimerno manj negativnih vplivov na okolje kot cestni prevozi. Tudi Evropska unija je železniške prevoze postavila kot enega od dejavnikov doseganja svojih okoljskih zavez. Za njihov uspešen nadaljnji razvoj je bistven preplet ukrepov samih prevoznikov in državnih institucij, ki so odgovorne za zagotavljanje ustrezne javne železniške infrastrukture in z ustreznimi finančnimi in regulatornimi ukrepi lahko podprejo prevoze po železnici. Vesela sem, da je Slovenija že naredila prve konkretne korake v tej smeri. Prepričana

sem, da gremo v pravo smer in da ima prevoz blaga po železnici v Sloveniji svetlo prihodnost.

● **Po velikosti ste družba, ki jih zavezujejo usmeritve ESG. Katere zaveze ste sprejeli v odnosu do okolja, zaposlenih in upravljanja nabavnih verig? S katerimi ukrepi dokazujete vašo družbeno odgovornost?**

Lahko bi rekla, da so vrednote, ki jih povzemajo smernice ESG, že tradicionalno del poslovne filozofije našega podjetja in cele skupine Slovenske železnice. Naše poslovanje do naših dobaviteljev in kupcev je transparentno, delujemo etično. Zavedamo se naše odgovornosti do okolja, v katerem delujemo in odprto komuniciramo z vsemi deležniki znotraj in zunaj podjetja. Našo zavezo naravnemu okolju dokazujemo tudi z doslednim ravnanjem v skladu s sistemom ravnanja z okoljem ISO 14001. Kot posebej pomemben pa bi rada izpostavila odnos do naših sodelavcev. Z njimi smo se spopadali s številnimi izzivi. Od ekonomskih recesij in poglabljanja konkurence do še neslutnih izzivov, ki sta jih prinesli koronakriza in vojna v Ukrajini. Kljub težkim okoliščinam smo z zavzetostjo naših sodelavcev in sodelavk dosegali dobre rezultate. Postavili smo temelje za nadaljevanje trajnostnega razvoja. Gre za dolgoletno gradnjo naših odnosov. Sledimo istim ciljem, naučili smo se poslušati drug drugega in skupaj premagovati ovire. Zelo si prizadevam za trajnostno vodenje in vključevanje mladih na vodilna delovna mesta. Prepričana sem, da je kombinacija mladih, ki razmišljajo izven okvirjev, izkušenj in znanja, ki jih imamo starejši, pravi recept za naš uspešen nadaljnji razvoj.

Ustvarjajte svoj **trajnostni profil** z Zelenim omrežjem Slovenije

Zeleno omrežje Slovenije vam odpira pot za povezovanje in komuniciranje o okoljskih in trajnostnih projektih, rešitvah, inovacijah in dosežkih. Preko članstva v Zelenem omrežju Slovenije komunicirajte svoje trajnostne oziroma ESG dosežke in tako ustvarjajte svoj trajnostni profil na spletnem portalu Zelena Slovenija. Hkrati redno prejimate specializirano revijo za trajnostni razvoj ESG in ste deležni vrste ugodnosti, ki jih ponujajo posamezni paketi.

Pridružite se več kot 430 podjetjem in drugim organizacijam ter ustvarjajte svoj trajnostni profil.

Paketi

Paket z novicami

vsebuje redno prejemanje revije ESG (10 števil letno), objava 6 strokovnih novic v reviji ESG in na spletnem portalu www.zelenaslovenija.si, popust na seminarje in posvete Zelene Slovenije, objava logotipa na spletni strani www.zelenaslovenija.si med člani Zelenega omrežja in v reviji ESG. Cena: **198 EUR** + ddv

Paket z intervjujem

vsebuje ugodnosti paketa z novicami in enostranski vsebinski intervju s predstavnikom podjetja oziroma organizacije ali strokovni članek. Cena: **360 EUR** + ddv

Paket s seminarjem

vsebuje ugodnosti paketa z intervjujem in spletno pasico ali video predstavitev na spletnem portalu www.zelenaslovenija.si za dobo 14 dni, 1-kratna brezplačna udeležba na seminarju ali izobraževanju Akademije Zelena Slovenija. Cena: **420 EUR** + ddv

Trajnostni paket

vsebuje ugodnosti paketa s seminarjem in spletno pasico in enournna delavnica za zaposlene v okviru Akademije Zelena Slovenija. Cena: **960 EUR** + ddv

Postanite član

<https://www.zelenaslovenija.si/zeleno-omrežje/postanite-clan/>

Pokličite ali pišite

t: 03 42 66 700
e: info@zelenaslovenija.si
www.zelenaslovenija.si

TRENDI EMBALAŽNE INDUSTRIJE

Nagrade trajnostnim rešitvam, pri dizajnu v ospredju igrivost

Ilustracije sestavin, prikazane v živih barvah, kar jasno nakazuje okus oz. druge značilnosti produkta. Takšni dizajni ponazarjajo mladost in energijo. Foto: Pepper Pack Design

Embalažna industrija morala tudi letos odgovarjati na izzive, kot so pomanjkanje delovne sile, potencialna recesija in težave v dobavnih verigah. Kot že nekaj let doslej pa tudi letos trende narekujejo načela in standardi trajnosti. Relevantne novosti in trende med drugim nakazujejo trajnostne nagrade, ki jih je v Lizboni lani podelila revija Packaging Europe. Najprepričljivejša so bila embalažna črnila UniNATURE podjetja Siegwerk. Pri dizajnu bodo v ospredju spontanost, igrivost in nostalgija.

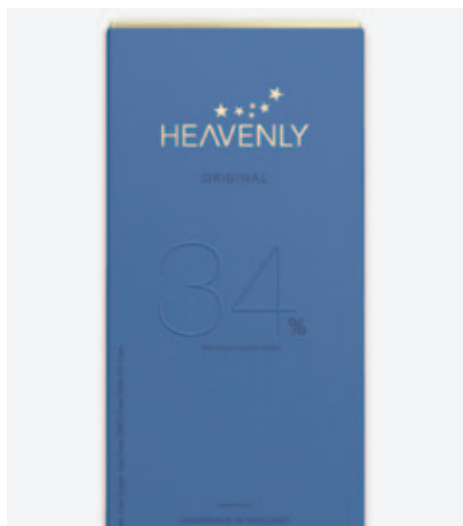
Embalažna industrija se bo v letu 2023 torej soočala z velikimi izzivi. Kot napovedujejo pri Badger Paperboard, bo, tako kot že nekaj preteklih let, tudi to leto zaznamovala trajnostnost. Kot navajajo, so potrošniki vse bolj ozaveščeni glede trajnostnih zahtev in vrednot, prav tako pa se bodo zaostrovale zahteve regulatorjev. Trajnostnost bo pomembna glede na življenjski cikel izdelka. Ne bo pomembno le, da je material za izdelavo embalaže reciklat. V ospredju bo tudi možnost ponovne uporabe izdelka. Pomembna dejavnika sta tudi transport in tiskanje. Kot napovedujejo pri McKinsey and Co., bodo težave v dobavnih verigah nekoliko blažje. Določene težave se bodo pojavljale odvisno od surovin in njihovega pridobivanja. Upoštevanje napovedano recesijo bodo podjetja pozornost namenjala svoji odpornosti, nadaljevalo pa se bo pomanjkanje delovne sile.

Črnila z bioobnovljivim ogljikom in digitalni potni list

V Lizboni so na dogodku Sustainable Packaging Summit revije Packaging Europe razglasili zmagovalce trajnostnih nagrad za leto 2022. Glavno nagrado za najbolj trajnostno inovacijo, poleg tega pa še nagrado za obnovljive materiale, je prejela družba Siegwerk za svoja UniNATURE embalažna črnila. Ta so prepričala s tem, da fosilni ogljik deloma nadomeščajo z bioobnovljivim ogljikom, ki predstavlja do 50 odstoten delež, kar je devetkrat več od standardnih črnih, ki temeljijo na vodi. Naravne in običajne smole pa so kombinirane na način, da lahko uporabniki črnila uporabljajo brez prilagoditev v svojih procesih.

Nagrado za pogon krožnega gospodarstva je prejela rešitev družbe R-Cycle, in sicer digitalni potni list produkta za plastiko. Kot platforma ta rešitev omogoča vsem deležnikom po življenjskem ciklu embalaranja samodejno zbiranje in razkrivanje podatkov, relevantnih za recikliranje v standardnem formatu. Zmagovalec v kategoriji podnebja je bila družba Henkel z rešitvijo Technomelt Supra ECO. Predstavlja nov standard pri vročem topljenju embalaže s svojim negativnim ogljičnim odtisom. V kategoriji najboljših praks je prepričala Boston Consulting Group z rešitvijo CO₂ AI, ki je na voljo podjetjem iz vseh panog za točno kvantificiranje njihovih emisij. AmSky by Amcor Healthcare so najbolj prepričali v kategoriji reciklabilne embalaže s sistemom pakiranja v pretisnih omotih za uporabo v farmaciji, ki temelji na polietilenu visoke gostote in lahko uspešno nadomesti kombinacijo PVC in folije, ki velja za eno najmanj trajnostnih kombinacij pri embalaranju. Nagrado pri kategoriji e-trgovine je prejelo podjetje Aptar s črpalko Future, ki združuje načela ekodizajna z invacijami, kot je uporaba polietilena kot edinega materiala, ki se ga da v celoti reciklirati. Pri strojništvu je bila zmagovalna rešitev Cyclone C4+ podjetja Tonejet. Gre za možnost neposrednega digitalnega tiska na pločevinke, kar med drugim nadomešča na pritisk občutljive oznake in plastične ovoje, namenjene dekoraciji pločevink. Pločevinka tako ostane v popolnosti reciklabilna, proizvajalcem pijač pa omogoča znižanje stroškov.

Po izboru bralcev je bila najbolj prepričljivo podjetje Vandemoortele & MCC Verstraete s svojo rešitvijo SealPPEel, ki s toplotnim tesnjenjem omogoča, da embalaža ostane iz enega materiala, poleg tega pa z bolj kakovostnim tiskom izboljša podobo produkta na polici.

Otipljive teksture embalaže poskrbijo za povečan občutek vrednosti produkta.
Foto: — P R E M I U M —

Lepenka potiskana z UniNATURE embalažnim črnilom, kateri je sestavljen z bioobnovljivim ogljikom. Foto: Siegwark

Pri dizajnu v ospredju spontanost, igrivost in nostalgija

Pri 99 Designs pa so napovedali trende, ki bodo krojili dizajn embalaže v letu 2023. Prvi trend so ilustracije sestavin, prikazane v živih barvah, kar jasno nakazuje okus oz. druge značilnosti produkta, poleg tega pa nakazuje na transparentnost ponudnika. Takšni dizajni ponazarjajo mladost in energijo. Produkti so v celoti bolj privlačnega in svežega videza.

V ospredje stopajo tudi otipljive teksture embalaže, ki se izvedejo z vtisovanjem, izrezovanjem ali dodajanjem folije, ki poskrbi za odsevnost poudarkov. Otipljive teksture takoj poskrbijo za povečan občutek vrednosti produkta, pogosto pa se povezujejo s prestižem in luksuzom. Otipljivost je še posebej dobrodošel trend v času digitalizacije, ko je vse bolj pomemben le videz. Pogosteje se pojavljajo tudi vzorci ovojev, ki z neprekinjenimi in širokimi linijami spodbujajo radovednost in željo potrošnikov, da produkt vzamejo s police in si ga ogledajo.

Neurejena unikatna pisava na embalaži je v zadnjem času v trendu, in sicer v obliki rokopisa, ki vzbuja občutek ročne izdelave ter avtentičnosti. Ponazarja sproščenost in spontanost blagovnih znamk. Pojavljajo se tudi različne oblike zabavnih maskot na embalažah posameznih produktov, ki jih skupaj povezujejo v enotno blagovno znamko. Maskote poudarjajo razlike med posameznimi produkti ene blagovne znamke, med katerimi potrošniki izberejo svojega najljubšega. Pogosteje bomo videvali žive barve, ki formalnost postavljajo na stranski

tir in poudarjajo videz neustrašnosti, igrivosti in strastnosti.

Za zabaven občutek bodo poskrbeli motivi po vzoru risank, ki bodo vzbudili nostalgijo ob spominih na otroštvo, s šarmom pa okrepili osebnost blagovne znamke. Motivi bodo minimalistični in bodo spominjali na tiste, ki smo jih videvali v časopisnih stripih.

Ustvarjalen pridih s prikazom vsebine embalaže bo dosežen z uporabo abstraktnih, geometrijskih in enostavnih oblik. S tem bodo ponudniki skušali pri potrošnikih vzbujati višja pričakovanja. Motivi nalepk, ki so bile tako zelo priljubljene v 90. letih prejšnjega stoletja, bodo poleg zabavnosti in občutka umika od sedanjosti poskrbele za občutek brezskrbnosti, unikatnosti in spontanosti. Na preteklost nas bodo spomnili še trendi iz 70. let s toplimi pastelnimi ter zemeljskimi barvami in enostavnim ter lahko zapomnljivim dizajnom.

Viri:

<https://badgerpaperboard.com/>
<https://packagingeurope.com/>
<https://99designs.com/>

IZZIVI ZA POHIŠTVENO INDUSTRIJO

Z dizajnom in razvojem izdelkov do višje dodane vrednosti

Ob izidu priročnika Izzivi in rešitve za ponovni vzpon pohištvene industrije je Fit media pripravila strokovno konferenco. Nekatere ključne teme iz vsebinskih poglavij priročnika so predstavili avtorji, avtorice priročnika, pri čemer je bilo poudarjeno predvsem zgledno sodelovanje med akademsko sfero, izobraževalnimi inštitucijami in podjetji iz pohištvene industrije. V programu konference so sodelovali: mag. Dejan Židan, Igor Milavec, Matej Feguš, dr. Jasna Hrovatin, Mika Cimolini, Uroš Hohkravt, dr. Luka Jančič, Karla Knap, dr. Gregor Radonjič, mag. Katarina Globočnik in Franc Tolar.

JOŠT ŽAGAR

Lesnopredelovalna panoga v Sloveniji postopoma oživlja, kar kažejo tudi poslovni rezultati. Pohištvena podjetja pa potrebujejo dodatne spodbude, saj ima ta industrija nižjo dodano vrednost in manj sredstev za razvoj, trženje in naložbe. Kaj lahko omogoči hitrejše prebujanje pohištvene panoge? Avtomatizacija in robotizacija, večja povezanost v gozdno-lesni verigi? Ali predvsem dizajn in dizajn menedžment?

Na nekaj vprašanj je odgovorila spletna konferenca, na kateri je **mag. Dejan Židan**, državni sekretar na MGRT, poudaril, da je uporaba lesa ena izmed pomembnih aktivnosti pri obvladovanju klimatskih razmer. Kar zadeva njeno poslovanje, je omenil nujen dvig dodane vrednosti.

Pred desetletji je bila lesnopredelovalna industrija paradni konj slovenskega gospodarstva. Z ukrepi ekonomske politike, je opozoril urednik publikacije **Jože Volfand**, pa bi si morali vsi deležniki prizadevati za uresničitev ciljev, ki jih je opredelil MGRT v dokumentu o razvoju lesnopredelovalne industrije do leta 2030.

Igor Milavec, iz Združenja lesne in pohištvene industrije pri Gospodarski zbornici Slovenije, je predstavil ekonomski položaj panoge ter izzive trga. Lesarska in pohištvena podjetja v zadnjem desetletju rastejo, kar se odraža v dodani vrednosti na zaposlenega, prihodkih in dobičku. A pohištveni del panoge zaostaja. Panoga je občutljiva na rast stroškov dela in spremembe, kot so dvigi minimalne plače. Na njen položaj na trgu bosta vplivala energetska draginja in prihajajoča recesija v letu 2023.

Med ključnimi ukrepi za preživetje krize in dolgoročen razvoj bodo dvig dodane vrednosti na zaposlenega, vzpostavitev razvojnih strategij, ki si jih bodo podjetja opredelila, ter ukrepi države za podporo razvoju panoge. Obseg predelave lesa v Sloveniji bi se lahko povečal na 3 milijone kubičnih metrov letno, pogoj za to pa je

povečan posek iz 4 na 6 milijonov kubičnih metrov letno.

Matej Feguš iz podjetja Donar je plastično in konkretno predstavil dizajn thinking in koncept krožnega gospodarstva. Svojo predstavitev je začel z mislijo, da ne izbiramo med okoljem in ekonomijo, temveč je odgovornost do okolja naša ekonomija. Razvoj izdelkov, ki bo upošteval okolje, družbo in uporabniško izkušnjo, bo moral potekati skladno z načeli trajnostnega oblikovanja, od zibke do zibke, krožne ekonomije, zero waste, ponovne uporabe, krožno oblikovalskega mišljenja in prehoda v nizkoogljično družbo. Izdelki podjetja Donar vključujejo obljubo o skrbno načrtovanem in trajnostno izdelanem pohištvu, ki na prvo mesto postavlja človeka in planet.

O sodelovanju akademske sfere z industrijo je govorila **dr. Jasna Hrovatin** s Fakultete za dizajn. Prepričljivo je predstavila številne prednosti takšnega sodelovanja za študente. Gre za praktične izkušnje, vpogled v proizvodnjo in sistem dela, izboljšanje zaposlitvenih možnosti ter mreženje med študenti različnih smeri. Po drugi strani pa podjetja pridobijo številne kreativne ideje, vpogled v kakovost študentov, prenos strokovnega znanja ter okrepijo svojo prepoznavnost.

Arhitektka **Mika Cimolini** je predstavila potencial sodelovanja med pohištveno industrijo in kreativnim sektorjem. V prihodnosti bo na povpraševanje vplivala predvsem generacija milenijcev. So informirani potrošniki, kupujejo po spletu, kjer lahko

mag. Dejan Židan

Igor Milavec

Mika Cimolini

Matej Feguš

dr. Jasna Hrovatin

dr. Luka Jančič in Uroš Hohkravt

primerjajo značilnosti in cene produktov, spremljajo pa tudi njihove ocene na družbenih omrežjih. Pomembna sta jim ekologija in poreklo izdelkov. V bližnji prihodnosti se bo morala spletni prodaji prilagoditi tudi pohištvena industrija, saj je predvidena letna rast spletne prodaje pohištva do leta 2026 kar za 17 odstotkov.

Industrijski oblikovalec **Uroš Hohkravt** in arhitekt **dr. Luka Jančič** s Srednje šole za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani sta predstavila kreativne rešitve in lokalno identiteto za dvig dodane vrednosti. Usmerila sta se na različne projekte in problematike, s katerimi se srečujejo dijaki na šoli. Pri oblikovalskem procesu je potrebno vključiti več faktorjev, kot so filozofija, tehnologija, uporabnik, identiteta, ergonomija, materiali, cene, trg, vse to s ciljem priti do funkcionalne rešitve.

Karla Knap iz družinskega podjetja Melu z 90-letno tradicijo je spregovorila o vstopu na trg in dvigu konkurenčne prednosti. »Les kupimo od lokalnih kmetov, ga razrežemo, posušimo in naredimo produkte. Imamo ničelni odpad, saj želimo imeti čim bolj učinkovito izrabo virov. Iz estetsko manj lepega lesa, ki je še funkcionalen, naredimo središče, iz lesnega odpada pa naredimo pelete in brikete, ki služijo ogrevanju,« je Knapova predstavila eno izmed prednosti podjetja.

Prof. **dr. Gregor Radonjič** z Ekonomsko poslovne fakultete Univerze v Mariboru je analiziral načine ocenjevanja vpliva produkta na okolje. Ekodizajn po definiciji ISO 14006 pomeni vključevanje okoljskih

vidikov v oblikovanje in razvoj produktov ter storitev z namenom zmanjševanja okoljskih vplivov skozi njihov celoten življenjski cikel. Ocenjevanje vplivov na okolje v življenjskem ciklu izdelka pa se izvaja z metodo LCA (Life Cycle Assessment). Analizo LCA je dr. Radonjič predstavil na primeru stola.

Iz družbe Alples sta se **mag. Katarina Globočnik** in **Franc Tolar** osredotočila na razvoj izdelka in dizajn za napredno pohištvo. Franc Tolar je dejal, da je podjetje vodeno produktno. Delo njihovih razvojnih ekip temelji na izkušnjah in znanju, neposrednem stiku s kupci, trgovci in dobavitelji, poznavanju trendov in lastne ustvarjalnosti, medsebojni komunikaciji ter uporabi digitalnih tehnologij in povezanosti podatkovnih struktur. Poleg industrijskega oblikovanja je med drugim predstavil tudi industrijsko proizvodnjo in prodajne mreže podjetja. Pomembna značilnost Alplesa je tudi trajnostna naravnost, kar vključuje uporabo certificiranih lesnih plošč, recikliranje, nadzor nad porabo energije ... **Mag. Katarina Globočnik** je predstavila produkte podjetja, med katerimi so na primer kuhinje, vgradne omare in pohištvo po meri, modularno pohištvo.

Priročnik Izzivi in rešitve za ponovni vzpon pohištvene industrije je izšel v tiskani in e-obliki. Za dostop do priročnika v e-obliki izpolnite obrazec na spletnem mestu Zelena Slovenija, za naročilo tiskane verzije pa se obrnite na Sandro Stermšek na Javni agenciji SPIRIT Slovenija (tel.: 05 90 89 520, e: sandra.stermsek@spiritslovenija.si).

dr. Gregor Radonjič

mag. Katarina Globočnik

Franc Tolar

Karla Knap

Slovenija med redkimi brez strategije uvajanja vodika

Globalno povpraševanje po povečani proizvodnji energije in s tem povezanimi okoljskimi vprašanji, kot je onesnaževanje in globalno segrevanje, postaja med bolj perečimi problemi 21. stoletja. Nekateri strokovnjaki menijo, da je povišanje globalne temperature za 2 °C neizogibno, v kolikor bomo nadaljevali z uporabo trenutnih energetske pristopov. Prav tako je vse bolj jasno tudi dejstvo, da je ruska invazija na Ukrajino povzročila visok skok cen zemeljskega plina in ostalih klasičnih energentov. Visok skok cen plina je povzročil, da se zeleni vodik, proizveden izključno z obnovljivo energijo, nenadoma zdi veliko bolj dostopen, kot je bil prej, kar je spodbudilo naložbe in zanimanje za sektor, ki bi lahko zmanjšal ceno potrebnih energentov, hkrati pa bi lahko drastično znižali svoje emisije ogljika.

IGOR GROFELNIK, MARJAN STERNAD,
FAKULTETA ZA LOGISTIKO, UNIVERZA V
MARIBORU

Slika 1: Vodik – gorivo prihodnosti Vir: (Plug, 2022).

Strokovnjaki menijo, da bi vrsta »čistega« zelenega vodika lahko nadomestila fosilna goriva v vseh pogledih. Zato je potrebno cilje zasnove energetskega sistema razširiti tako, da se ne nanašajo samo na trenutno tehnologijo in ekonomijo, vključevati morajo tudi analizo in redukcijo vpliva na okolje ter trajnost skozi celoten življenjski cikel (Hosseini & Butler, An overview of development and challenges in hydrogen powered vehicles, 2019). Zanimivo je tudi dejstvo, da se je povojni skok povprečne cene sivga vodika praktično izenačil s stroški zelenega vodika, pri 4,8 €/kg v Evropi. Samo v nekaj mesecih je ukrajinska vojna sprožila tudi 71 milijard evrov novih naložb v zeleni vodik. Prav tako je Evropska unija za podporo sektorju ustanovila banko zelenega vodika v vrednosti 3 milijard evrov, medtem ko so Združene države s svojim zakonom o zmanjševanju inflacije uvedle velik davčni dobropis v višini 3 dolarjev/kg za proizvodnjo zelenega vodika. (Mbuk, 2022).

Vodik tako predstavlja široko paleto uporabnosti v energetske in transportnem sektorju. Lahko se namreč uporablja za ogrevanje in druge namene, medtem ko v transportu služi kot pogonsko gorivo. V energetske sektorju sežiganje vodika za proizvodnjo električne

energije bliskovito narašča. V Združenih državah je več elektrarn objavilo načrte za delovanje na mešanico goriva zemeljskega plina in vodika v plinskih turbinah z zgorevanjem. Zanimiv primer predstavlja Long Ridge Energy Generation Project v Ohio s plinsko zgorevalno turbino, ki bo delovala na mešanico goriva zemeljskega plina in vodika v plinski turbini z načrtom, da 100 % zelenega vodika proizvedejo izključno iz obnovljivih virov. Drug primer je načrtovana pretvorba obstoječe elektrarne na premog v Utahu s strani Intermountain Power Agency v elektrarno s kombiniranim ciklom na plin, ki bi sprva uporabljala do 30 % vodika in sčasoma uporabljala 100 % zelenega vodika (Poljak, 2022).

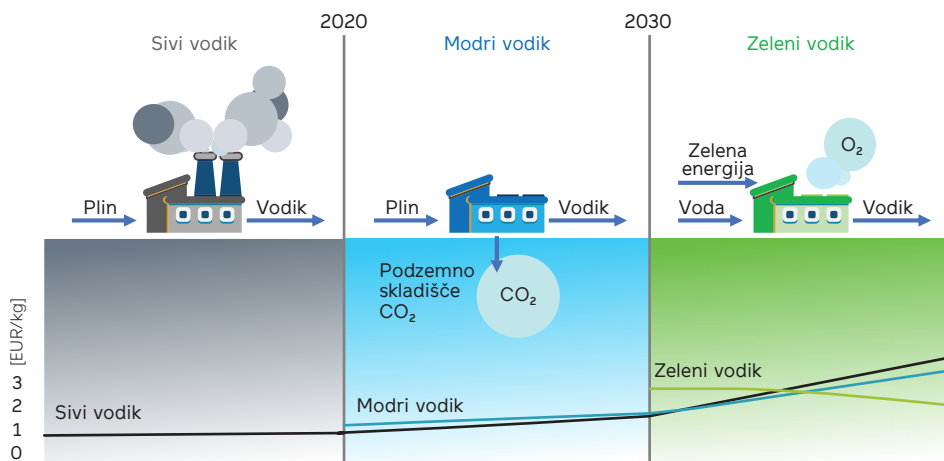
Transportni sektor v Evropski uniji predstavlja tretjino vse porabljene končne energije. Večina te energije temelji na uporabi fosilnih goriv. Dejstvo je, da je promet odgovoren za velik delež emisij toplogrednih plinov v Evropski uniji. Trenutna transportna sredstva in stroji so skoraj izključno odvisni od fosilnih goriv, hkrati pa porabijo veliko količino energije (Mori & Hirose, 2009). Tako zaradi izčrpanja virov fosilnih goriv in vse večje stopnje antropogenih emisij toplogrednih plinov (GHG) energetske strategije

in okoljevarstveniki izpostavljajo možnost uporabe drugih primarnih nosilcev energije (Hosseini & Wahid, 2012). Trenutno približno 65 % svetovnega povpraševanja po energiji pokrivajo fosilna goriva v tekoči obliki, ker so zlahka dostopna in priročna za uporabo. V mestnem prometu (osebni avtomobili, taksiji, avtobusi in mestni železniški promet) je poraba energije različnih možnosti različna, pri čemer imajo osebni avtomobili največjo porabo energije. Hiter razvoj industrije zasebnih avtomobilov negativno vpliva na energetske scenarij prihodnosti ter okolja v urbanih področjih (Chen, in drugi, 2018). Trenutna cestna vozila namreč porabijo približno 50 % svetovne proizvodnje nafte (Balat, Balat, & Oz, 2014). Povpraševanje po surovi nafti se tako nenehno povečuje zaradi gospodarskega pospeševanja, hkrati pa se zaradi rusko-ukrainskega spora višajo tudi cene nafte.

Vodik postaja del strateških načrtov vlad

Zato energetske načrtovalci na globalni ravni iščejo trajnostne rešitve, ki bi zadovoljile potrebo po energiji zlasti v prometnem sektorju (Hosseini & Butler, 2019). V tem kontekstu so se oblikovale raziskave in naložbe v uporabo obnovljivih in trajnostnih alternativnih goriv ter izboljšanje energetske učinkovitosti motorjev (Hosseini & Wahid, 2012). Vodik je tako eden najpomembnejših kandidatov za zadovoljevanje potreb po energiji v prihodnosti in igra ključno vlogo v večini vladnih strateških načrtov (Elnashaie, Chen, & Prasad, 2007). Vodik ima na masni osnovi trikrat večjo kurilno vrednost kot nafta in ustvarja bistveno manj škodljivih emisij v motorjih z notranjim zgorevanjem in gorivnih celicah, kar je ena najpomembnejših pomanjkljivosti fosilnih goriv (Fayaz, in drugi, 2012). Vodik ima tako velik potencial, da postane trajnostno gorivo prihodnosti. Z njegovo uporabo lahko namreč zmanjšamo globalno odvisnost od fosilnih virov goriv, prav tako pa lahko drastično zmanjšamo trenutne emisije na področju prometa. Uporaba zelenega vodika namesto fosilnih goriv prinaša nešteto prednosti.

Najpomembnejša prednost je, da velja za okolju prijazno gorivo, saj pri uporabi v gorivnih celicah oddaja kot končni emisijski produkt vodo (Zeng & Zhang, 2010). Vodik, ki je najpogostejši element v vesolju, ima najvišjo specifično energijsko vsebnost v primerjavi z ostalimi fosilnimi gorivi (Balat, Balat, & Oz, 2014). Njegov energijski izkoristek je 122 kJ/g, kar je 2,75-krat več kot številna ogljikovodikova goriva (Kapdan

Slika 2: razlikovanje vrst vodika glede na vložek (surovina) in stranski produkt ter predvidene stroške na kg proizvodnje. Vir: prirejeno po (Jennifer, 2022).

& Kargi, 2006). Energija na enoto mase, ki je shranjena v vodik, je približno 2,6-krat večja od bencina. Vendar pa je vodik lahko neugoden za shranjevanje, saj ima približno štirikrat večjo prostornino kot bencin, če je shranjen v tekočem stanju. Prav tako ima 19-krat večjo prostornino, če ga hranimo v plinastem agregatnem stanju (Hosseini S. E., 2019).

Za vozila vodik na gorivne celice

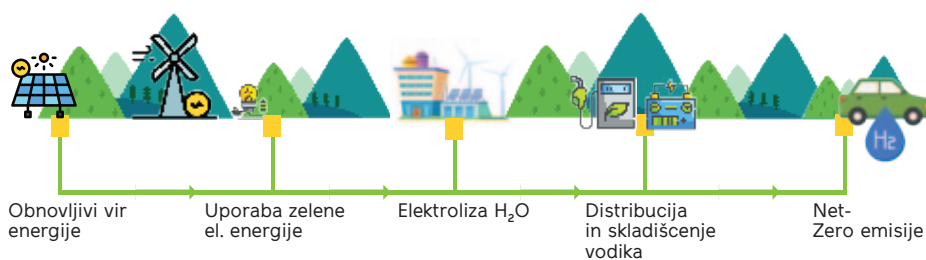
Uporaba vodika kot goriva v vozilih s pogonom na motorje z notranjim zgorevanjem (ICE) ali s pomočjo gorivne celice (FC) predstavlja obetavno rešitev. Motorji z notranjim izgorevanjem z vodikovim gorivom imajo nizko dosegljivo učinkovitost 20–25 %, kar predstavlja težavo pri obravnavi trenutnih zmogljivosti shranjevanja vodika v plinastem in tekočem stanju. Zaradi nizke učinkovitosti H2ICE in nizke zmogljivosti shranjevanja v kombinaciji s pomanjkanjem infrastrukture za oskrbo z vodikom je takšen tip motorja za potrošnike trenutno še neučinkovit. Veliko študij je bilo v preteklosti usmerjenih tudi v raziskovanje metod za izboljšanje učinkovitosti motorjev z notranjim zgorevanjem na vodik (H2ICE), ki pa so izpostavile resen problem skladiščenja vodika. Tako je danes trend na področju razvoja in raziskav usmerjen v vozila na vodik na gorivne celice. Uporaba gorivnih celic ponuja več potenciala, saj predstavljajo do 60 %-tno učinkovitost v primerjavi s konvencionalnimi vozili. Izpostaviti je potrebno tudi problem izdelave gorivnih celic. Uporaba redkih zemeljskih kovin v različnih vrstah FC-jev poveča stroške in ustvari omejujoč dejavnik pri izdelavi (Verhelst S., 2013). Problem predstavljajo tudi določene vrste membran, ki se uporabljajo v gorivnih celicah, saj se poškodujejo zaradi uporabe

vodika slabše kakovosti. Te poškodbe tako skrajšajo življenjsko dobo gorivnih celic. Vendar pa je potrebno poudariti, da je bilo v zadnjem času izvedenih kar nekaj študij o izboljšanju delovanja in povečanju učinkovitosti glede vzdržljivosti in življenjske dobe gorivnih celic (Chen, in drugi, 2018). Zelo nizka gostota vodika tako povzroča nekaj izzivov za njegovo skladiščenje, distribucijo in shranjevanje v vozilih. Vendar pa so prednosti uporabe vodika v transportnem sistemu dovolj pomembne, da lahko vodik uvedemo kot resnega kandidata za nosilca energije za sodobne transportne sisteme (Verhelst & Wallner, 2009).

Obstaja več eksperimentalnih metod za pridobivanje in proizvodnjo zelenega vodika:

- pridobivanje vodika s pomočjo vetrne energije (Nagasawa, Davidson, Lloyd, & Webber, 2019),
- pridobivanje vodika s pomočjo sončne energije (Burhan, Jin Oh, Chua, & Choon Ng, 2017),
- pridobivanje vodika s pomočjo biomase (Hosseini S., Wahid, Jamil, Azli, & Misbah, 2015).
- pridobivanje vodika s pomočjo geotermalne energije (Kianfard, Khalilarya, & Jafarmadar, 2018),
- pridobivanje vodika s pomočjo jedrske energije (Sorgulu & Dincer, 2021),
- pridobivanje vodika s pomočjo disociacije vode z elektrolizo (Santos, in drugi, 2017)
- ter pridobivanje vodika iz fosilnih goriv (Lee, Elgowainy, & Dai, 2018).

Zeleni vodik predstavlja čisto, vsestransko in učinkovito gorivo, če je proizveden iz različnih obnovljivih virov energije in metod. Vendar pa je le nekaj teh metod trenutno komercialno izvedljivih (Barbir, 2009). Večina vodika je trenutno proizvedena iz dragih neobnovljivih virov (Holladay, Hu, King, & Wang, 2009), kar predstavlja iz okoljskega

Slika 3: Zeleni vodik Vir: prirejeno po (Kane & Gil, 2022)

vidika problem. Elektroliza trenutno predstavlja proizvodno metodo, ki lahko uporablja obnovljivo energijo, vendar z energetskega vidika zdaj predstavlja še neučinkovit proces, ki pa se z večanjem uporabe izboljšuje (Hwang, 2013). Vodik je čisto, vsestransko in učinkovito gorivo, če je proizveden iz različnih obnovljivih virov energije in metod. Vendar pa je le nekaj teh metod komercialno izvedljivih (Barbir, 2009). Trenutno je cena vodika več kot dvakrat višja od cene dizla in bencina na množični osnovi. Da bo proizvodnja vodika okoljsko trajnostna in cenovno konkurenčna, je treba doseči znaten napredek. Za vzpostavitev delujočega vodikovega gospodarstva je treba oceniti potrebno energijo za proizvodnjo čistega vodika, njegovo shranjevanje in transport (Herzog & Tatsutani, 2005). Obnovljiva energija lahko lokalno zagotovi vodik, vendar pa niso ustrezni viri za zagotovitev dovolj vodika za izpolnitev globalnih potreb (Lindorfer, Reiter, Tichler, & Steinmüller, 2019). To je zato, ker trenutno ni ustreznih rešitev za shranjevanje vodika, ki bi bile poceni. Po podatkih Ministrstva za energijo ZDA je sonce najverjetneje edini vir obnovljive energije, ki lahko proizvede dovolj vodika za razvoj vodikovega gospodarstva (Edwards, Kuznetsov, David, & Brandon, 2008).

Z vodikom do ničelnih emisij

Zaradi številnih izzivov v procesih proizvodnje in uporabe vodika je postalo raziskovanje razvoja in različnih lastnosti vodika, predvsem pri uporabi transportnih motorjev, ena najpomembnejših raziskovalnih usmeritev. Številne vlade in oblikovalci politik zdaj verjamejo v vodik, ki jim bo pomagal doseči ničelne neto emisije toplogrednih plinov do leta 2050. Verjamejo namreč, da je način njegove proizvodnje in uporabe mogoče spremeniti. Tako bi lahko vodik igral bistveno vlogo pri razogljičenju proizvodnje in izpodrivanju fosilnih goriv v prometu in proizvodnji električne energije. Ambicije za pretvorbo vodika v čisto gorivo in kemično zalogo pa bodo odvisne od hitre gradnje elektrolizatorjev, ki ločijo vodo – spojino

vodika in kisika – na njene sestavne elemente. Zagotavljanje, da bo električna energija, uporabljena pri ločevanju, pridobljena iz obnovljivih virov in ne iz fosilnih goriv, bo ključnega pomena za sprejetje resnično »zelenega« vodika (Kavanagh, 2022).

Vodik podpirajo tudi akterji v energetiki

Pravi čas je, da izkoristimo potencial vodika, ki igra ključno vlogo v čisti, varni in cenovno dostopni energetski prihodnosti. Čisti vodik trenutno uživa politični in poslovni zagon brez primere, saj se število politik in projektov po vsem svetu hitro širi. Ugotavljamo tudi, da je zdaj čas za razširitev tehnologij in znižanje stroškov, da se omogoči široka uporaba vodika. Zagotovljena pragmatična in izvedljiva priporočila vladam in industriji bodo prav tako omogočila, da se ta vse večji zagon v celoti izkoristi. Vodik tako lahko pomaga pri reševanju različnih kritičnih energetskih izzivov, hkrati pa ponuja izvrsten način za razogljičenje številnih sektorjev. Pomaga tudi izboljšati kakovost zraka in ima moč okrepiti energetske varnost, ki v današnjem času postaja pravi izziv. Menimo, da so v preteklosti bili opravljeni napačni pristopi glede implementacije vodika, vendar pa bi lahko bilo tokrat drugače. Izrazit razvoj fotovoltaike, vetrne energije, baterij in električnih vozil so pokazali, da imajo politike in tehnološke inovacije moč za izgradnjo svetovnih industrij čiste energije, ki sledi konceptu Net-Zero. Glede na to, da se svetovni energetski sektor spreminja, vsestranskost vodika z vsakim dnem bolj pritegne vse večje zanimanje raznolike skupine vlad ter gospodarstva. Zanimivo je tudi dejstvo, da danes podpora vodiku prihaja od vlad, ki uvažajo in izvažajo energijo, dobaviteljev električne energije iz obnovljivih virov, proizvajalcev industrijskega plina, podjetij za oskrbo z električno energijo in plinom, proizvajalcev avtomobilov, velikih inženirskih podjetij ter velikih mest, ki se trudijo vpeljati v svoja mesta brezemisijске tehnologije. Tako naložbe v vodik pomagajo spodbuditi nov tehnološki in industrijski razvoj v gospodarstvu po vsem svetu, prav

tako pa ustvarjajo nova kvalificirana delovna mesta. Ključno je tudi mednarodno sodelovanje, ki je bistvenega pomena za pospešitev rasti vsestranskega čistega vodika po vsem svetu. Če si vlade prizadevajo za povečevanje vodika na usklajen način, lahko to pomaga spodbuditi naložbe v tovarne in infrastrukturo, ki bodo znižale stroške ter omogočile izmenjavo znanja in najboljših praks.

Vlada naj spodbuja naložbe v vodikove tehnologije

V Republiki Sloveniji trend trajnosti in nizkoogljicne družbe narašča. Zato se pobuda implementacije vodikove strategije kaže kot obetavna. Vodik ima potencial, da igra pomembno vlogo pri razogljičenju različnih sektorjev gospodarstva, vključno s prometom, industrijo in proizvodnjo električne energije. Slovenija je s projekti, kot sta Vodikov center – projekt H2GreenTECH (H2GreenTECH, 2023) in North Adriatic Hydrogen Valley (Neewsroom, 2022), že naredila nekaj korakov v smeri implementacije vodikove tehnologije, vendar pa je na tem področju še veliko prostora za znatno širitev in razvoj. Slovenija je namreč še med redkimi evropskimi državami brez strategije uvajanja vodika (Pavšič, 2022). S polnim prevzemom vodikove strategije ima Slovenija priložnost, da se uveljavi kot vodilna na področju vodikove tehnologije in spodbudi prehod v bolj trajnostno in nizko ogljično prihodnost. Menimo, da bo sprejetje vodikove strategije zahtevalo usklajena prizadevanja tako javnega kot zasebnega sektorja. Vlada bi morala zagotoviti financiranje in podporo za raziskave in razvoj vodikovih tehnologij, pa tudi spodbude za podjetja, da sprejmejo vodikove rešitve. Hkrati pa je potrebno spodbujati podjetja, da vlagajo v vodikove tehnologije in jih uvajajo ter sodelujejo z raziskovalci in oblikovalci politik, da prepoznajo in obravnavajo vse ovire za njihovo sprejetje. Skratka, sprejem vodikove strategije predstavlja edinstveno priložnost za Slovenijo, da prevzame vodilno vlogo pri prehodu v bolj trajnostno in nizkoogljicno prihodnost. Z vlaganjem in implementacijo vodikove tehnologije lahko Slovenija razogljiči različne sektorje gospodarstva, zmanjša onesnaženost zraka ter ustvari nova delovna mesta in gospodarske priložnosti. Zdaj je čas za ukrepanje – sprejmemo vodikovo strategijo in s sprejetjem ustvarimo prehod v svetlejšo in bolj trajnostno prihodnost.

Kratko, zanimivo

DVE PROIZVODNI ENOTI ZA ZELENI VODIK BOSTA V ZASAVJU

Regionalna razvojna agencija Zasavje je bila s partnerji uspešna na razpisu H2Regions. eu, ki dodeljuje pomoč evropskim regijam za razvoj čistih oz. zelenih vodikovih tehnologij. Razpis se izvajajo v okviru programa Clean Hydrogen partnership. Zasavska regija je tako ena izmed petnajstih evropskih regij, ki bo v letu 2023 upravičena do te pomoči.

V letu 2022 je RRA Zasavje vodila pripravo projektnega koncepta za integracijo čistih vodikovih tehnologij v zasavski regiji. V sodelovanju s HSE d.o.o., Steklarno Hrastnik d.o.o., ELES d.o.o., Plinovodi d.o.o., Inštitutom Jožef Štefan, SRIP - Krožno gospodarstvo in drugimi so v prejšnjem letu razvili koncept projekta, s katerim bi v

zasavski regiji vzpostavili dve večji enoti za proizvodnjo zelenega vodika in predlagali načine za lokalno uporabo proizvedenega plina.

Predlagan koncept predvideva proizvodnjo cca. 250 ton zelenega vodika na leto. Proizveden je z elektrolizo (cepljenje vodne molekule), pri čemer mora biti proces napajan z električno energijo iz obnovljivih virov energije.

»Kot regija z bogato tradicijo v energetiki je smiselno, da to dejavnost ohranimo. Pri tem je pomembno, da preidemo na najsoodnejše in čiste tehnologije ter uporabimo ohranjeno energetske infrastrukturo oziroma vodikove tehnologije integriramo v industrijsko dejavnost v regiji. Z zelenim vodikom lahko povečamo energetske neodvisnost regije, razogljčimo industrijsko dejavnost, sprožimo razvoj novih poslovnih modelov in spodbudimo razvoj novih gospodarskih dejavnosti, ki uporabljajo vodik kot vstopni reagent (surovino),« je ob tem povedal koordinator priprave projektnega koncepta Kristijan Adamlje iz RRA Zasavje.

Foto: Nataša Medvešek

Kristijan Adamlje

Razvoj zasavskega vodikovega projekta bo podprlo svetovalno podjetje Element Energy iz Velike Britanije. Zasavski regiji bodo v letu 2023 nudili 360 svetovalnih ur oziroma 45 dni za razvoj vodikovega projekta. Cilj svetovanja je izdelana projektna dokumentacija.

Za področje učinkovite rabe energije, proizvodnje čiste energije in diverzifikacijo energetskih virov v Evropi je v okviru različnih programov na voljo več sto milijard povratnih in nepovratnih sredstev,« je pojasnil Kristijan Adamlje.

Tovarna porobetona Ytong z novo sončno elektrarno

V Xellini tovarni porobetona so namestili novo sončno elektrarno na strehi proizvodnega obrata v Kisovcu pri Zagorju. Nova investicija bo nadomestila dobro četrtino potreb po električni energiji za proizvodnjo gradbenih elementov iz porobetona.

»Lahko smo ponosni, da smo ta projekt izvedli ravno v energetske nepredvidljive čase,« je poudaril vodja tovarne Dejan Turk. »Na streho našega proizvodnega obrata smo namestili več kot 2500 m² solarnih panelov, ki bodo zagotavljali približno 25 % potrebne energije. Nazivna moč sončne elektrarne znaša 540 kW,« je pojasnil Jani Uranič, vodja vzdrževanja in energetike.

Družba Xella porobeton je že leta 2019 prejela Okoljsko nagrado za najboljši okoljski postopek, saj je z učinkovitim izkoriščanjem na odvečne procesne toplote in reciklažo surovin ter drugimi procesnimi rešitvami dokazala, da so tako trajnost kot energetske izboljšave prve vizije podjetja. Leta 2015 je tovarna prejela tudi naziv za energetske učinkovito podjetje.

Družba Xella porobeton SI proizvaja in prodaja gradbeni material Ytong že od leta 1977. Beli gradbeni material porobeton, prej znan pod imenom siporex, je eden izmed bolj prepoznavnih gradbenih materialov na svetu, ki je v uporabi v gradbeništvu že vse od leta 1923.

YTONG

ZELENO OMREŽJE SLOVENIJE

Izračuni LCA so del nakupne odločitve na »zrelejših« trgih

V Skupini Abena, kjer zagotavljajo izdelke za nego in oskrbo, od pripomočkov za inkontinenco, izdelkov za nego, zaščitnih sredstev, do izdelkov za gostinstvo, rešitev za ravnanje z odpadki, izdelkov za čiščenje idr., so prepričani, da lahko trajnostni razvoj dosega mo le skupaj. Del skupine je tudi slovensko podjetje Abena – Helpi d.o.o. Svojim kupcem omogočajo izračun vpliva njihovih izdelkov na okolje na podlagi 16 faktorjev. Kot pravi direktorica Maja Weiss, iščejo krožne poslovne modele. V letu 2021 so reciklirali kar 87,7 % odpadkov iz glavne proizvodnje na Danskem in so med prvimi, ki otroške pleničke Bambo Nature ponujajo v papirnati embalaži.

● **Skupina Abena, katere del je slovensko podjetje Abena - Helpi, je objavila prvo poročilo o trajnostnem razvoju 2021-2022. Kaj je bilo prednostno na vaših strateških področjih?**

Naše prvo poročilo o trajnostnem razvoju vidimo kot povzetek naše poti na področju trajnosti in predstavitev zadanih ciljev do leta 2030. Hkrati s prvo analizo vsebinskih področij in njihovo kombinacijo s podatki, ki so zbrani iz različnih subjektov skupine, tudi v Sloveniji ustvarjamo temelj za prihodnji napredek in meritve.

V poslovnem letu 2021/2022 smo bili dejavni na štirih strateških področjih trajnostnega razvoja. Eno področje so podnebne spremembe. Večina naših izpustov CO₂ je posledica porabe energije. Te zmanjšujemo s prehodom na obnovljive vire energije, z zmanjšanjem porabe surovin za proizvodnjo ter poudarkom na okoljskih znakih in certifikatih neodvisnih institucij. Drugo področje je krožno gospodarstvo, saj kot proizvajalec izdelkov ustvarjamo veliko odpadkov. V letu 2021 smo

reciklirali kar 87,7 % odpadkov iz naše glavne proizvodnje na Danskem. V izdelke si prizadevamo vključevati materiale naravnega izvora in reciklirane materiale. Pri tretjem področju ljudje in družba se dobro zavedamo, da poleg naših zaposlenih s ponudbo izdelkov iz Vzhodne Azije neposredno ali posredno pozitivno vplivamo na tisoče delovnih mest v naši dobavni verigi. Pri več kot 2.000 zaposlenih, od tega nas je 20 v slovenski ekipi, želimo zagotavljati varne delovne pogoje, spodbujati enakost in zmanjšati število poškodb, povezanih z delom. Četrto področje so okoljski standardi in certifikati. Z njimi želimo pomagati strankam pri orientaciji v precej nepreglednem svetu trajnostnega razvoja. Preverjeni certifikati in okoljski znaki neodvisnih institucij so tudi način merjenja napredka in uspešnosti samega proizvajalca. Abenine lastne proizvodnje danes obsegajo kar 16 certifikatov.

● **K doseganju trajnostnih ciljev želite pomagati tudi vašim strankam, npr. z izračuni ocen življenjskega cikla izdelka (LCA). Na kakšen način pristopate k temu in koliko vaše stranke to uporabljajo?**

Drži. V skupini Abena vidimo trajnostni razvoj kot nekaj, kar lahko dosegamo skupaj. Poleg zaposlenih in naših dobaviteljev želimo tudi našim kupcem omogočiti bolj trajnostno izbiro. Razvili smo orodje za izračun vpliva izdelkov na okolje, t. i. izračun LCA (Life Cycle Assessment), ki na podlagi 16 faktorjev skozi celoten življenjski cikel izdelka upošteva vse pridobitve iz okolja (npr. surovine) in izpuste, ki jih spuščamo v okolje (npr. CO₂). Tako lahko opravimo primerjavo različnih kombinacij surovin, embalažnih rešitev, načinov prevoza in ravnanja ob koncu življenjske dobe ter prilagajamo izdelke posebej za naše stranke.

Izračuni so na voljo na zahtevo stranke in doslej je bilo narejenih več kot 2.500 izračunov. V Sloveniji je to relativno novo, zato tudi kupci še ne povprašujejo po tem in zaenkrat glavno vlogo pri izbiri izdelka še vedno igra cena in uporabniška izkušnja. A verjamemo, da se bo tudi to spremenilo, saj vidimo, da so izračuni LCA že pomemben del nakupne odločitve na »zrelejših« trgih, na primer na

Maja Weiss, direktorica Abene – Helpi

Danskem in Švedskem, povpraševanje pa narašča tudi na Finskem, Norveškem in v Nemčiji.

● **Vaša glavna dejavnost je proizvodnja pripomočkov za inkontinenco, otroških in drugih izdelkov za enkratno uporabo. Kako odgovarjate na izzive z vidika trajnosti, krožnosti in eko dizajna pri snovanju teh izdelkov?**

Najprej velja omeniti, da so izdelki za enkratno uporabo kljub slabemu prizvoku in kritikam v nekaterih primerih boljša rešitev kot izdelki za večkratno uporabo, npr. za zagotovitev visokih higienskih standardov, kar je še posebej pomembno v zdravstvenem sektorju. V Abeni si sicer prizadevamo ponujati čim bolj trajnostne izdelke, ki obenem ustrezajo strogim standardom kakovosti. Iščejo krožne poslovne modele, npr. recikliranje osebne varovalne opreme. Pripomočki za inkontinenco in otroške pleničke, ki ne ustrezajo našim strogim standardom glede kakovosti, se prodajajo drugemu podjetju, ki vpojne izdelke reciklira. Plastična embalaža se reciklira v plastične palete za letalsko industrijo.

Velik poudarek dajemo tudi izvoru in porabi materialov. Proizvajamo čim tanjše pripomočke za inkontinenco, a dovolj vpojne za potrebe uporabnikov. Tanjši izdelki nam omogočajo optimizirano pakiranje, kar pomeni, da lahko v enako število kartonskih škatel shranimo več izdelkov. Nenazadnje se za prevoz lažjih izdelkov porabi manj goriva in seveda manj, kot je uporabljenih surovin, manj odpadkov nastane.

ZELENO OMREŽJE SLOVENIJE

Skupinski prevozi, ki se približujejo **izkušnji osebnega vozila**

Prevoz na delovno mesto lahko podjetjem predstavlja velik strošek, zaposlenim pa stres ob vsakodnevni vožnji v času prometnih konic. V GoOptiju skupaj s partnerji iščejo način, kako bi poslovnim subjektom zagotovili stroškovno učinkovit prevoz zaposlenih na delovno mesto, kar posledično vpliva tudi na razbremenitev prometa in nižje emisije. Gre za dinamični skupinski prevoz. Kot pravi direktor podjetja GoOpti Marko Guček, je prihodnost mobilnosti v kombinaciji javnega potniškega prometa, souporabe vozil in skupinskih prevozih.

● **Znani ste po prevozih do letališč. V preteklem letu ste začeli tudi s pilotnim projektom SmartMOVE, v okviru katerega boste skupaj s partnerji vzpostavili novo trajnostno obliko prevoza na delo, in sicer dinamični skupinski prevoz. Za kakšen prevoz gre in kakšne koristi prinaša za delodajalce, zaposlene kot tudi za okolje oziroma razbremenitev prometa v mestnih središčih?**

Gre za nov način prevoza, ki je podoben našim prevozom na letališča, saj omogoča prevoz od vrat do vrat ob bolj ali manj zeleni uri. Ciljamo na relacije, kjer je slaba ponudba javnega potniškega prometa oz. je le ta predaleč od doma in končne destinacije, zaradi česar se večina zaposlenih odloča za prevoz z osebnim vozilom. Delodajalci z vključenostjo v projekt pridobijo tudi certifikat, ki dokazuje, da aktivno delujejo pri zniževanju emisij iz mobilnosti. Naš cilj je, da najdemo dolgoročen način financiranja iz virov potnikov, delodajalcev in države oz.

lokalne skupnosti. Želimo, da ti prevozi dolgoročno obstanejo kot ena izmed alternativ osebnemu vozilu.

Podjetja pridobijo boljšo povezanost ter posledično lažje pridobivanje novih kadrov in nižje stroške z vidika zagotavljanja parkirnih površin. Ta način prevoza vpliva tudi na razbremenitev prometa na vpadnicah v mesto in zmanjšuje potrebe po parkirnih mestih.

Certifikat, ki je del projekta SmartMove, bo med drugim vključeval zelo natančne izračune, koliko emisij je potnik, ki se je odločil za tak prevoz, znižal. Pri prevozih na letališča, kjer dosegamo tudi 75 % zasedenost, to pomeni okoli 80 % nižje emisije na vsak prevožen kilometer.

● **Trenutno poteka faza testiranja na delovno mesto v Ljubljanski urbani regiji. Kakšen je odziv in pod katerimi pogoji se lahko vzpostavi dinamični skupinski prevoz na nekem območju?**

Faza testiranja še traja in rezultati bodo objavljeni po koncu treh mesecev. Odziv je nad pričakovanji. Prijavilo se je veliko ljudi in pridobili smo številne prošnje drugih krajev, ki jih ta test ne vključuje. Trenutno poskušamo razumeti izkušnjo potnikov in iščemo ravnotežje med udobjem potnika in ceno izvedbe. Torej, koliko postankov je še sprejemljivih. Iščemo načine, kako motivirati potnike, da ne zamujajo oz. rešitve, če pri povratku potnik ne utegne iti ob načrtovani uri. Za dolgoročen uspeh projekta je treba najti tudi načine, kako ta vozila uporabiti izven konic, saj je v primeru mirovanja strošek izvedbe previsok. Če najdemo načine dolgoročnega financiranja, bomo v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi iskali povezave, kjer bi bila taka storitev koristna.

● **Vse več je pobud za ukinjanje lastništva osebnih avtomobilov. Namesto tega se predlaga najem vozil, souporaba idr. Kakšno vlogo bo glede na vaše izkušnje imela**

Marko Guček, direktor podjetja GoOpti

souporaba vozil v prihodnje, kako dozorelo je za to družbeno okolje in s katerimi ukrepi bi spodbudili ta model prevoza?

Menim, da je prihodnost mobilnosti vsekakor v kombinaciji javnega potniškega prometa, souporabe vozil in skupinskih prevozih. Svoboda osebnega vozila je precej cenjena, prihaja svoboda alternativ. Strošek osebnega vozila in verjetno tudi energentov bo vedno večji. Osebna uporaba in s tem višje onesnaževanje bo imelo vedno višjo ceno. Posledično bo vedno več ponudnikov različnih storitev in obstoječe storitve bodo vedno boljše. Trenutno smo v Sloveniji še zelo na začetku. Vendar vidimo, da se zavedanje povečuje in prihajajo mlade generacije, ki nimajo te »čustvene« navezanosti na osebni avtomobil. Ukrepe oziroma regulativo lahko ločimo v prvi vrsti na omogočanje takega oz. podobnih tipov prevoza in v drugi vrsti na spodbujanje prehoda iz osebnega vozila na alternative. Žal sta v Sloveniji še oba oreha zelo trda. Zakonodaja je stara in ne rešuje ključnih izzivov. Sicer aktivno sodelujemo s pristojnimi službami, da bi se to področje uredilo, saj dolgoročno razmere ne bodo vzdržne in bodo potrebne spremembe. Vprašanje pa je, kako hitro se bo lahko vse to spreminjalo in v kakšnem zaostanku bomo za drugimi bolj naprednimi državami.

ZELENO OMREŽJE SLOVENIJE

Z aplikacijo spremljajo tokove povratne embalaže

V podjetju Kimi d.o.o. si že od ustanovitve prizadevajo za trajnostno ravnanje. Kupcem omogočajo nakup izdelka v lastno prineseni embalaži že od odprtja maloprodajne trgovine leta 1988. Kot poudarja direktor razvoja in proizvodnje Rajko Štanger, je za njih kot ponudnike profesionalne higiene, ki poslujejo predvsem B2B, ključnega pomena krožno gospodarjenje na nivoju veleprodaje. Uvedli so ga že leta 2015. Trajnostne rešitve iščejo tudi v drugih procesih, tako v proizvodnji in logistiki kot v ponudbi izdelkov. Kot prvi v Sloveniji so že leta 2011 certificirali Ecolabel izdelek.

● V zadnjih letih ste precej digitalizirali svoje poslovanje, saj poleg okoljskih rezultatov to prinese tudi učinkovitost. Uvedli ste aplikacijo Logist, ki optimizira transportne poti, in hkrati aplikacijo za spremljanje tokov povratne embalaže. Kako delujeta omenjeni aplikaciji, zakaj ste se odločili zanj in ali opazate pozitivne rezultate delovanja?

Največji izziv podjetji je, da morajo biti okoljski rezultati in učinkovitost povezani, sicer to niso prave rešitve. Kot ste že omenili, je aplikacija Logist namenjena optimizaciji transportnih poti na način, da voznik opravi najkrajšo možno pot glede na dostavne lokacije. V zelo kratkem času opazamo rezultate, saj smo ogljični odtis dostav zmanjšali za 18 %. Aplikacija za spremljanje tokov povratne embalaže je ločena, vendar jo prav tako uporabljajo naši vozniki. Kasneje podatke obdelujemo v razvoju. Za vsako vrnjeno embalažno enoto voznik v aplikacijo vpiše količino in volumen enote. Na ta način vodimo evidenco na nivoju kupca in mu ob koncu leta lahko

izdamo certifikat, na katerem je zabeležen odstotek njegove vrnjene embalaže in koliko so v krožnem gospodarjenju z nami prihranili okolju (zmanjšanje odpadne plastike, izpusti CO₂). Poudarjam, da je prevzem prazne embalaže ogljično popolnoma nevtralen, saj ga opravimo sočasno z dostavo naročila.

● Kupcem verjetno veliko pomeni povratna informacija o doslednosti vračanja embalaže, kot tudi marketinški aspekt certifikata, saj lahko preko tega svoje trajnostno sodelovanje skomunicirajo s svojimi uporabniki.

Da, res je. Povratna informacija je za kupca ključna, saj na podlagi tega lahko svoje zaposlene izobražuje ali še bolj spodbuja k sodelovanju pri krožnem gospodarjenju. Če se ugotovi, da so v celem letu na primer vrnili le 30 % embalaže, je to jasen pokazatelj, da v procesu vračanja nekaj ne deluje na njihovi strani. Na drugi strani se naš partner lahko z dobrim rezultatom vračanja pohvali in izobesi certifikat z zavirljivimi številkami na vidno mesto. Ta moment je predvsem pomemben v turizmu (Slovenia Green, Green Key, TravelLife idr.), saj so se z vedno večjo trajnostno ozaveščenostjo gostov izoblikovala tudi višja merila.

● Kako sploh dosežete vračanje embalaže pri naročnikih in kako lahko to izboljšujete?

Prvi korak je naše interno izobraževanje svetovalne ekipe in voznikov. Mreža svetovalcev, ki jo imamo po Sloveniji, je bistven člen, da smo ves čas v direktnem stiku tako z odločevalci kot tudi z uporabniki naših sredstev. Neposredno jih nagovarjamo in izobražujemo o pomenu krožnega gospodarjenja. Poleg tega enkrat letno izvajamo promocijsko kampanjo. Na svetovni dan zemlje, 22. aprila, smo v letu 2022 izpeljali akcijo, ko so naši vozniki uporabnikom za vsak vrnjen kanister tega dne podarili čokolado z infografiko. Odziv je bil odličen in zelo pozitiven. Vredno je poudariti, da smo samo v enem letu (2022) vračanje embalaže povečali za kar 36,6 %, kar rezultira v absolutnem skupnem povratku 41 %. To je izjemna številka, ki je nismo pričakovali v tako kratkem času.

Rajko Štanger, direktor razvoja in proizvodnje v podjetju Kimi d.o.o.

● Registriranih imate že 53 Ecolabel certificiranih izdelkov, kar je največ v Sloveniji. Kako trajnostne rešitve vpeljujete v svoje proizvodne procese?

Trajnostne rešitve skušamo implementirati v vse procese delovanja, tudi tiste, ki so našim naročnikom skriti. Od leta 2020 smo, kljub turbulentnim razmeram zaradi epidemije, vlagali v tehnološke rešitve v proizvodnem procesu. Vzpostavili smo ponovno rabo kartonskih kotnikov pri paletah, ki se iz skladišča ves čas vračajo nazaj v proizvodnjo. Nadgradili smo kartonirni stroj, da pri zapiranju kartonov porabi 20 % manj lepilnega traku in dosegli, da je 40 % folije za ovijanje palet iz recikliranih materialov. Za pomembnejši dosežek si štejem, da smo nosilne trakove za etikete zamenjali iz nereciklabilnih (potreben sežig) v PET, ki jih je mogoče v celoti reciklirati.

● Trenutno izvajate tudi pilotni sistem za nevtralizacijo vode s CO₂. Za kakšen postopek gre?

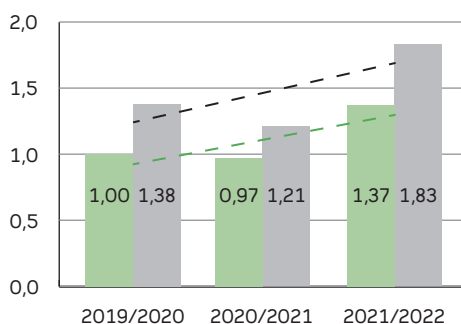
CO₂ v tem primeru namesto onesnaževalca odigra vlogo nevtralizatorja vode in na ta način ne konča v ozračju, temveč kot uporabna surovina za tehnološki proces.

FINANČNA ANALIZA KOMUNALNEGA SNOVNEGA KROGA

Kako stroškovno učinkovit je higieniški papir iz krožnega modela?

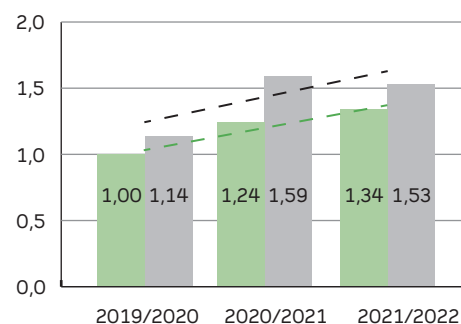
V Ljubljani se že od leta 2016 izvaja krožni program Komunalni snovni krog Ljubljana (KSK), v katerega se pretežno vključujejo javna podjetja in ustanove. V Sloveniji ga vodi družba Circular Change, ki že meri nekatere okoljske učinke projekta, kot so število ohranjenih dreves, zmanjšana količina odpadka, ki bi sicer končal na odlagališču ali v sežigalnici, število kosov predelane odpadne embalaže idr. V oktobru 2022 so izvedli tudi finančno analizo učinkov za uporabnike programa krožnega gospodarstva – komunalni snovni krog embalaže tetrapak in higieniškega papirja v Ljubljani. Analiza je pokazala, da je strošek nabave higieniškega papirja v šoli z linearnim modelom za 32 % na uporabnika večji od krožnega modela.

V Sloveniji se količina nastalih odpadkov povečuje, zato si občine in komunalna podjetja z različnimi programi prizadevajo, da bi se zmanjšala količina nastalih odpadkov in da bi se nastali odpadki, kjer je to mogoče, koristno ponovno uporabili oziroma kot sekundarni vir surovine vrnil v obtok. Tak primer je embalaža tetrapak, ki jo je možno predelati v recikliran higieniški papir. Namesto običajnega vira (les), se kot surovina za papir uporabi celuloza iz odpadne embalaže tetrapak, ki jo v Sloveniji odlagamo v zabojnik za embalažo. Embalaža, zbrana na območju občine, se v okviru Komunalnega snovnega kroga pošlje v predelavo in se vrne kot nov končni izdelek – higieniški papir, ki ga v svojih prostorih uporabljajo

■ OŠ krožne ■ OŠ ostale
— Linearna (OŠ krožne) — Linearna (OŠ ostale)

Indeks gibanja letnih stroškov higieniškega papirja na uporabnika v osnovnih šolah: primerjava med vključenimi v krožni model in ostalimi.

■ Vrtec krožni ■ Vrtec ostali
— Linearna (Vrtec krožni) — Linearna (Vrtec ostali)

Indeks gibanja letnih stroškov higieniškega papirja na uporabnika v vrtcih: primerjava med vključenimi v krožni model in ostalimi.

zainteresirana javna občinska podjetja in tudi nekatere zasebne družbe. Program danes deluje v 10 občinah, med drugim tudi v Mestni občini Ljubljana, ki se je v letu 2018 odločila za izvedbo skupnega javnega naročila za higieniški papir iz lastnega snovnega kroga z vključevanjem čim večjega števila uporabnikov higieniškega papirja iz lastnega snovnega kroga se krepi krožna kultura v lokalni skupnosti, ki od ravnanja z odpadki prehaja na upravljanje z viri, maksimizirajo se okoljski in družbeni učinki ter, kot kaže najnovejša analiza, tudi finančni prihranki. Vsi higieniški papirni izdelki iz programa KSK imajo okoljski certifikat Ecolabel, so dermatološko testirani in so potrjeno varni za stik z živili.

K skupnemu zelenemu javnemu naročilu Mestne občine Ljubljana za recikliran higieniški papir in vstop v Komunalni snovni krog embalaže tetrapak in higieniškega papirja je leta 2018 pristopilo 22 ljubljanskih vrtcev in osnovnih šol. Po polnih treh (šolskih) letih je bila izvedena finančna analiza učinkov krožnega modela v osnovnih šolah in vrtcih. Analizo je izvajal neodvisni zunanji strokovnjak – podjetje M.kabinet, ki je registrirano kot sodni izvedenec ekonomske stroke.

V analizo je bilo vključenih 16 vrtcev in 6 osnovnih šol, ki so vključeni v krožni model,

ter 2 vrtca in 10 osnovnih šol, ki so vključeni v linearni model. Analiza je bila izvedena v oktobru 2022 in je zajela obdobje od 1. 7. 2019 do 30. 6. 2022. Ključna ugotovitev, ki izhaja iz opravljene analize, je, da gre za stroškovno učinkovit program ter da je bila odločitev javnih vrtcev in šol v Mestni občini Ljubljana za vključitev v program krožnega gospodarstva boljša kot ostati v linearnem modelu. Iz izvedenih primerjav namreč izhaja, da je strošek nabave higieniškega papirja na uporabnika iz linearnega modela v povprečju za 32 % presegal strošek nabave na uporabnika iz krožnega modela v osnovnih šolah in za 19 % v vrtcih. V kolikor bi vse osnovne šole iz linearnega modela (10 šol oziroma 7.420 uporabnikov) v šolskem letu 2021/2022 prešle na krožni model, bi njihov prihranek samo v enem šolskem letu znašal 25 % oziroma 19.700 EUR, prihranek dveh vrtcev (skupaj 1.430 uporabnikov) ob prehodu na krožni model pa bi v enem šolskem letu znašal 12 % oziroma 2.400 EUR. V dinamiki gibanja oziroma v relativni rasti (stopnja rasti v %) stroškov nabave pa ni bistvene razlike med krožnim in linearnim modelom. Ta ugotovitev velja tako za skupino vrtcev kot za skupino osnovnih šol. Glede na izvedeno analizo ocenjujejo, da je bil prehod v krožni model s finančnega vidika tako za vrtce kot za osnovne šole bistveno boljša izbira kot ostati v linearnem modelu.

MARJAN TROBIŠ DELODAJALCI IN ZAPOSLENI

Sistem plačevanja prispevkov zahteva popolno prenovo

»Socialni prispevki v Sloveniji so bili določeni pred leti. V preteklih dvajsetih letih se niso spremenili. Združenje delodajalcev Slovenije je že zdavnaj nazaj opozarjalo, da je potrebno na novo vrednotiti zneske prispevkov«, je na trditev, da je Slovenija edina država v EU, kjer so prispevki delodajalcev v pokojninsko blagajno nižji od prispevkov delojemalcev, odgovoril Marjan Trobiš, predsednik Združenja delodajalcev in direktor družbe Boxmark Leather. Zato, meni, bi morali plačevanje prispevkov v celoti prevetriti. Sicer pa pravi, da se kršenje pravic delavcev ni povečalo. Kar zadeva plače, pa pravi, da se več pogovarjamo o njihovem povečanju kot o produktivnosti.

Marjan Trobiš, predsednik Združenja delodajalcev in direktor družbe Boxmark Leather

J. V.

● Delodajalci niste zadovoljni, ker je bil znesek minimalne plače za leto 2023 zvišan šele v januarju. Predvsem pa ste kritični do rasti minimalne plače. Ali vas skrbijo razmere na trgu, znaki recesije in visoke cene energentov, ki slabijo konkurenčnost podjetij?

Delodajalci smo bili zadovoljni, da se minimalna plača ni povečala v dveh korakih, kot je bilo zahtevano s strani sindikatov. Uspeli smo se dogovoriti, da se minimalna plača poveča z enim samim korakom, kar se je zgodilo. Vsekakor je dvig plače v današnjem času potreben, vendar tudi opozarjamo, da dvig vseh ostalih stroškov, ki se kontinuirano dvigujejo, predstavljajo v gospodarstvu velik izziv v letu 2023.

● Toda nekateri ocenjujejo, da ni osnovna težava previsoka minimalna plača, temveč izrazita asimetrična porazdelitev plač. Znano je, da vse več delavcev prejema plačo, ki je nižje od povprečne plače. Ob tem je več opozoril tudi zaradi nesorazmerij med povprečnimi plačami v podjetjih in visokimi plačami top managementa. Koliko je točen očitek sindikata, da plač ponekod ne dvigujejo, ker zvišujejo dobiček? Se v podjetjih

odpira premalo delovnih mest, ki bi dalo višjo dodano vrednost?

Kot je znano, so se v preteklem času poleg dviga minimalne plače dvigovale tudi povprečne plače. Rast povprečne plače v preteklih dveh letih je bila nadpovprečna. Očitki sindikata, da se povprečne plače dvigujejo premalo, ostro zavračamo. Tudi v top managementu so se prihodki zniževali. Zavedati se moramo, da je breme davkov na plačah top managementa nadpovprečno visoko. V letu 2021/22 so njihove plače zaostajale, ponekod tudi zmanjševale. Razlog je bila korona. V času korone se je svet preobrnil na glavo. Dobavne verige niso več delovale po principu zanesljivih virov in s tem so se na evropskem prostoru povečale potrebe po izdelkih, ki smo jih dobavljali tudi od bolj oddaljenih držav. Tako smo bili izpostavljeni visokemu povpraševanju in posledično tudi kadrovskim stiskam.

● OECD je Sloveniji predlagal nižje davke na plače, predvsem pa, da je treba zvišati produktivnost in spodbuditi dolgoročnojšo trajnostno rast. Kakšno je vaše stališče, kako to doseči?

Slovenija je pri obremenitvi plač na samem vrhu. Tudi OECD Slovenijo glede tega vsako leto opozarja. Na žalost se v Sloveniji pogovarjamo vedno o dvigu plač, nikoli pa ne izpostavljamo istočasno produktivnosti dela.

● Pred kratkim sta se končala dva vaša projekta, ki sta pripeljala do vzpostavitve Regijskega centra za dostojno delo v Ljubljani in Regionalnega stičišča dostojnega dela v Celju. Kakšni so rezultati dela obeh centrov, saj o tem ni bilo veliko informacij in ali sta s koncem obeh petletnih projektov ukinjena oba centra? Ali se vam ne zdi, da je tema o dostojnem delu ena izmed tem, ki bi morala najti svoje mesto tudi v socialnem dialogu? ZDS je avgusta 2017 začelo z izvajanjem dveh petletnih projektov za promocijo in uveljavljanje dostojnega dela, ki sta bila izbrana na javnem razpisu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti za sofinanciranje projektov Podpora deležnikom na trgu dela. Medtem ko smo bili v Kohezijski regiji Zahodna Slovenija nosilec projekta in smo skupaj s projektnima partnerjema študentskim servisom ŠS storitveno podjetje d.o.o. in Svetom Gorenjskih sindikatov

vzpostavili Regijski center za dostojno delo Ljubljana (RCDDL), smo v Kohezijski regiji Vzhodna Slovenija sodelovali kot partner in skupaj z Regionalno gospodarsko zbornico Celje - nosilcem projekta - in Slovensko zvezo sindikatov Alternativa vzpostavil Regionalno stičišče dostojnega dela Celje (RSDDC).

Projekta RCDDL in RSDDC sta bila namenjena promociji in uveljavljanju dostojnega dela za doseganje ustreznega ravnovesja in spoštovanja pravnih, ekonomskih in socialnih standardov na vseh ravneh. V obeh kohezijskih regijah smo deležnike informirali in ozaveščali o pravicah in obveznostih na področju dela in delovnih razmerij ter o negativnem in pozitivnem vplivu uporabe atipičnih oblik dela. V petletnem obdobju izvajanja projektnih aktivnosti je bilo izvedenih preko 120 izobraževalnih delavnic, preko 50 mreženjskih dogodkov ter več kot 46.000 svetovanj. Ob zaključku projekta smo pripravili tudi priporočila oblikovalcem politik na področju plačila za delo, pogojev za delo. Gre za starejše in delo na domu, pravica do odklopa, izobraževanje in usposabljanje, nove oblike dela, kot je platformno delo, ter aktualne teme socialnega dialoga.

● **Vprašanje o dostojnem delu neposredno zadeva tudi pojav kršitev na področju delovno-pravne zakonodaje. Pojavi niso redki. Ali morda Združenje delodajalcev spremlja in analizira pojave kršenja pravic delavcev? Je to morda tudi tema vaših strokovnih srečanj? Ali se vam zdi, da bi morali v podjetjih sprejeti etični kodeks ali kodeks vedenja in ravnanja zaposlenih, saj se na to zdaj usmerja tudi dokument ESG in opredeljuje trajnostni profil podjetja?**

V preteklem času sta bila dva primera kršenja

pravic delavcev javno izpostavljena. Močno zavračamo in obsojamo takšen način dela, ki je po eni strani nelojalen do preostalega gospodarstva in meče temno plat na pošteno vođeno gospodarstvo v celotni Sloveniji. Ravno na seji ESS v novembru 2022 smo bili s strani Inšpektorata RS obveščeni, da se kršenje pravic delavcev v letu 2022 ni povečalo. To nam da vedeti, da smo kljub slabi praksi na ravni preteklih let. Možnost uveljavitve kodeksa v podjetju je lahko način dobre prakse. Ravno podjetje Boxmark je že pred leti vzpostavil kodeks v podjetju in ta opredeljuje pravice vseh delavk in delavcev.

● **Nedavno je Sobotna priloga objavila zapis, da je Slovenija edina država v EU, kjer so prispevki delodajalcev v pokojninsko blagajno nižji od prispevkov delojemalcev. Hkrati pisec poudarja, da Slovenija nima najbolj obremenjenih plač v EU, pač pa je neke v sredini. Delodajalci bi morali, po njegovem, postopno zvišati njihova plačila v socialno blagajno, kar bi morala z njimi dogovoriti država. Vaše mnenje?**

Socialni prispevki v Sloveniji so bili določeni pred leti. V preteklih dvajsetih letih se niso spremenili. ZDS je že davno nazaj opozarjalo, da je potrebno na novo ovrednotiti zneske prispevkov. Oskrba starejših, pokojnine, zdravstveno zavarovanje, starševsko varstvo itd., imajo druge zneskovne zahteve, kot so to bile nedaleč nazaj. Plačevanje prispevkov bo potrebno prevetriti v celoti. Tam, kjer so potrebni večji odstotki, jih bo treba dodati, po drugi strani pa davke tam, kjer so najvišji, zmanjševati. Reforma prispevkov bo potrebna, da bomo državljani lahko uživali socialno državo, po drugi strani pa se morajo prispevki prilagoditi, da se masa prispevkov ne poveča. Mislim na racionalno porabo države.

● **Razmere na trgu dela so se spremenile. Razpisanih delovnih mest je več kot delavcev, ki iščejo zaposlitev. Ali to pomeni, da bi morali na eni strani bolj uveljaviti alternativne oblike fleksibilnega dela in na drugi strani vzpostaviti z izobraževalnimi in drugimi institucijami dialog, kako izobraževati kader za danes in jutri?**

V letu 2022 smo doživeli večje povpraševanje po delavcih, kar je bilo povezano s povečanim obsegom dela. Tudi čas korone nam je pokazal, da so alternativne oblike dela možne. Ustalo se je delo od doma in postalo stalnica. Osebno menim, da bomo v naslednjih letih pričala raznih alternativnih oblik fleksibilnega dela.

● **Ali bo Slovenija morda začela bolj razmišljati o tem, kako vrniti slovenske strokovnjake na tujem v domovino? Ste morda kot združenje delodajalcev začeli iskati stike s tistimi kadri, ki so iz Slovenije odšli v tujino? Na žalost Slovenijo zapušča vedno več mladih strokovnjakov. To preprečiti je po eni strani zelo enostavno, saj je potrebno mladim dati priložnost in zaslužek. Plače so za strokovnjake v Sloveniji preobremenjene s prispevki. Nekatere države nudijo enako plačo z večjim izplačilom. Glede na to, da se populacija v Sloveniji stara, bomo demografsko gledano imeli v kratkem času pomanjkanje strokovnega domačega kadra.**

● **Kako je s poslovanjem v vašem podjetju, boljše? Boste morali še odpustiti ali so napovedi ugodnejše?**

Podjetje Boxmark v tem trenutku zaposluje 30 novih strokovnih delavcev. Poslovanje po reorganizaciji leta 2021/22 je pozitivno in stabilno.

SRIP – Krožno gospodarstvo Pridružite se nam!

Zaključen je proces Vrednotenje delovanja SRIP-ov v obdobju med leti 2017-2021. Ponosni smo, da sta zastavitev in delovanje SRIP – Krožno gospodarstvo odlično ocenjena, še posebej, ker akterji na tem področju doslej niso sodelovali v tako širokem in formalnem okviru. Projektna pisarna članom nudi informacije in storitve, hkrati pa uspešno išče sinergije med njimi, kar članom omogoča pomemben prispevek k uresničevanju ciljev SRIP-a Krožno gospodarstvo. Več informacij o delovanju in aktivnostih najdete na spletni strani SRIP – Krožno gospodarstvo.

<https://srip-krozno-gospodarstvo.si>

SOLASTNIŠTVO ZAPOSLENIH

Z modelom solastništva ostaja podjetje slovensko

Glede na aktualne načrte vlade prihaja v okviru t. i. »ekonomske demokracije« v ospredje tudi solastništvo zaposlenih. Delniške sheme, kot jih za delniške družbe predvideva ZUDDob (Zakon o udeležbi delavcev pri dobičku), so v Sloveniji trenutno skoraj neobstoječe, sicer pa obstaja nekaj uspešnih primerov podjetij v lasti zaposlenih. Solastništvo zaposlenih prinaša številne prednosti, ob tem pa tudi nekatere pasti. Primer razširjenega solastništva zaposlenih je model ESOP v ZDA, ki je davčno spodbujen in hkrati predstavlja tudi pokojninski načrt. Demokratično soodločanje pa najdemo v obliki delavskih kooperativ, ki v italijanski deželi Emilia Romagna predstavljajo skoraj tretjino delžnega BDP. Kaj o tem menijo v podjetju Dewesoft in Domel, ki se je pridružil javni peticiji za ustavno presojo novele Zakona o dohodnini, saj da gre za grob poseg v ustavno zagotovljene pravice.

JOŠT ŽAGAR

Nekatera podjetja na ustavno sodišče zaradi novele zakona o dohodnini.

V začetku decembra je bilo predstavljeno novo Ministrstvo za solidarno prihodnost, na novinarski konferenci je kandidat za ministra za solidarno prihodnost in takratni državni sekretar na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Simon Maljevac predstavil načrte za oblikovanje in delo ministrstva ter razvoj ključnih področij resorja za solidarno prihodnost. Poleg zagotavljanja splošne dostopnosti do storitev dolgotrajne oskrbe in zagotavljanja zadostnega števila neprofitnih stanovanj bo eno od treh ključnih poglavij ministrstva tudi širjenje modelov ekonomske demokracije.

Z novim ministrstvom nameravajo krepiti vlogo delavcev pri lastništvu podjetij

Katja Simončič je v vlogi ene od načrtovanih sodelavk v kabinetu v povzetku področja ekonomske demokracije predstavila splošno

idejo: »Ekonomska demokracija pomeni, da imajo zaposleni moč sodelovati v upravljanju, lastništvu in dobičku podjetij.« Poudarila je, da tovrstne modele poznamo v najuspešnejših gospodarstvih Evrope ter da sta skupno oblikovanje s podjetniki in zaposlenimi ključ do zagotavljanja družbeno in okoljsko odgovornega gospodarstva. Medtem ko so interesi lastnikov načeloma povezani s čim višjo dobičkonosnostjo, si delavci želijo višjih plač in boljših pogojev dela. Predvideva se, da so podjetja v lasti zaposlenih bolj družbeno odgovorna, zaposleni pa so podjetju bolj predani kot sicer. Pri tem sicer obstaja tveganje, da zaradi interesa za višje plače na drugo mesto postavijo dolgoročen razvoj podjetja, tj. investicije, poleg tega pa se zaposleni v primeru, da podjetje zaide v težave, poleg izgube zaposlitve soočijo tudi s hkratno izgubo premoženja v obliki lastniškega deleža.

Okvire delniške sheme v Sloveniji določa ZUDDob

V Sloveniji okvire delniške sheme določa Zakon o udeležbi delavcev pri dobičku (ZUDDob), omejena pa je na delniške družbe. Delniška shema je v okviru tega zakona predvidena kot alternativa denarni shemi. Glede na vsebino zakona delavci z delnicami, pridobljenimi na podlagi delniške sheme, ne smejo razpolagati v treh letih od dne pridobitve pravice do pripadajočega zneska dobička. V praksi se delniške sheme v Sloveniji skoraj ne uporabljajo, med drugim tudi zaradi nestimulativne davčne ureditve. Poleg tega imamo v Sloveniji na splošno le malo podjetij, ki s svojimi delnicami kotirajo na borzi, prav slednje pa omogoča likvidnost premoženja, pridobljenega v okviru delniške

sheme in enostavnejše tržno vrednotenje vrednosti podjetja.

Lastništvo zaposlenih je sicer možno tudi v primeru družbe z omejeno odgovornostjo, pri čemer pa je največje število družbenikov glede na zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) omejeno na 50, razen v primeru, ko bi minister za gospodarstvo dovolil večje število družbenikov. V večjega števila lastnikov v primeru d.o.o. se podjetja soočajo tudi s povezanimi administrativnimi in stroškovnimi bremenami.

V ZDA je razširjena oblika ESOP, ki je tudi pokojninski načrt

Employee Stock Ownership Plan (ESOP) oz. načrt lastništva zaposlenih je v Združenih državah Amerike zelo razširjena oblika delavske participacije v lastništvu podjetij, ki pa je obenem tudi oblika pokojninskega načrta in je davčno spodbujena s strani države. Skozi čas se je sicer število podjetij, ki izvajajo ESOP zmanjšalo, a se je povečevalo število sodelujočih zaposlenih. Tako danes v ZDA ESOP izvaja več kot 7 tisoč podjetij, pri tem pa je udeleženih skoraj 15 milijonov zaposlenih. Podatki kažejo, da so podjetja z ESOP v ZDA poslovno uspešnejša od ostalih podjetij, prav tako pa so bolj odporna na krize.

Oblika delavskega lastništva so tudi delavske kooperative, kjer odločitve demokratično sprejemajo delavci ali pa z njihove strani izbran menedžment. Delavske kooperative oz. zadrage so na primer izrazito razširjene v italijanski deželi Emilia Romagna, kjer več kot 8 tisoč zadrug predstavlja skoraj tretjino deželne bruto domačega proizvoda. Tradicija takšne organizacije tam sega v leto 1850. Uspešen primer na nacionalni ravni pa je največja italijanska trgovska veriga supermarketov in hipermarketov Coop. Med njenimi lastniki je več kot 7 milijonov potrošnikov, svojo širitev pa je veriga dosegla z majhnimi vložki posameznikov.

Podjetji, ki sta se odločila za solastništvo, smo povprašali, zakaj so se odločili za takšen model in kakšna je praksa. Odgovarjata glavna menedžerja družb Dewesoft in Domel.

Vprašanja:

- Kateri razlogi so privedli do tega, da ste se odločili za lastništvo zaposlenih in koliko časa ga izvajate?

- Katere prednosti pri upravljanju družbe prinaša udeležba zaposlenih pri lastništvu in s katerimi izzivi se pri tem soočate?

- Kako se interesi zaposlenih solastnikov oz. delničarjev po vaših izkušnjah razlikujejo od interesov zaposlenih (ki niso solastniki oz. delničarji), solastnikov/delnicarjev (ki niso zaposleni) in menedžmenta? Ali in do kakšnih nasprotij interesov glede na navedene vloge prihaja pri upravljanju vašega podjetja?

- Kako se v primeru vašega podjetja v praksi izvaja delniška shema oz. kupovanje delnic s strani zaposlenih? Je prodaja zunanjim lastnikom omejena in na kakšne načine? Kako se soočate z lastništvom delnic tistih zaposlenih, ki se upokojijo ali pa se zaposlijo drugje?

- Vlada z ustanovitvijo Ministrstva za solidarno prihodnost v ospredje v ospredje postavlja t. i. »ekonomsko demokracijo«, kamor spada tudi solastništvo zaposlenih. Kakšnih zakonodajnih okvirov, davčnih okoliščin drugih pogojev bi si želeli od države? Kako komentirate možnosti delavskega lastništva v trenutnih razmerah?

- Bi želeli še kaj dodati v zvezi s to temo?

Sadove uspeha naj žanjejo tisti, ki ga kreirajo

Dr. Jure Knez, soustanovitelj in večinski lastnik, Dewesoft:

- Začetek modela solastništva v našem podjetju sega v leto 2015. Dewesoft ima trenutno 87 solastnikov, številka iz leto v leto raste. Model smo v podjetju oblikovali z odgovornostjo do zaposlenih in namenom trajnostnega razvoja podjetja. Pri oblikovanju nas je vodila ideja, da sadove uspeha žanjejo tisti, ki ga kreirajo. Poleg tega smo ugotovili, da je vsako nagrajevanje zaposlenih "kratkega roka" in da potrebujemo nekaj več, kot je samo denarna nagrada ob koncu leta. Našim ljudem smo želeli omogočiti, da postanejo solastniki podjetja.

Zaposleni s tem, ko postanejo solastniki, pridobijo v sorazmernem deležu tudi pravico do upravljanja podjetja. Z vstopom v lastništvo zaposleni svojo usodo še tesneje poveže z usodo podjetja, kar se po naših izkušnjah kaže tudi v večji motivaciji za delo - v zadnji krizi je to še posebej prišlo do izraza. Ugotovili pa smo tudi, da dober model solastništva lahko trajnostno reši težavo z generacijskim preходом.

- Da smo naš sistem solastništva implementirali, smo morali urediti kar nekaj pravnih podlag. Potrebno je bilo vzpostaviti trg in pravila trgovanja. To so bili naši izzivi na začetku. Model solastništva nas zavezuje k transparentnosti, kar je za trajnostni razvoj podjetja prednost. Odprte knjige poslovanja, poslovni rezultati, izzivi, s katerimi se soočamo, ukrepi, ki jih bomo izvedli, nove investicije... Kaj se dogaja v podjetju, vedo vsi solastniki. Kreiramo solastniški model, v katerem smo dvignili zavest odnosa do kapitala in upravljanja podjetja.

- Dokler ključne/vodstvene funkcije v podjetju zasedamo ustanovitelji, lahko rečem, da je zaupanje v vodenje podjetja močno. Tudi poslovni rezultati zadnjih 22 let kažejo, da podjetje dela uspešno. Sistemi solastništva pa so namenjeni prav trajnostnemu razvoju podjetja po umiku prve generacije. Dejstvo je, da so zaposleni, ki so tudi solastniki, bolj odgovorni in bolje skrbijo za podjetje z obeh strani, tako z strani operative kot s strani lastniškega upravljanja.

- V sistem solastništva v Dewesoftu ni moč vstopiti takoj - vsak novo zaposleni mora najprej eno leto z nami soustvarjati prihodke podjetja, sokreirati zgodbo o uspehu, da lahko postane solastnik. Dovoljen znesek nakupa deleža je vezan na višino izplačanih nagrad v preteklem obdobju in te lahko kupijo samo zaposleni v podjetju. Plača naših zaposlenih je sestavljena iz fiksnega in variabilnega dela, slednji predstavlja ~35 % plače zaposlenega. Variabilni del se izračuna in izplača vsak mesec, na željo zaposlenega pa se lahko pretvori v delež podjetja. Trenutna rast podjetja je v povprečju ~25 % na leto, z rastjo kapitala pa raste tudi vrednost deleža, ki se lahko v vsakem trenutku proda nazaj podjetju. Zaposleni z nakupom pridobi status solastnika, dvakrat letno sodeluje pri skupščini podjetja in prejme sorazmerni delež pri izplačilu dogovorjenega deleža dobička podjetja.

Ko se zaposleni upokoji ali zapusti podjetje, se mora njegov delež vrniti matičnemu podjetju. To smo uredili s kupoprodajno pogodbo med podjetjem in posameznikom. Podjetje je edini market maker.

● Kot pozitivno ocenjujem, da se je vlada lotila systemskega urejanja tega področja. Želim si ukrepe, ki bi podjetja spodbujala k večjemu prenosu lastništva na zaposlene, in ukrepe, ki bodo omogočali čim večjemu številu zaposlenih, da so vključeni v lastništvo v podjetju.

Ukrepi, ki to omogočajo, so tako davčne narave (različne oblike davčnih spodbud za podjetja in zaposlene), kot tudi pravne narave. Trenutni zakonodajni okvir je namreč zelo tog, zato si želim, da bi se oblikovala nova pravna oseba kot mala ali poenostavljena delniška družba.

Pomembno pa je tudi zavedanje, da bodo modeli solastništva uspešni le, če ne bodo stresni za nove solastnike. Dodatne obdavčitve, zaradi katerih se lastnikom delež bolj splača prodati tujcem kot nazaj matičnemu podjetju, so velik korak v napačno smer, ki trenutno ubija sisteme solastništva.

● Podjetje z modelom solastništva ostaja slovensko, kar je izjemnega pomena za naše gospodarstvo. Povedano drugače, za Slovenijo je zelo finančno ugodno, če se ustvarjeni dobički razdelijo doma in tudi potrošijo doma. Na tak način preprečimo, da bi naši ljudje postali delovna sila v podjetjih, katerih lastniki so tujci. Želim si, da bi se tega zavedali tudi odločevalci.

Novela Zakona o dohodnini ne spodbuja lastništva zaposlenih

Matjaž Čemažar, predsednik uprave, Domel Holding d.d.:

● Lastniška struktura v podjetju Domel izvira iz procesa lastninjenja v 90-ih letih. Domel Holding d.d. je bil ustanovljen v letu 1998 na osnovah družbe pooblaščenke, kjer so zaposleni vložili svoje lastninske certifikate. Povod za ustanovitev družbe pooblaščenke je bila izražena namera prodaje podjetja ameriški korporaciji, s katero se del vodstva in zaposleni niso strinjali.

● Podjetje Domel zasleduje strategijo rasti s trajnostno inovativnimi rešitvami na področju elektromotorjev. Delujemo na različnih trgih - od avtomobilske industrije, vrtno opreme, ročnih orodij, industrijskih puhal, prezračevalne in hladilne tehnike, čistilne tehnike in medicinske opreme. Strateške usmeritve sprejemamo z vključevanjem vseh deležnikov, predvsem pa se v strateško načrtovanje vključuje širši krog zaposlenih ne glede na to, ali so lastniki ali ne. Glede na to, da smo zaposleni lastniki večjega deleža podjetja, v soglasju z ostalimi lastniki preko nadzornih organov skupaj sprejemamo strateške odločitve v korist vseh deležnikov, tako zaposlenih kakor tudi bivših zaposlenih in lokalnega okolja. V podjetju smo uspeli ločiti upravljalvske funkcije od lastništva, kar je pomembno za učinkovito poslovanje na globalnih trgih. Nenehno krepimo rast vrednot, med katerimi je tako pripadnost podjetju, ki je tudi zaradi deleža zaposlenih, ki so tudi lastniki, višji od primerljivih podjetij, kakor tudi skrb za zaposlene, pri čemer ne delamo razlik glede na lastništvo.

Domel se pridružuje trinajstim organizacijam pri vlogi za ustavno presojo novele Zakona o dohodnini.

● V Domel Holdingu imamo delniško shemo urejeno s statutom, ki zagotavlja razpršeno lastniško strukturo z omejenimi glasovalnimi pravicami in kontroliranim vstopom novih članov med delničarje. Prvi pogoj za vstop med delničarje je status redne zaposlitve v podjetju več kot dve leti, ob odhodu iz podjetja pa je prodaja delnic odločitev posameznika. V Domelu imamo vzpostavljen sistem, kjer s pooblastilom skupščine podjetje odkupuje delnice za sklad lastnih delnic z izključnim namenom prodaje zaposlenim. V letih, ko je zakonodaja omogočala trgovanje po obdavčitvi kapitalskih dobičkov (tudi letos), smo lastnike pozvali k prodaji in tako večinoma od upokojenih ali bivših zaposlenih pridobili lastne delnice. Te smo v istem časovnem obdobju prodali naprej zaposlenim. Imamo odlično delujoč pravilnik, s katerim lastne delnice prodamo prioriteto mlajšim zaposlenim, ki so vsaj 2 leti že zaposleni v podjetju in še niso lastniki, v drugem krogu pa lastne delnice prodamo še zaposlenim, ki so že obstoječi lastniki in želijo povečati svoj delež. Tako na pregleden in kontroliran način ohranjamo naše podjetje v lasti

zaposlenih in zasledujemo prvotni namen ustanovitve družbe pooblaščenke in kasneje delniške družbe Domel Holding, d.d.

Struktura lastnikov se zaradi procesa upokojevanja počasi spreminja v korist upokojenih sodelavcev, kar v osnovi ni kritično, saj gre za lastnike, ki so v podjetju delali 40 let, so še vedno pripadniki »domelovci« in na podjetje ponosni, zato ne moremo reči, da so to zunanji lastniki. Vrednost deleža je rezultat njihovega dela, česar se zavedajo in na delež gledajo kot naložbo za tretje življenjsko obdobje. Verjamem, da bomo z ustrezno politiko dividend in instrumentom pridobivanja lastnih delnic lahko vzdrževali zdravo razmerje v lastništvu zaposlenih in upokojenih sodelavcev. Za tiste lastnike, ki se v naši zgodbi ne prepoznajo, je prodaja za sklad lastnih delnic najbolj ustrezen instrument. Prav zato smo se zavzemali za vključitev izjeme v novelo Zakona o dohodnini, vendar žal naši predlogi niso bili upoštevani.

● Vlada je že v svoji koalicijski pogodbi nakazala naklonjenost sistemu vključevanja zaposlenih v lastništvo, vendar so z novelo Zakona o dohodnini naredili podjetjem z že vzpostavljenim sistemom veliko škodo in onemogočili transparenten in preprost sistem vključevanja zaposlenih v lastništvo. Novela Zakona o dohodnini (ZDoh-2AA) ponovno obdavčuje prodajo delnic v okviru pridobivanja lastnih delnic kot dividende in ne kot kapitalski dobiček, kar velja za tiste družbe, ki pridobivajo lastne deleže na organiziranem trgu. S tega vidika postavlja vsa podjetja z organiziranim notranjim lastništvom in hkrati njihove delničarje v neenakopraven položaj. Konkretna sprememba zakonodaje pomeni, da je trgovanje z lastnimi delnicami predvsem z deleži, pridobljenimi pred več kot 15 leti oziroma deleži iz lastniških certifikatov, sedaj obdavčeno s 25%. To v praksi hkrati pomeni, da ne bo interesa za prodajo sklada lastnih delnic, s katerim smo v preteklosti uspeli zagotoviti pregleden način odkupa delnic in prodaje zaposlenim.

● Domel se pridružuje trinajstim organizacijam (Gospodarska zbornica, AmCham, Združenje bank Slovenije, Združenje Manager, Obrtno-podjetniška zbornica, Združenje delodajalcev Slovenije itd.) pri vlogi za ustavno presojo novele Zakona o dohodnini. Z namenom jasnega sporočila politiki in ustavnemu sodišču, da gre za nepremišljeno novelo in grob poseg v ustavno zagotovljene pravice. Zato smo pripravili javno peticijo <https://nizjidavki.si/>.

CBD in Stora Enso z osrednjim paviljonom za nordijsko svetovno prvenstvo

Podjetje CBD (angleški akronim Contemporary Building Design) že več kot desetletje sodeluje s skandinavskim podjetjem Stora Enso na področju trajnostne lesene gradnje. Skupaj razvijajo konstrukcijske sisteme, kjer je predvsem tehnologija gradnje iz križno lepljenih (X-Lam) lesenih masivnih večslojnih ploskovnih elementov (CLT Cross Laminated Timber in LVL Laminated Veneer Lumber) pripeljala do možnosti preobrazbe klasičnega v sodobno trajnostno gradbeništva. Tehnologija lesene gradnje se je razila do stopnje, ko zelo konkurira tako opečnim, armiranobetonskim in tudi jeklenim konstrukcijam.

Podjetje CBD je doslej razvilo, projektiralo in realiziralo več odmevnih projektov, kot je npr. prvi samostojni slovenski paviljon, s katerim se je Slovenija predstavila na svetovni razstavi EXPO v Milanu leta 2015, nato na razstavi EXPO v Dubaju leta 2020, in sedaj tudi osrednji paviljon glavnega sponzorja na FIS Nordijskem svetovnem prvenstvu v Planici 2023, to je podjetja Stora Enso.

Snovalci podobe in predstavitve trajnosti v podjetju Stora Enso so za ta dogodek zasnovali okoli 300 m² velik paviljon v celoti iz različnih lesenih produktov, ki jih proizvajajo (CLT, LVL, termowood). Podjetje CBD je kot slovenski partner podjetja Stora Enso v sodelovanju z arhitekturnim studijem ABIRO zasnovalo paviljon, ga statično analiziralo, skonstruiralo in tudi izvedlo v osrednjem prostoru Nordijskega centra Planica. Lesena konstrukcija paviljona z dinamično cik-cak obliko postavitve lesenih masivnih X-Lam CLT sten, ki unikatno oblikujejo prostor v notranjosti, s svojo izvirnostjo v vidni leseni strukturi ustvarijo ambient, ki obiskovalce

pritege in v katerem se spoznajo z vizijo in načinom delovanja podjetja Stora Enso. Stora Enso s svojo vizijo in politiko delovanja v okviru evropskega in svetovnega trajnostnega razvoja ponuja rešitve na področju obnovljivih virov in recikliranja. Tako je podjetje CBD skupaj s podjetjem Stora Enso poskrbelo, da bo izvedba osrednjega paviljona za Nordijsko svetovno prvenstvo v Planici 2023 povsem trajnostna s ponovno uporabo vseh sestavnih konstrukcijskih elementov.

IZOBRAŽEVANJE LOGISTOV

Delavnice za izobraževanje zelene in digitalne logistike

Glede na študijo Evropske agencije za okolje naj bi globalna logistika predstavljajo do 40 % svetovnih emisij CO₂, od tega transportni sektor 24 %. Zaposleni v logističnem sektorju, odločevalci kot včasih tudi diplomanti, ki odhajajo iz visokega šolstva, včasih niso najbolje pripravljeni na izzive doseganja trajnostne prihodnosti. Izobraževanje logistov v veliki meri temelji na kompetencah, znanjih in veščinah po ELA standardu, ki so bili zadnjič posodobljeni leta 2014. Študijski programi se sicer kontinuirano prenavljajo – nekateri bolj drugi spet manj.

DDR. LAZAR PAVIČ IN DR. MATEVŽ OBRECHT,
UNIVERZA V MARIBORU FAKULTETA ZA LOGISTIKO

Sledijo industrijski strategiji EU, ki temelji na zelenem prehodu, digitalizaciji in kreiranju konkurenčne prednosti pred ostalim svetom. Prav tako pa nimamo odgovora na vprašanje, kako kompetence, ključne za zelen in digitalen prehod logistike in oskrbovalnih verig, v smislu vsebine, normativov in infrastrukture vključiti in prenašati na odločevalce, zaposlene, študente in druge zainteresirane.

Razvoj sistema, ki je odziven na potrebe iz okolja, ustvarja visokokvalificirano delovno silo oziroma logiste prihodnosti in hkrati nagrajuje trende in izzive sedanjosti in prihodnosti, mora pokrivati različna področja in podajati interdisciplinarna znanja. Kot prioriteta področja izobraževanja se profilirajo zelena in digitalna logistika in oskrbovalne verige, ki so izpostavljene kot eden bistvenih izzivov zelenega in digitalnega prehoda ter trajnostne prihodnosti EU. Visokošolski sistem mora zagotoviti večjo prilagodljivost, odpornost in odzivnost na potrebe okolja skladno z industrijsko strategijo EU.

Logisti so nujno potrebni za zeleni prehod, digitalizacijo in povečanje konkurenčnosti. Relevantnost vloge visokega šolstva za izobraževanje tudi že prekaljenih logistov, ki pa nimajo dovolj znanj s področja upravljanja trajnostnosti, okoljskih presoj, ekodizajna in taksonomije EU, se kaže kot še neizkoriščen potencial za doseganje večje učinkovitosti, spodbujanja kohezije in trajnostnega razvoja (uravnotežen družben, okoljski in gospodarski razvoj) za nemoten prehod v družbo 5.0.

Trajnostnih kompetenc ne dobimo kar čez noč

Zaposleni na področju logistike bodo v bližnji prihodnosti potrebovali določene ključne kompetence, ki bi jim lahko omogočale odgovorno ravnanje v vsakdanjem in poslovnem okolju skladno s smernicami trajnostnega razvoja. Za potrebe trajnosti in trajnostnega razvoja je treba razviti trajnostne kompetence, ki zajemajo specifične

lastnosti in vsebujejo kognitivne, afektivne, motivacijske in voljne elemente. Trajnostnih kompetenc se torej ni možno naučiti, temveč jih posameznik lahko aktivno razvija skozi proces učenja na podlagi izkušenj in refleksije. Na ta način se lahko posameznik opolnomoči za odgovorno ravnanje v različnih življenjskih situacijah.

Za trajnostno ravnanje posameznika je ključnega pomena naslednjih osem kompetenc:

1. Kompetenca systemskega razmišljanja – sposobnost prepoznavanja in razumevanja odnosov, analize kompleksnih sistemov, razmišljanja o tem, na kakšen način so različni sistemi vgrajeni v različna področja in spopadanja z morebitno negotovostjo;
2. Kompetenca predvidevanja – sposobnost razumevanja in vrednotenja prihodnosti (možne, verjetne in zaželeno), ustvarjanja lastne vizije za prihodnost, uporabe načela previdnosti, ocene posledic različnih

dejanj in soočanja z ocenjenimi tveganji in morebitnimi spremembami;

3. Normativna kompetenca – sposobnost razmišljanja o normah in vrednotah, ki so osnova posameznikovih dejanj, sposobnost pogajanja o trajnostnih vrednotah, načelih in ciljih v kontekstu različnih in pogosto navzkrižnih interesov, negotovosti in protislovij s skrajnim ciljem doseganja kompromisov;
4. Strateška kompetenca – sposobnost skupnega razvoja in izvajanja inovativnih ukrepov, ki spodbujajo trajnost na lokalni in širši ravni;
5. Kompetenca sodelovanja – sposobnost učenja od drugih, razumevanja in spoštovanja potreb, pogledov in dejanja drugih (empatije), sposobnost razumevanja, povezovanja in občutljivosti do drugih (empatično liderstvo), reševanja nastalih konfliktov v skupinah skupaj s sposobnostjo participativnega in sodelovalnega reševanja morebitnih problemov;
6. Kompetenca kritičnega razmišljanja – sposobnost prepoznavanja norm, praks in mnenj, razmišljanja o lastnih vrednotah, zaznavah in dejanjih skupaj s sposobnostjo zavzemanja stališč v diskurzu o trajnosti;
7. Kompetenca samozavedanja – sposobnost refleksije lastne vloge v lokalni skupnosti in (globalni) družbi, nenehnega ocenjevanja in posledično motiviranja lastnih dejanj skupaj z aktivnih ukvarjanjem s svojimi občutki in željami;
8. Integrirana kompetenca reševanja problemov – vsesplošna sposobnost uporabe različnih okvirov za reševanje zapletenih problemov s področja trajnosti in razvoj izvedljivih, vključujočih in pravičnih možnosti za rešitev, ki spodbujajo trajnostni razvoj z vključevanjem vseh predhodno omenjenih kompetenc.

Navedene kompetence so v tesni navezi s področjem Vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (skrajšano: VITR), ki se je razvilo iz potrebe po soočanju z vse večjimi trajnostnimi izzivi tudi v vzgoji in izobraževanju. VITR uporablja k aktivnosti usmerjene, inovativne pedagoške pristope, s katerimi se učečim omogoča, da pridobijo znanje, postanejo bolj ozavešeni ter aktivno prispevajo k preobrazbi v bolj trajnostno družbo.

Izvršni odbor UNESCA je na 40. zasedanju Generalne konference UNESCA sprejel nov

izvedbeni okvir Vzgoja za izobraževanje in trajnostni razvoj za 2030 (ESD for 2030), potrjen na 74. zasedanju Generalne skupščine ZN. VITR za 2030 gradi na Globalnem akcijskem programu (GAP), katerega cilj je bil preusmeriti ter okrepiti vzgojo in izobraževanje ter učenje na področjih, ki spodbujajo trajnostni razvoj. Večjo pozornost namenja osrednji vlogi vzgoje in izobraževanja pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja (CTR). Izvedbeni okvir ima za cilj kakovostno in vključujoče izobraževanje kot tudi sledenje drugim ciljem trajnostnega razvoja z namenom zagotavljanja ustrezne vzgoje in izobraževanja, ki v središče postavlja odgovornost za prihodnost. Ta kašipot opredeljuje specifična področja delovanja za izpeljavo konkretnih dejanj v okviru zagotavljanja sprememb, ki jih lahko razvijejo in podprejo države članice skupaj s posameznimi deležniki, vključno z nevladnimi organizacijami ter razvojnimi partnerji na regionalni in globalni ravni. Tudi Slovenija v sklopu projektne sheme Načrt za okrevanje in odpornost investira v razvoj izobraževanja za zeleni in digitalni prehod po celotni vertikali. Pripravljajo se tudi nove usmeritve za poklicne srednje šole, ki bodo v prihodnosti prav tako v večji meri vključevala znanja s področja trajnostnega razvoja ter blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe.

Na fakulteti projekt za izobraževanje zelene logistike

Tudi na Fakulteti za logistiko smo zaznali, da navkljub dobro vključenim vsebinam s področja zelenih tehnologij, trajnostne presoje, krožnih oskrbovalnih verig, alternativnih virov energije, digitalizacije ter e-poslovanja, ki jih osvojijo naši diplomanti, v podjetjih pri logistiki kot tudi drugih povezanih funkcijah še zmeraj obstaja velik razkorak na področju znanj in veščin iz področja trajnostnega razvoja, ki jih narekuje nova družbena paradigma, zahtevajo direktive EU (trajnostno poročanje za velika podjetja do leta 2024, za srednja do 2026) in znanj, ki so jih strokovnjaki pridobili v času študija. Zmeraj bolj pomembno zato postaja vseživljenjsko učenje.

Izhajajoči iz smernic VITR in potrebi po novih znanjih, kompetencah in veščinah s področja zelenega in digitalnega prehoda v družbo 5.0 je glavni cilj triletnega projekta Vzpostavitev okolja za izobraževanje zelene in digitalne logistike ter oskrbovalnih verig, ki ga financira EU (Next Generation EU v sklopu Načrta za okrevanje in odpornost) in ki smo ga začeli izvajati na Fakulteti za

logistiko Univerze v Mariboru v letu 2022, razvoj sistema treningov in delavnic za zagotavljanje merljivo višjih kompetenc za trajnostni in digitalni prehod. Le te so zasnovane na prilagojenih in kontinuirano modificiranih delavnicah primernih za vseživljenjsko učenje, ki preko udeležbe na delavnicah ter samostojnim delom omogoča tudi pridobivanje mikrodokazil na področju zelene in digitalne logistike ter oskrbovalnih verig. Projekt promovira trajnostne vrednote, problemsko učenje in trajnostno ukrepanje, saj sledi usmeritvami novega evropskega Bauhausa kot tudi usmeritvam NEPN in taksonomiji EU.

Delavnice in treningi pa niso namenjeni primarno študentom, temveč predvsem zaposlenim v organizacijah javnega in zasebnega sektorja (javna uprava, logistična in ostala podjetja, ki izvajajo logistične aktivnosti), organizacije, diplomante in druge zainteresirane deležnike, ki ocenjujejo, da bi pri svojem delu ali življenju radi bolj aktivno prispevali k zelenemu prehodu in digitalni transformaciji.

Tailor made izobraževanje

Nimam časa za tako dolgo izobraževanje, želim samo vedeti, kako se računa ogljični odtis ter zaposlene poučiti kako deluje oskrbovalna veriga in zakaj nujno rabimo več alternativnih dobaviteljev - Tailor made izobraževanje.

S projektom želimo razviti konceptualno zasnovano vseh elementov okolja za učinkovito izobraževanje za zeleni in digitalni prehod na nivoju logistike in oskrbovalnih verig. Poleg vsebin poudarjamo tudi način izvedbe delavnic, ki vsebujejo uporabo digitalnih orodij, kombinacijo participatornega dela v živo in e-učilnico ter praktično delo na primerih iz vsakdanjega življenja in poslovanja. S projektom bomo definirali tudi koncept kreiranja personaliziranega izobraževanja, ki se bo lahko izvedlo na Fakulteti za logistiko ali v zainteresiranem podjetju, občini ali izobraževalni instituciji in bo sestavljeno iz več manjših učnih enot, s prelivanjem in kombinacijo veščin manjših učnih enot pa bodo udeleženci lahko dobili po meri ukrojeno izobraževanje. Če torej nekdo nima časa za izobraževanje, ki traja 2x tedensko pol leta, se lahko odloči za delavnico, ki bo pojasnila koncept in osnove izračuna ogljičnega odtisa, ki ga bo udeleženec sam zase tudi izračunal.

Kratko, zanimivo

BOJAN KUMER PREVZEMA MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PODNEBJE IN ENERGIJO

Bojan Kumer

Ob napovedi, da bo novo ministrstvo združilo okolje, podnebje in energijo, se je del strokovne javnosti in nevladnih organizacij odzval kritično. Izražena je bila bojazen, da bodo interesi okolja podrejeni interesom energetike. Novi minister je bojazen zavrnil. Zavzema se za spodbujanje rabe OVE, zlasti so nujne elektrarne tudi za vetrno energijo, pri čemer poudarja vlogo lokalnih skupnosti in soglaša, da je geotermalna energija v Sloveniji potencial. Kot kaže, je časovnica za pristop k odločitvi drugega bloka NEK določena in narekuje vladne ukrepe. Ne bo pa hidroelektrarn na Muri. V ospredju ministrstva bo tudi razogljičenje prometa.

UROŠ BREŽAN JE MINISTER ZA NARAVNE VIRE IN PROSTOR

Uroš Brežan

Z reorganizacijo vlade bo Uroš Brežan kot minister vodil ministrstvo za naravne vire in prostor. Med usmeritvami novega ministrstva je izpostavil prizadevanja za ohranjanje narave in upravljanje prostora. Narava bo dobila tudi svoj direktorat, za razvojne projekte bo skrbela nova služba za razvojna sredstva. Kar zadeva podnebne spremembe, se bo ministrstvo osredotočilo na preventivo. Ob prevzemanju funkcije si je želel, da bi naj državljani v ministrstvu prepoznali »najdragocenejšega vladnega igralca glede skupnih prizadevanj za trajnosti razvoj. Za obnovo narave naj bi ministrstvo pripravilo nacionalni načrt.

ALENKA BRATUŠEK VODI MINISTRSTVO ZA IN- FRASTRUKTURO

Alenka Bratušek

Ministrstvo za infrastrukturo, ki ga je enkrat Alenka Bratušek že vodila, s spremembo zakona o vladi pokriva letalstvo, pomorstvo, železnice, žičnice, ceste in državno kolesarsko infrastrukturo. Pravi, da proračun za leto 2023 potrjuje usmeritev v zeleno, v varnost in digitalizacijo. In če želimo govoriti o zelenem, potem je treba železnicam dati prioriteto. Drugi tir, tretja razvojna os in potniški center Ljubljana so največji infrastrukturni projekti, pri čemer je dejala, da je pri drugem tiru že načrtovana dvotirnost. Sprememba državnega lokacijskega načrta naj bi bila sprejeta do konca leta. Krizo letalskih povezav Slovenije s svetom bo reševala s subvencioniranjem potnikov, ne letalskih družb.

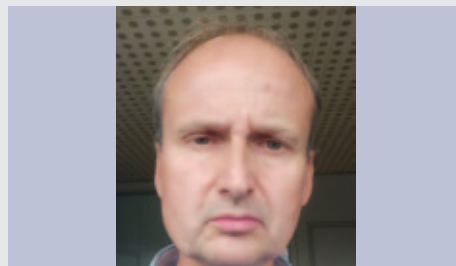
MINISTER ZA SOLIDAR- NO PRIHODNOST JE SI- MON MALJEVAC

Simon Maljevac

Simon Maljevac je menil, da je z ustanovitvijo tega ministrstva vlada javno sporočila, da je treba v ospredje politik postaviti tri teme: stanovanjsko politiko, dolgotrajno oskrbo in ekonomsko demokracijo. Že v prihodnjem letu naj bi zagotovili 1000 stanovanj, do konca mandata pa 20.000. Zakon o dolgotrajni oskrbi bodo spremenili. Na področju ekonomske demokracije pa bodo vključevali državljane »v proces sprejemanja odločitev s spodbujanjem lastništva zaposlenih«.

IZOBRAŽEVALNI DAN SLO- VENSKEGA GRADBENIŠTVA

Gregor Ficko

Na sejmu gradbeništva, energetike, komunale in obrti (MEGRA 2023 v Gornji Radgoni) bo Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala organizirala Izobraževalni dan slovenskega gradbeništva 2023. Mag. Gregor Ficko, direktor zbornice pojasnjuje namen dogodka: Že nekaj let pomanjkanje najrazličnejših poklicnih profilov v gradbeništvu predstavlja velik problem za panogo. S pomanjkanjem klasičnih gradbenih poklicev se srečujemo na vseh izobraževalnih nivojih, od zidarjev, tesarjev, železokrivcev do gradbenih tehnikov in inženirjev. Že podatek, da bo v naslednjih desetih letih pogoje za upokožitev izpolnilo okrog 2500 licenciranih gradbenih inženirjev, na obeh slovenskih gradbenih fakultetah pa letno diplomira med 50 in 60 študentov, je dovolj zgovoren, še bolj pa zaskrbljujoč.

Izobraževalni dan slovenskega gradbeništva 2023 10. marca 2023

Z obsežnim in aktualnim programom želijo mladim predstaviti različne izobraževalne programe v gradbeništvu – srednješolske in potrebe po poklicnih dejavnostih, višješolske in visokošolske študijske programe, pa tudi pomen raziskovalnih dejavnosti v gradbeništvu. V program so uvrstili aktualne teme: možnosti za zaposlitev v gradbeništvu, uvajanje digitalizacije, Delov nagrajenec inženir Marjan Pipenbaher bo predstavil načrtovanje in izgradnjo Pelješkega mostu, prav tako pa se bodo seznanili z izgradnjo II. tira med Divačo in Koprom. Izobraževalni dan slovenskega gradbeništva, ki bo 10. marca na Pomurskem sejmu, bo izpolnjen še z drugimi dogodki, ki bodo neposredno angažirali dijake srednjih gradbenih šol.

ŠTUDENTJE PODALJ- ŠALI ŽIVLJENJE TRAN- SPORTNIH TRAKOV

Razstava Prepletanja je nastala v sinergiji med Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje ter Luko Koper. Predstavlja trajnostne rešitve za reševanje problema zavrženih poliestrskih transportnih trakov iz storitvenega procesa Luke Koper. Študenti magistrske stopnje programa Industrijsko oblikovanje so v preteklem študijskem letu skozi različne stopnje eksperimentalnega dela v duhu smernice krožnega gospodarstva iskali in razvijali ideje za podaljšanje življenjske dobe teh trpežnih in v resnici kakovostnih transportnih trakov.

Oblikovalske rešitve v izhodišče razmišljanja postavljajo lokalno ožje koprsko okolje z namenom povezovanja identitete mesta z Luko ter v širšem kontekstu celotno obmorsko regijo vzdolž slovenske obale. Tako so nastali projekti, ki bi uporabo trakov lahko prenesli v javni prostor: preoblačilnica za na plažo, stolp za reševalca iz vode na plaži, ležalnik, stolček za otroka, igralo/sedalo za

otroke, igralo za psa, večnamenska blazini-
ca, viseča mreža, večnamenska košara ter
urbana klop in stol, slednje kot projektna
rešitev mentorice.

Z razstavo so želeli avtorji v širšem druž-
benem okolju promovirati trajnostne ter
krožne pristope in rešitve. Pokazati želijo,
da je to mogoče, smiselno, in nujno potreb-
no za tako zaželeni zeleni prehod. Razstava
je bila v atriju Mestne hiše v Ljubljani.

SKUPINA GEN ZA POSPEŠITEV PRIPRAV ZA IZVEDBO JEK2

Skupina GEN je v letu 2022, kljub ener-
getski krizi in dramatičnim razmeram na
energetskih trgih, slovenskim odjemalcem
ves čas zagotavljala zanesljivo, cenovno
dostopno in nizkoogljično energijo po
pogodbeno obljubljenih cenah. Ob tem so
realizirali vse investicijske in obratoval-
no-varnostne cilje proizvodnih objektov.
Skupina je poslovno leto 2022 zaključila
pod načrti, a še vedno s pozitivnim čistim
poslovnim izidom v višini 23 mio EUR.

Lani je realizirala 4,1 mrd EUR prometa.

Energetiko so v letu 2022 zaznamovala
močna nihanja cen energentov, na kar so
vplivali različni vzroki. Primanjkljaj elek-
trične energije je bilo med letom potrebno
dokupovati po rekordnih tržnih cenah, vo-
latilnost trgovanja je sprožala zahteve po
dodatnih jamstvih za trgovanje in dodatna
sredstva za kritje visokih cen. Mehanizme
za zagotavljanje likvidnosti energetskih
družb so omogočile praktično vse države EU,
tudi Slovenija. Slednja se je v preteklem letu,
poleg vseh drugih izzivov, soočala tudi z
rekordno, 31-odstotno uvozno odvisnostjo.

Do maja bodo novelirali Strateški razvojni
načrt Skupine GEN. Želijo postati vodilni
akter slovenskega prehoda v samooskrben
in brezogljichen elektroenergetski sistem.
Izpostavljajo jedrsko energijo, ki ima, kot
so dejali skupaj z obnovljivimi viri energije
osrednjo vlogo pri energetsko podnebnem
prehodu v trajnostni način življenja in
ogljico nevtralnost. V letu 2023 bodo na-
redili vse za pospešitev priprav na izvedbo
projekta JEK2.

Promocija

PAMETNA ENERGIJA

Z manj do več

Prispevamo k varčni rabi energije.

GEN-I.SI

OKROGLA MIZA O ZELENIH FINANCAH

Že letos bo polovica odobrenih posojil v EU upoštevala ESG

Za hitrejši zeleni prehod gospodarstva EU stavi na finančni sektor, ki naj bi z zelenim financiranjem spodbujal prestrukturiranje gospodarstva za doseganje okoljskih, zlasti podnebnih ciljev. Regulatorni okvir se je v zadnjih letih izjemno povečal in izostril. Sodelujoči na okrogli mizi o zelenih financah - Nina Kelemen, nosilka trajnostnega poslovanja v Zavarovalnici Triglav, d.d., Matjaž Rupnik, direktor vrednotenja in kontrole v NLB, d.d., mag. Kristijan Hvala, vodja ekonomike poslovanja v Združenju bank Slovenije, in dr. Jonas Sonnenschein, vodja projektov v Umanoteri - so poudarili »kolosalno prevetritev« finančnih institucij, ki jo je spodbudil zelen pravni okvir EU in katerega nadgrajujejo z lastnimi zavezami. »Vsekakor pričakujemo prestrukturiranje v smeri zelenega. Če kdo tega še ni osvojil, bo temu priča zelo hitro. Za leto 2023 je za evropski prostor pričakovati, da bo približno polovica odobrenih posojil s strani kreditnih inštitucij vezana na neke opredeljene cilje z vidika ESG,« je dejal mag. Kristijan Hvala iz Združenja bank Slovenije.

● **Najprej želimo razumeti osnove. Kaj sploh pomeni zeleno financiranje? Kako želi EU doseči svoj cilj neto nič ogljičnosti do leta 2050 in vmesni cilj do leta 2030 z zelenim financiranjem?**

Jonas Sonnenschein: Zeleno financiranje vključuje javno zeleno financiranje in zasebno zeleno financiranje. Z evropskega vidika imamo cilj neto ničogljične družbe do leta 2050, kar je povezano s ciljem Pariškega sporazuma glede povečanja segrevanja za 1,5 stopinje Celzija do konca stoletja. Več študij kaže, da je potrebno bistveno več investicij v zeleni prehod, kot jih imamo sedaj. Na letni ravni to pomeni 350 milijard evrov več investicij, da dosežemo cilj znižanja emisij toplogrednih plinov za 55 % do leta 2030. Evropska unija v kontekstu Zelenega dogovora prispeva veliko denarja, in sicer 1,8 bilijona evrov do leta 2028. A to ni dovolj, rabimo zasebne investicije. Na voljo imamo dva mehanizma. En je regulacija, regulacija, regulacija. Če prepravimo avtomobil na bencin ali dizel, je jasno, da bodo šle investicije v drugo smer. V smer vodika ali elektrike. Če govorimo o korenčku in palici, je to palica. Drugi mehanizem so spodbude, na primer v obnovljive vire ali energetske učinkovitost. Potrebne so informacije, da lahko investiramo v to, kar je zeleno, kar res prispeva k tranziciji do podnebne nevtralnosti.

● **Kako zeleno financiranje vpliva na delovanje bank?**

Matjaž Rupnik: Financiranje se običajno začne pri komitentu. V bankah ocenjujemo tveganja in okoljsko tveganje je sedaj postalo eno izmed tveganj, ki ga moramo oceniti. Najprej moramo spoznati komitente in njihove poslovne modele. Predvsem ocenjujemo, ali so njihovi poslovni modeli še vedno dolgoročno vzdržni glede na izzive. Ob ekstremnih vremenskih spremembah je lahko vpliv na kmetovalca velik, kar pomembno vpliva na njegovo sposobnost odplačevanja

kredita. Če je ogroženo poslovanje podjetij, je posledično ogrožen tudi naš kredit.

● **Kako trajnostno pot banke razkrivate v poročilu in kje se odraža zeleno financiranje?**

Matjaž Rupnik: Poročanje o trajnosti v bankah in drugje delimo na tri nivoje, skladno s kratico ESG (environment, social, governance), gre za okolje, družbo in upravljanje. Poročamo o vsem. Ta ESG je že v naših genih – od uprave do vsakega zaposlenega. Imamo električno floto avtomobilov, vsa elektrika, ki jo porabimo, je pridobljena iz obnovljivih virov energije. Polovica naših zaposlenih dela od doma, kar pomeni, da ne onesnažujejo okolja s prihodom na delovno mesto. V naši vodstveni strukturi je več kot 50 odstotkov žensk. Podpiramo številna društva in druge družbeno koristne aktivnosti. Posebno področje je zeleno financiranje. Vprašanje je, kje bomo podprli naše komitente. Svoj sistem skušamo usklajevati s taksonomijo. To je evropski klasifikacijski zemljevid trajnostnih dejavnosti. Na podlagi te klasifikacije se odločamo, katero financiranje je zeleno. Pri tem moramo biti zelo previdni, kdaj uporabljamo besedo zeleno. Na koncu dneva je treba dokazati, da je kaj res zeleno.

● **Kako pomembno je trajnostno poročanje banke vašim deležnikom?**

Matjaž Rupnik: Poročanje je zelo pomembna tema za vse deležnike. Ampak najprej je to iskrena želja banke, da smo na tem področju najboljši. Pri poročanju je predvsem problem pridobivanje relevantnih podatkov. Ko so le-ti na voljo, poročanje ni več težava. V banki imamo vse svoje podatke na voljo, težave imamo s podatki na ravni komitentov. Ponekod v podjetjih še nimajo tako visoke ravni zavedanja. Po novem je ena bilanca finančna, druga bilanca pa je ESG.

● **Kaj pomeni zeleno financiranje za zavarovalnice?**

Na fotografiji (z leve): mag. Kristijan Hvala, vodja ekonomike poslovanja v Združenju bank Slovenije, Nina Kelemen, nosilka trajnostnega poslovanja v Zavarovalnici Triglav, d.d., Petrisa Čanji, predsednica Zelenega omrežja študentov, dr. Jonas Sonnenschein, vodja projektov v Umanoteri in Matjaž Rupnik, direktor vrednotenja in kontrole v NLB, d.d.

Nina Kelemen: Za zavarovalni sektor se je zgodil pomemben korak leta 2018 s sprejetjem evropskega akcijskega načrta za financiranje trajnostne rasti. Ta načrt izhaja iz dejstva, da investicije državnega sektorja ne bodo dovolj in da je treba zasebni sektor »prisiliti« k zagotovitvi financiranja za uspešen in učinkovit prehod v bolj trajnostno, zeleno in pravično družbo. Ključni sta bili predvsem dve uredbi, prva je SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation), ki nas, ponudnike zavarovalno-naložbenih produktov, zavezuje, da smo že marca 2021 objavili trajnostni vidik naložbene politike, kjer smo natančno opredelili, kako trajnostne dejavnike vključujemo v svoj naložbeni proces. Drug pomemben zakonodajni akt je Uredba o taksonomiji, ki je klasifikacija okoljsko trajnostnih dejavnosti. Po tej uredbi moramo zaenkrat poročati samo o sprejemljivosti s taksonomijo, kar še ni vsebinsko koristno, saj podatkov s strani podjetij še ni na voljo. Namen je, da se podjetja pripravijo na bolj zahtevno, detajlno poročanje, skladno s taksonomijo. To bo pokazalo vsem deležnikom, v prvi vrsti pa našim investitorjem, kolikšen delež naložb in zavarovalnega portfelja je okoljsko trajnostnega.

Poleg zakonodajnih zahtev smo leta 2021 sprejeli strateške ambicije s področja trajnostnega razvoja na štirih ključnih področjih:

zavarovalništvo in upravljanje premoženja, poslovni procesi Skupine Triglav, odgovornost do deležnikov in učinkovito korporativno upravljanje. Na prvem stebri, t.j. zavarovalništvo in upravljanje premoženja, je eden ključnih kazalnikov uspešnosti delež zelenih naložb oziroma obveznic z zelenim oz. družbenim učinkom. Gre za obveznice, ki jih izdajajo tako države kot podjetja. Sredstva, ki jih zberejo na ta način, so neposredno namenjena financiranju zelenih, pa tudi družbeno odgovornih projektov. Tak primer so izboljšanje energetske učinkovitosti, investicije v obnovljive vire energije, razvoj novih trajnostnih produktov, investicije v preventivo ipd. V letu 2022 smo podpisali partnerstvo za izračun ogljičnega odtisa t.i. naložbenih oziroma financiranih emisij. To je t.i. mednarodno partnerstvo PCAF (Partnership for Carbon Accounting Financials), kjer smo se zavezali, da bomo v roku treh let objavili ogljični odtis vsaj enega naložbenega razreda. Nekako opazamo, da mednarodne iniciative v zavarovalniškem sektorju, pa tudi v bančnem, gredo v smeri merljivosti. Šele ko bomo znali meriti negativne vplive na okolje, jih bomo lahko upravljali in uspešno zniževali.

● **Kaj pomeni zeleno financiranje za banke? Kako to izgleda v praksi? Ali se pričakuje bistveno prestrukturiranje finančnih institucij glede na povečanje zelenih portfeljev?**

Kristijan Hvala: V Združenju bank Slovenije opazamo, da gre za kolosalno prevetritev in nadgradnjo obstoječih procesov. Nadgradnja je v procesih, metodologiji, podatkovnih, analitičnih in poročevalskih orodjih. Vesel sem, kar slišim za tem omizjem, da ne gre samo za regulatorne pritiske in zakonodajne zahteve, ki so res obsežne in dostikrat z relativno kratkimi roki za uvedbo, ampak da so glavno gonilo lastne ambicije bank in širše finančnih institucij. Same želijo prispevati k bolj odgovornemu oz. trajnostnemu poslovanju. Seveda k temu prispevajo vedno bolj ozavešeni deležniki in potrebe strank.

Z makro pogledom opazamo, da banke najprej definirajo odgovorno osebo na vrhu in potem na nižjih nivojih organizacijske hierarhije. Definirajo strategijo trajnostnega razvoja z opredeljenimi vmesnimi cilji, metodami in pristopi. Nekatere pristopajo tudi k določenim mednarodnim zavezam, ki jih javno razgrnejo. S tem se pokažejo kot partner, ki ga bo mogoče v prihodnje s strani širše javnosti nadzorovati, ali besedam sledijo dejanja. Proces upravljanja tveganj in pridobivanja podatkov se trenutno izkazujejo kot eni glavnih izzivov.

● **Omenili ste veliko prevetritev finančnih institucij. Ali lahko pričakujemo njihovo prestrukturiranje v smeri zelenega portfelja?**

Kristijan Hvala: Slišali smo podatke o milijardah, ki so potrebne za evropski zeleni prehod. Vsekakor pričakujemo prestrukturiranje v smeri zelenega. Če kdo tega še ni osvojil, bo temu priča zelo hitro. Za leto 2023 je za evropski prostor pričakovati, da bo približna polovica odobrenih posojil s strani kreditnih institucij vezana na neke opredeljene cilje z vidika ESG. Očitno že doživljamo velike premike.

● **Kaj pomeni, da je posojilo vezano na cilje z vidika ESG?**

Kristijan Hvala: Cena posojila bo vezana na performance, ki jih določa E-okolje, S-družba ali G-upravljanje. Posojila bodo lahko namenjena izključno določenim dejavnostim, ki so skladna s taksonomijo. Lahko gre za projekte, ki so opredeljeni v skladu z EU taksonomijo ali kakšnimi globalnimi standardi zelenih produktov, če ne gre samo za Evropo, ampak širše. Ti elementi bodo vtakani v samo posojilno pogodbo.

● **Vsi govorite o ESG kot o treh stebrih trajnostnosti. Ali se bodo ti stebri vrednotili enakovredno? Ima okolje enako težo kot družba in kot upravljanje? Kje bo največji poudarek?**

Kristijan Hvala: To je odlično vprašanje. To je eden glavnih izzivov. Moje videnje je, da tu lahko pride do nekega »trade-off-a« oziroma so si lahko cilji nasprotujoči. Če podpiraš projekt z vidika okolja, ni nujno, da si povsem skladen z družbeno odgovornega ali upravljaljskega vidika. Konkreten primer. Banka se odloči, da ne bo financirala izgradnje termoelektrarne ali njihovega delovanja, kar lahko pomeni tudi propad tega gospodarskega subjekta, ki ima seveda širše družbene posledice. Tu je ključen vidik sočutja s stranko, da tudi ona doseže prehod v bolj zeleno delovanje. Regulatorji bank zahtevajo, da banka upošteva vse tri stebre ESG pri kreditujemalcih. Evropska centralna banka se v svojih načelih, trinajst jih je, osredotoča na okoljske oziroma podnebne vidike. Ti so verjetno lažje merljivi.

Nina Kelemen: Pri trajnosti gre za skrb za vse tri vidike, kar kažejo tudi globalni cilji trajnostnega razvoja. EU je kasneje ugotovila, da je daleč najpomembnejši cilj skrb za podnebne spremembe. Zato se je najprej začelo s sprejetjem okoljske taksonomije, družbena taksonomija bo še sledila. Koncept uredbe SFDR razkritij, povezanih s trajnostjo finančnih storitev, vsebuje 14 obveznih kazalnikov po vseh treh področjih. S področja okolja je to ogljični odtis, pri družbenem stebri je spoštovanje smernic OECD s področja spoštovanja človekovih pravic, s področja upravljanja raznolikost organov vodenja in nadzora ter plačna vrzel po spolu. EU je

večkrat zapisala načelo »nikogar ne bomo pustili za sabo«.

Jonas Sonnenschein: Moje področje kot okoljskega ekonomista je E-okolje, zato se bom osredotočil nanj. Mislim, da je pomembno imeti jasne kriterije tako za podjetja, ali so zelena ali ne, za finančne produkte in za ekonomske aktivnosti, kar je taksonomija. Trenutno gre še za divji zahod. Po direktivi o nefinančnem poročanju lahko vsak uporablja standard poročanja, kot ga hoče. Nova direktiva o trajnostnem poročanju uvaja skupni standard poročanja in obvezno revizijo. Predvidevam, da bo tako manj t.i. »green washinga«. Sedaj iz poročil lahko razberemo, da imajo podjetja vzpostavljen sistem ravnanja z okoljem. To pa še ne pomeni, da so njihovi vplivi na okolje ustrezni. Zelo mi gre na živce trditve »best in class« oziroma najboljši v svojem razredu. Imamo sektor, ki je kot tak škodljiv. In če si najboljši v razredu takšnega sektorja, še vedno pomeni, da škoduješ okolju. Enako velja za produkte. Trenutno je na trgu preveč finančnih produktov, ki imajo oznako »zelen«, pa so vse prej kot zeleni. To velja tudi za Sklad Triglav Zeleni ali NLB Zeleni. Tam so naložbe, pri katerih se čudim, kako so lahko uvrščene med zelene. Kot zeleni potrošnik si želim zares zelene naložbe, ne pa naložb, ki so t.i. najboljše v svojem razredu, a še vedno niso res zelene. V zelenih investicijah ne morejo biti naložbe, ki so del okolju škodljivega sektorja. Upam, da se bo s spremembo zakonodaje povečala transparentnost. Tako bo zeleni potrošnik na trgu lažje našel res zelene naložbe na trgu.

Matjaž Rupnik: Pri nas v banki sigurno upoštevamo vse tri vidike. Najlažje se je opredeliti za enega, so pa pomembni vsi trije. G (governance) pomeni upravljanje, vemo pa, da se danes tisoč kilometrov od nas streljajo. Torej upravljanje ni nepomembno. E (environment) – okolje je ta trenutek najlažje opredeliti. Nekateri tipični produkti, ki jih imamo trenutno v banki – na primer krediti za energetske učinkovitost, so relativno enostavno dokazljivi. Zadaj je energetska kaznica, ki potrjuje doseganje energetskega razreda, določenega s taksonomijo. To velja za sončne elektrarne, vetrne elektrarne, krožno gospodarstvo ... Vse to je treba dokazati. Temu posvečamo zelo veliko pozornosti, ker se zavedamo, da je zeleno zavajanje prisotno povsod. Se pa zavedamo tudi, da je potrebna tranzicija. Gospodarstva ne moremo ustaviti z danes na jutri. Če bi to naredili, ne bo več ne E in ne G in ne S.

Nina Kelemen: Strinjam se, da se prehod ne bo zgodil čez noč. Proces transformacije bo trajal nekaj let. In tudi uredba, ki določa

pravila glede zelenih finančnih produktov – od zavarovalno naložbenih produktov do vzajemnih skladov – razlikuje med skladi npr. člena 8, ki spodbujajo okoljske, družbene ali upravljaljske značilnosti – ni nujno vse troje – in skladi na podlagi člena 9, ki imajo za cilj trajnostno naložbo. Ti so res specifični, morajo slediti mednarodnemu benchmarku in tu so pravila zelo stroga. Se pa strinjam, da danes v členu 8 najdemo marsikaj. A ne smemo pozabiti, da imajo številna podjetja, ki so danes veliki onesnaževalci okolja, sprejete načrte zelenega prehoda. Pomembno je, da jih pri tem podpremo. In tiste, ki tega nimajo, spodbujamo k temu, da to naredijo. Sicer jih lahko posledično v zadnjem koraku izključimo iz raznih načinov financiranja ali zavarovanja.

● **Kako se z okoljskega vidika presodi, kdaj je projekt zelen?**

Jonas Sonnenschein: To je zelo kompleksno. Z vidika taksonomije imamo prvi sklop tehničnih aktov samo za okoljski cilj podnebja, pridejo še kriteriji za druge štiri okoljske cilje. Velikokrat govorimo o zelenem vidiku. Morda se premalo poudarja, da to hkrati pomeni, da s prispevanjem določenemu okoljskemu cilju ne smemo pomembno škodovati drugim ciljem. Ta princip najdemo tudi v taksonomiji. Bi pa rad spodbudil debato. Ne strinjam se, da je komitent glavni akter. Tudi banka je lahko proaktivna in lahko išče komitente, ki so aktivni pri zelenem prehodu. Tudi banke imajo odgovornost. V Nemčiji sem osebno stranka Zelene banke, ki je ogromna banka, verjetno primerljive velikosti z NLB. Denar nalagam samo v zelene projekte. Strinjam se, da tranzicija ne bo od danes na jutri. Če pa finančne institucije želijo prispevati k hitrejši tranziciji, mora biti potrošnikom jasno, kaj je res zeleno in kaj ni.

● **Kakšno stopnjo transparentnosti lahko potrošnik pričakuje od banke, da lahko presodi, ali je projekt zares zelen ali ne?**

Jonas Sonnenschein: Kot komitent Zelene banke vsak mesec dobim informacije, kam banka investira denar. Tu je visoka stopnja transparentnosti. Je pa morda že dovolj, da

banka ne gre v smer zelenega zavajanja. Torej ni treba, da je vsak sklad zelen. Če pa je zelen, naj bo res zelen.

● Kako lahko stranke prepoznajo zeleno zavajanje na finančnem področju?

Jonas Sonnenschein: Stranke težko same prepoznajo. Tu je pomembna regulacija. Brez regulacije smo na divjem zahodu. Ko se bo na podlagi regulacija vzpostavila podatkovna baza, bo slika čistejša.

Matjaž Rupnik: Naša banka je zelo usmerjeno v zeleno. Naši cilji so v naslednjih nekaj letih usmeriti milijardo evrov v zeleno financiranje. Izziv pa je, da je take projekte težko najti. Na trgu ni veliko število takih projektov, ki bi jih dejansko označili kot zelene. Ta tranzicija se mora zgoditi v vseh podjetjih. Poudaril bi, da banka dela zelene projekte z manjšim profitom kot nezelene projekte.

Pri odločanju za sodelovanje praviloma pogledamo boniteto komitenta, kakšno zavarovanje je v ozadju in kakšna je ročnost kredita. Ko govorimo o projektnem financiranju, so to visoko tvegane naložbe, ki zahtevajo visoko podlaganje kapitala. Ko pogledamo, kakšno zavarovanje ima zadaj, so to običajno nizka zavarovanja. Banka trenutno dela pri zelenih kreditih sebi večkrat tudi minus. Ker pa gledamo v prihodnost, je to naložba za prihodnost.

● Opažate spremembo pri odločanju potrošnikov glede na zeleno delovanje bank? Kako zelo se potrošniki sploh zavedajo zelenega delovanja bank? Kakšna je razlika med pravnimi in fizičnimi osebami?

Matjaž Rupnik: Na ravni potrošnika tega zavedanja še ne opažamo. Zelo opažamo pa na ravni deležnikov, kot so delničarji, investitorji ... Od nas že zahtevajo, da je določen del financiranja krit v zelenih naložbah. Zavedanje tranzicije sedaj poteka po celi verigi. Mi smo podpisniki Net-Zero Banking Alliance, kar pomeni, da mora biti do leta 2050 naš ogljični odtis prvega, drugega in tretjega obsega nič, do leta 2030 pa mora biti zmanjšan za 40 odstotkov. To so zelo zelo močne zaveze, ki zahtevajo, da se portfelj

spremeni v to smer. Prvi in drugi obseg ogljičnega odtisa bomo hitro dosegli, težje je znižati ogljični odtis naših komitentov. Ali bomo podprli TEŠ? Naša banka je dala zavezo, da ne podpiramo več premoga. Ali bomo podprli SIJ? Najbrž ga bomo, saj svet ne bo obstajal brez jekla. Bo pa moral SIJ vlagati v energije, s katerimi bo zmanjševal svoj ogljični odtis ali ga v nekem delu tudi izravnal. Instrumentov za ogljične izravnave je sedaj precej.

Nina Kelemen: K temu bi dodala, da za podjetja, ki smo v storitvenem sektorju, pri izračunu ogljičnega odtisa prvi in drugi obseg nista materialna. Pomemben je obseg tri. V tem obsegu je ogljični odtis, ki ga trenutno ne merimo, ogljični odtis naložb in zavarovanja. Podobno kot v bančnem sektorju v zavarovalniškem sektorju deluje Net-Zero Insurance Alliance (NZIA), katere cilj je razogljčenje zavarovalniških portfeljev. Pred kratkim je bil sprejet tudi prvi mednarodni standard za izračun ogljičnega odtisa zavarovalnega portfelja pravnih oseb kot tudi avtomobilskih zavarovanj. To so res pomembni koraki k neto ničogljični prihodnosti do leta 2050.

● Kako v svoj zelen portfelj vključujete upravljanje podnebnih tveganj?

Nina Kelemen: Podnebna tveganja so postala zelo pomembna. Pri nas se s tem vprašanjem največ ukvarjajo v Službi za upravljanje s tveganji. Delimo jih v dve ključni kategoriji. Fizična tveganja, ki so povezana s povečano pogostostjo ekstremnih vremenskih dogodkov, to so toče, suše, ujme, poplave idr., in tveganja prehoda, ki so povezana s prehodom v nizkoogljično gospodarstvo. Tu ločimo tehnološka tveganja, tveganja ugleda, pravna tveganja, tveganja tržnega razpoloženja. Če gledamo samo na naložbeni portfelj, so najbolj relevantna tveganja prehoda. Tu smo izpostavljeni zlasti pri vlaganju v sektorje, ki so ogljično najbolj intenzivni, saj bodo imeli največje izzive pri prehodu v nizkoogljično gospodarstvo. Najboljši način, da se izogneš tem tveganjem, so zelene, trajnostne naložbe. Pri nas je to relevantno predvsem za obveznice, saj približno 70 % finančnih naložb Skupine Triglav predstavljajo obveznice.

Kratko, zanimivo

NAJ ODPADKI Z NEKAJ POMOČI POSTANEJO NOVI IZDELKI

V družbi Muflon vedno stremimo h krožnemu gospodarstvu, k čim bolj trajnostnemu in zelenemu ravnanju. Odločili smo se, da odpadni papir ne bo več odpadke, ampak ga bomo uporabili kot surovino.

Med postopkom izdelave končnih izdelkov nastane kar nekaj odpadnega materiala. Razlogi za nastajanje izmeta so različni. Na nekatere dejavnike nastajanja odpadnega materiala lahko vplivamo (skladiščenje materiala pri ustreznih pogojih, redno vzdrževanje mehanizacije, nabava kakovostnih surovin itn.). Včasih ne gre vse po načrtu in materialu poteče rok uporabnosti (samolepilni materiali ne dosegajo predpisanih lepljivosti, porumenelost papirja zaradi izpostavljenosti sončni svetlobi itn.). Pogosto med razvojem novega izdelka preizkušamo materiale, pri katerih ne moremo predvideti, kako se bodo obnašali, zato nastane izdelek z napako.

Zavezali smo se, da bomo poskušali odpadke predelati, spremeniti in jim s tem vdahiniti novo življenje. Ko se na zalogi pojavi povečana količina odpada, se za oddelek razvoja začne »brainstorming«. Zadnja dva izdelka, ki sta nastala iz odpadkov, sta praznična paketa. Pri prazničnih okrasih za smrečico smo porabili papir, ki se med postopkom strojnega štetja poškoduje. Papir smo potiskali in razsekali na kroge, iz katerih nastanejo okraske. V paketu okrasnih nalepk za steklo je vključen material, ki je bil prvotno namenjen za stenske nalepke. Ker je materialu potekel rok uporabnosti in ni bil več primeren za lepljenje na hrapave površine, smo njegov namen spremenili.

Naslednji izdelek, ki je še v fazi preizkušanja, bo na temo velike noči. Nastal bo iz samolepilnega papirja v roli nestandardnih mer.

Zavedamo se pomena trajnostnega ravnanja in koristi za okolje, v katerem živimo.

Kristina Skerbiš, mag. graf. inž.

Organizatorji okrogle mize o finančah: Zeleno omrežje študentov v sodelovanju z društvom TopEF in Društvom študentk poslovnih ved.

Okroglo mizo je vodila Petrisa Čanji, predsednica Zelenega omrežja študentov.

Za **sodelovanje z Zelenim omrežjem študentov** obiščite <https://www.zelenaslovenija.si/zeleno-omrežje-studentov/>

Video posnetek okrogle mize si oglejte na <https://www.zelenaslovenija.si/akademija/vsa-izobrazevanja/okrogla-miza-o-zelenih-financah-1-del/>

E-VODNIK PO TRAJNOSTNOSTI

Pristopi k celostnemu upravljanju trajnosti z upoštevanjem ESG

Upravljanje v skladu z ESG zahteva celovit pristop k trajnosti, ki temelji na okoljskem, družbenem in upravljavskem stebru. Podjetja se pogosto znajdejo pred dilemo, na kakšen način pristopiti k trajnostnemu upravljanju in kaj vključiti. V okviru Akademije Zelena Slovenija je potekala brezplačna spletna konferenca »Ključne teme ESG upravljanja«. Povod za konferenco je bil e-Vodnik po trajnosti v podjetju – ESG (okolje, družba, upravljanje), ki je praktično orodje na poti trajnostnega razvoja podjetij in organizacij. Širi znanja, vodi iz koraka v korak, svetuje s praktičnimi primeri in s konkretnimi vprašanji omogoča samoocenitev podjetja na trajnostni poti – tako z vidika posameznih področij kot celote.

TANJA PANGERL

Spletno konferenco in izdajo prve verzije e-Vodnika sta partnersko podprla SRIP – Krožno gospodarstvo in Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, pri izdaji e-Vodnika pa je bila partner tudi družba Eles. Gre za prvo verzijo e-Vodnika, ki se bo v prihodnje tematsko še nadgrajeval. Obsega 192 strani in vključuje enajst tematskih poglavij. Nekaj smo jih predstavili tudi v okviru spletne konference.

V uvodu konference je **mag. Vanesa Čanji**, direktorica podjetja Fit media d.o.o. / Zelena Slovenija in strokovnjakinja s področja trajnostnega razvoja predstavila, kaj vključuje upravljanje ESG in kako trajnostnost implementirati v podjetje. Izpostavila je, da ESG postaja krovni koncept trajnostnega upravljanja, ocenjevanja in poročanja v gospodarstvu. Fokus tega je finančni oz. kapitalski sektor. Z novo zakonodajo v okviru EU se ESG strukturira in se uvaja generalni pristop k razumevanju ESG, ki vključuje strateški pristop, upravljavsko prakso in tudi metrike, merjenje in pojasnjevanje. Za upravljanje z ESG so potrebne specifične kompetence. Kaže se, da so te kompetence prenizke na vseh ravneh, tako na ravni nadzornikov, uprave kot celotnih kolektivov. V skladu z ESG se bo v prihodnje prilagajala tudi upravljavska struktura.

Kaj je eko dizajn, kako ga upoštevati v proizvodnem procesu in kako to vpliva na stroške dela, je predstavila **Nina Meglič**, koordinatorka SRIP – Krožno gospodarstvo. Poudarila je, da je kar 90 % proizvodnih stroškov in 80 % okoljskih vplivov determiniranih med oblikovanjem izdelka. Namen eko dizajna je torej zmanjšati vpliv proizvoda na okolje v njegovem celotnem življenjskem ciklu. S pristopom krožnega dizajna pa preprečujemo nastajanje odpadkov na izvoru. Ob tem je predavateljica navedla nekaj primerov slovenske prakse, ki sledijo petim načelom krožnega dizajna, kot so prioritiziranje lokalnih surovin/materialov ali bio-osnovanih materialov, zasledovanje načel snovne in energetske učinkovitosti, podaljšanje življenjske dobe, ničelna stopnja odpadkov in omogočanje kontinuiranih izboljšav.

Kako pomemben je sistemski pristop k izvajanju ukrepov za izboljševanje energetske učinkovitosti in nadgradnja sistema upravljanja z energijo, je predstavil **mag. Bogomil Kandus**, direktor SUE v ENEKOM, Inštitut za energetske svetovanje, d.o.o. Med drugim je kot ključne izzive na tem področju izpostavil pregled nad rabo energije oz. energetski pregled, določitev pomembne rabe energije glede

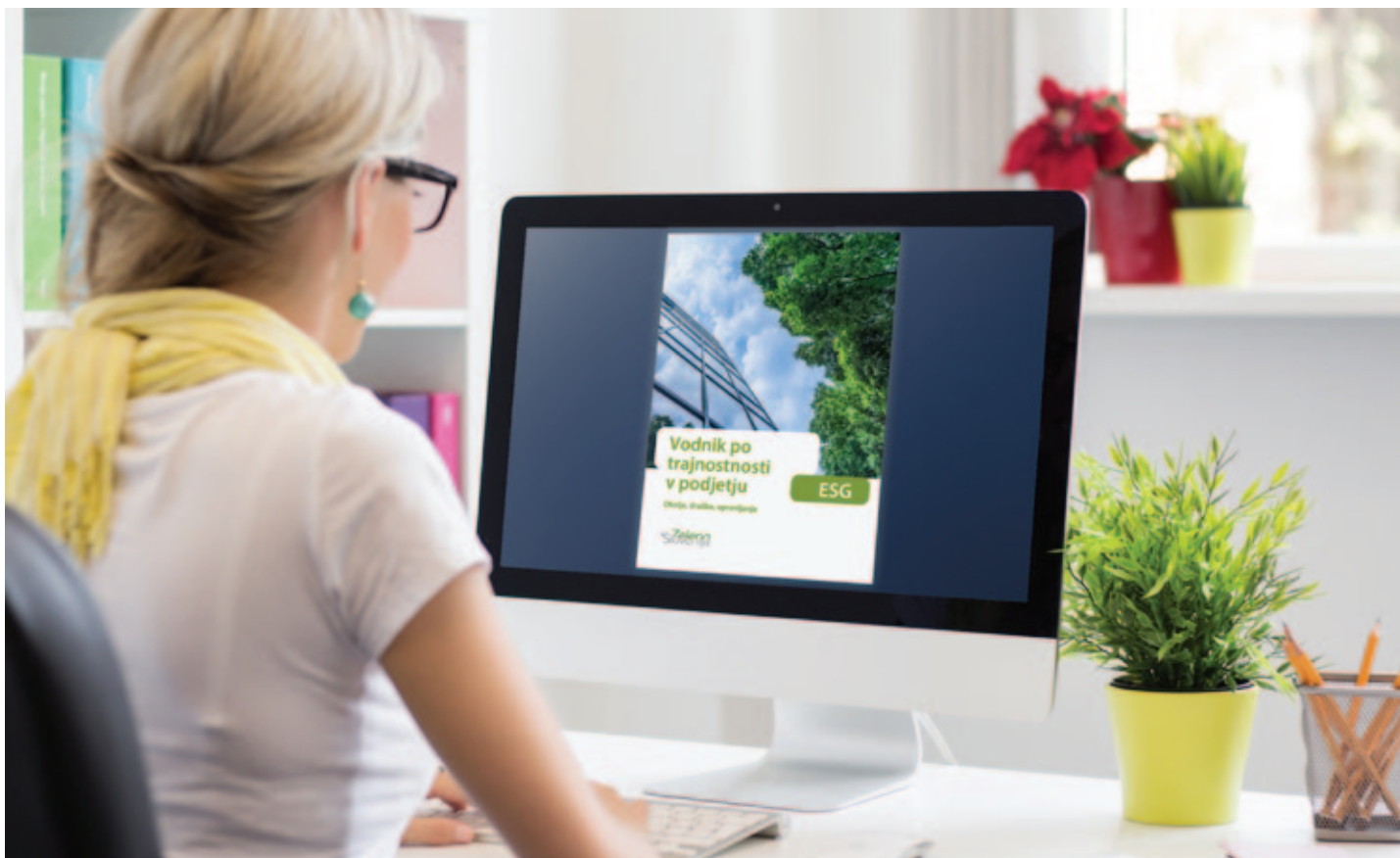
mag. Vanesa Čanji

Nina Meglič

mag. Bogomil Kandus

Vodnik po trajnostnosti v podjetju lahko naročite na spletni strani www.zelenaslovenija.si

na obseg rabe energije oziroma vpliv rabe energije posameznih procesov, kakor tudi glede na možnosti za optimizacijo. Za vsako pomembno rabo energije je ključno vzpostaviti kazalnike, na podlagi katerih se lahko spremlja energetska učinkovitost in za katere je določeno tudi energijsko izhodišče. Za obvladovanje rabe energije pa je treba vzpostaviti plan zbiranja energetskih podatkov.

Gašper Binter, M.Sc., direktor področja strateške nabave v Iskraemeco d.d., je predstavil, kako v podjetju upravljajo z dobavno verigo, pri čemer sledijo tudi zavezi za razogljičenje. Osredotočajo se predvsem na krajše dobavne verige, lokalizacijo proizvajalcev in dobaviteljev, centralizirana skladišča, usklajenost dobaviteljev z globalno pogodbo, v okviru katere dobavitelje redno ocenjujejo in preverjajo, sledijo materialom do vira, strogo zavračajo sodelovanje s katerim koli dobaviteljem, ki krši človekove in delavske pravice, izrablja delo otrok, zmanjšujejo uporabo plastike in trdih kovin, uporabljajo embalažo za večkratno uporabo idr. Pristop k izbiri dobaviteljev temelji na vnaprej vzpostavljenih formularjih za validiranje in certificiranje novega dobavitelja v njihovem naboru dobaviteljev. Preverjajo finančne kazalnike, proizvodne kapacitete,

standarde, reference, materialne vire. Po izpolnitvi teh formularjev izvedejo fizični postopek validacije na lokaciji dobavitelja, kjer so posebej pozorni na politiko. Nato se začne postopek usklajevanja globalne pogodbe. Ko so prva vzorčenja potrjena (pred prvimi rednimi dobavami), je pogodba že usklajena. Ko so prve tri redne dobave izvedene brez odstopanj, se pogodba podpiše. V sklopu pogodbe mora dobavitelj povzeti vse njihove zahteve. Vse dobavitelje na letni bazi tudi ocenjujejo in presoja. Če pride do kakšnih odstopanj, se presoje izvajajo tudi mesečno, kvartalno.

Pomemben del trajnostnosti je odnos podjetij do družbenega okolja. Kateri so najpogostejši standardi s področja družbene odgovornosti, je predstavila **Andreja Kranjc**, vodja oddelka za certificiranje pri podjetju TÜV SÜD Sava. Izpostavila je shemo presojanja družbene odgovornosti SMETA, katere lastnik je neprofitna organizacija Sedex. SMETA uporablja kot osnovo za zahteve ETI kodeks in zakonodajne zahteve. Ocenjevalna vsebina lahko temelji na dveh ali štirih stebrih. Presoja po dveh stebrih vključuje varnost in zdravje pri delu ter delovno pravni vidik, presoja po štirih stebrih pa poleg tega še poslovno etiko in varovanje okolja. Možne so tudi presoje

Gašper Binter, M.Sc.

Andreja Kranjc

dodatnih področij, kot so upoštevanje smernic OZN za spoštovanje človekovih pravic v gospodarstvu, sistemi vodenja, pravica do dela, delo na domu in podizvajanje ter obširnejši pregled s področja varovanja okolja. Presoja vključuje ogled lokacije, pregled dokumentacije, intervju z vodstvom, deležniki in delavci.

JOHN DENHOF BANKA IN TRAJNOST

V odboru za podnebne spremembe in trajnost celotna uprava

»V letu 2022 smo v proces nabave vključili poseben vprašalnik ESG. Z njim spremljamo družbeno odgovorne, okoljske, trajnostne in upravljalne prakse naših dobaviteljev. Na tak način banka ne zasleduje le svojih ekonomskih interesov, ampak spremlja tudi družbeno odgovorne, okoljske, trajnostne in upravljalne prakse posameznega dobavitelja. Po enem letu uporabe vprašalnika lahko trdim, da z njim spodbujamo tudi ozaveščanje v celotni verigi vrednosti o pomembnosti trajnostnega razvoja,« je odgovoril John Denhof, predsednik uprave Nove KBM na vprašanje, koliko upoštevajo socialni vidik trajnostnega upravljanja. Sicer pa je njihova zelena bilanca opravljenega dela v letu 2022 zelo obsežna. Saj je, kot je poudaril, ESG njihova strateška usmeritev pri projektih, naložbah in novih produktih. Tudi pri fizičnih osebah. John Denhof je zaprosil za slovensko državljanstvo. Pravi, da Sloveniji lahko veliko nudi, še več pa lahko »od življenja v tej čudoviti državi dobim«.

JOŽE VOLFAND

● **Bančni sektor v Sloveniji se usmerja v zeleno financiranje. Ena izmed možnosti, za kar so se nekatere banke že odločile, so zelene obveznice, tudi obveznice ESG? Tudi država naj bi spodbujala zelene naložbe in rešitve. Kako v banki upoštevate zelena merila, katere najbolj pri ocenjevanju projektov in katerih naložb v zelene projekte in zelene tehnologije je največ?**

Trajnostno financiranje je v središču naše ESG strategije. V banki smo na področju trajnostnega financiranja dejavni že več let, pomemben mejnik pa je bil postavljen leta 2017, ko smo skupaj z GEN-i razvili prvo zeleno obveznico. Naša banka najema vire tudi pri SID – Slovenski izvozni in razvojni banki in jih namenja za okolju prijazna podjetja in proizvodnjo. Dvakrat smo sodelovali tudi pri izdaji trajnostne obveznice Republike Slovenije. Ponosni smo, da smo v letu 2022 prejeli bronasto priznanje Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD) za projekt izdaje podrejene obveznice Tier 2. Ta nagrada izkazuje našo zavezanost, da kot finančni partnerji pomagamo slovenskemu gospodarstvu pri zelenem prehodu v okolju prijaznejše in nizkoogljično poslovanje. Iz naslova te

obveznice se je financiralo 11 večjih, okolju prijaznih in energetske učinkovitih stanovanjskih zgradb ter turističnih in poslovnih nepremičnin v Sloveniji.

● **EBRD zahteva od podjetij vse več, na primer poročila o trajnostnih rezultatih. Ocenjuje ne le finančne, pač pa tudi surovinske, energetske, okoljske, inovacijske bilance. Koliko so vaši kadri strokovno opolnomočeni za odločitve o zelenih in okolju prijaznih ali neprijaznih naložbah?**

V Novi KBM se zavedamo, da so samo strokovno opolnomočeni zaposleni lahko pri svojem delu uspešni. Zato njihovo znanje in veščine sistematično dopolnjujemo tudi z znanji s področja ESG. V banki smo pred dvema letoma posodobili celoten kreditni proces z vključitvijo ocene tveganj ESG naših komitentov.

● **Kaj to pomeni?**

Posodobili smo podrobne postopke odobravanja naložb komitentom tako z vidika pridobivanja podatkov in njihovega analiziranja kot tudi z vidika nadaljnje obravnave komitentov oziroma določitve pristojnosti

odločanja, in sicer v odvisnosti od ocenjenega tveganja ESG. Ta ocena se trenutno izvaja le za komitente s področja poslovanja z gospodarskimi družbami. Banka na podlagi ocenjenega tveganja ESG komitente oziroma dejavnosti razvršča v skupine z nizkim, srednjim in visokim tveganjem ESG.

● **In fizične osebe?**

V letu 2022 smo fizičnim osebam ponudili dva nova produkta – zeleni potrošniški in zeleni stanovanjski kredit, ki sta namenjena spodbujanju investicij strank v okolju sprejemljivejše naložbe, kot so električni avtomobili, energetske učinkovite gradnje. Prizadevamo si, da bi sistematično ocenjevanje tveganj ESG postopno prenesli tudi na segment poslovanja s prebivalstvom. Pripravljamo še zelene produkte, ki bodo namenjeni gospodarskim družbam.

● **V združenju Manager so zelo poudarili pomen trajnostnega voditeljstva, o čemer je v prejšnji reviji ESG govoril Andrej Božič. Med usmeritvami ESG so izpostavljeni človeški viri, zaposlenim, deležniki v celotni verigi. Koliko ste kot banka pri poslovanju s**

Foto: Žiga Intihar

John Denhof, predsednik uprave Nove KBM

podjetji pozorni na socialni vidik trajnostnega upravljanja?

V letu 2022 smo v proces nabave vključil poseben vprašalnik ESG. Z njim spremljamo družbeno odgovorne, okoljske, trajnostne in upravljske prakse naših dobaviteljev. Na tak način banka ne zasleduje le svojih ekonomskih interesov, ampak spremlja tudi družbeno odgovorne, okoljske, trajnostne in upravljske prakse posameznega dobavitelja. Po enem letu uporabe vprašalnika lahko trdim, da z njim spodbujamo tudi ozaveščenost v celotni verigi vrednosti o pomembnosti trajnostnega razvoja. Zaposlenim so na voljo različna orodja, s pomočjo katerih razvijajo svoje strokovne veščine, ki jim omogočajo kvalitetno opravljanje dela. Polni certifikat družini prijazno podjetje sodelavkam in sodelavcem omogoča enostavnejše usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja.

● Izvajate tudi druge ukrepe?

Da, 16 različnih ukrepov, ki so namenjeni različnim starostnim skupinam zaposlenih. Med njimi so najbolj priljubljeni premični delovni čas, dodatni dnevi z nadomestilom plače zaradi spremstva otroka v bolnišnici,

obdaritev otrok zaposlenih in dodatne ure za obisk zdravnika za zaposlene po 50. letu starosti. Zaposlene spodbujamo tudi k udeležbi v projektih, ki so družbeno koristni. Od okoljevarstvenih do prostovoljskih. Odziv je vse večji.

● V banki ste ustanovili upravljski organ Odbor za podnebne spremembe in trajnost. Kaj spremlja in obravnava odbor, so v ospredju predvsem tveganja?

Poslanstvo Odbora je zagotoviti celovito izvajanje strategije ESG po vsej organizaciji, opredeliti, oceniti, upravljati in blažiti tveganja v zvezi s podnebjem. Predvsem pa čim bolj izkoristiti potencialne poslovne priložnosti, ki jih prinaša preobrazba ESG. Po mojih izkušnjah tisto, kar lahko spremljaš in meriš, tudi implementiraš, zato je oboje na področju ESG tako pomembno.

● Kdo je v odboru? Tudi vrh banke?

Odbor sestavljamo tudi vsi člani uprave Nove KBM in to je z vidika postavljanja dobrih zgledov izjemno pomembno. Rezultati takšnega vodenja se odražajo tudi v ESG kulturi Skupine, ki jo gradimo strateško in

premišljeno. Pomembno je, da se vsak zaposleni zaveda, da lahko tudi sam, s spremembami svojih navad, pripomore k boljšemu svetu jutri. Ker so ESG rezultati vgrajeni tudi v kazalnike uspešnosti vodilnih zaposlenih, je praktično v naša prizadevanja zares vključena celotna banka.

● Tako ste pridobili certifikat Green Star, saj poudarjate, da je ESG vaša strateška usmeritev. Kakšna je vaša zelena bilanca za leto 2022? In katerim ciljem ste se prednostno zavezali v letu 2023? Kaj po vaši presoji lahko spodbudi ali zavira trajnostno preobrazbo podjetja?

Leto 2022 so zaznamovale pomembne investicije, ki spodbujajo zeleno preobrazbo banke. Začeli smo dobavljati električno energijo, ki je pridobljena izključno iz obnovljivih virov. S predajo prvih šestih električnih avtomobilov v uporabo našim zaposlenim smo začeli z zeleno preobrazbo našega voznega parka, ki se bo nadaljevala tudi v letošnjem letu. Zaposlenim v Ljubljani in Mariboru so za brezplačno izposajo na voljo službena kolesa, vključeni pa smo tudi v mrežo izposoje javnih koles v Mestni občini

Maribor. Nadaljevali smo z zmanjševanjem porabe papirja, saj digitalizacija ostaja naše prednostno razvojno področje, izvedli smo tudi energetske sanacije nekaterih poslovnih stavb. Na strehi poslovne stavbe v Mariboru pa smo postavili urbani čebelnjak in vanj naselili 5 čebeljih družin. Pritegnile so veliko zanimanja zaposlenih.

● **Torej bo tudi to leto živahno pri iskanju trajnostnih rešitev?**

V letu 2023 bomo z večino aktivnosti nadaljevali. Nadgradili jih bomo, saj se zavedamo, da je zelena preobrazba maraton, ne sprint. Prizadevali si bomo dodatno zmanjšati lasten ogljični odtis, ki smo ga med letoma 2020 in 2021 zmanjšali za okoli 20 %, podatke za leto 2022 še pripravljamo. Poudarek bo na tako imenovanih emisijah obsega 3, torej emisijah strank, ki jih financiramo, prav tako pa tudi na uvedbi novih regulativnih zahtev na področju ESG, zlasti tistih, ki so povezana z razkritji. Pri tem potrebujemo podporo ne samo naših strank, ampak tudi regulatorjev, zakonodajalcev, drugih bank oz. finančnih institucij. Za doseganje končnega cilja, to je ogljične nevtralnosti, je pomembno, da sodeluje celoten ekosistem. Spodbude za zeleni prehod so dobre. Motivirajo. Tudi v Novi KBM razvijamo nove, zelene produkte za naše stranke, saj se zavedamo naše odgovornosti, ki jo nosimo pri zeleni preobrazbi.

● **Pred dobrimi štirimi leti ste izjavili, da želite biti do leta 2020 najboljša banka v Sloveniji. V tem času je prišlo do združitve z Abanko. Kako zdaj ocenjujete položaj Nove KBM in v čem ste najboljši? Če vprašam kot vaš komitent, pa nisem edini, nisem zadovoljen z ukinitvijo številnih bankomatov in podružnic? In skrb za starejše komitente, ki ne znajo ali ne morejo uporabljati spletne banke?**

Nova KBM je s široko mrežo bančnih točk, ki vključujejo poslovalnice, bankomate in omogočanje opravljanja najpogostejših bančnih storitev na poštah, najdostopnejša banka v državi. Ni zanemarljiv podatek, da je bilo v letu 2022 kar 94 % vseh transakcij opravljenih prek digitalnih kanalov, zato je digitalna preobrazba banke, ki jo poganjajo potrebe strank, izjemna. Za primerjavo. Ko sem prevzel vodenje Nove KBM pred petimi leti, je znašal odstotek digitalno opravljenih transakcij 75. Hkrati pa imamo posluš tudi za potrebe ranljivih skupin.

● **Kako, na kakšen način?**

Zavedamo se, da se predvsem starejši težje prilagajajo spremembam, zato to izkoristimo kot priložnosti za učenje. Po domovih za ostarele in drugih lokacijah smo in tudi v

prihodnje bomo starejše učili uporabe spletne in mobilne banke, uporabe plačilnih kartic. Rezultati so izjemni, saj jim odpremo svet transakcij in informacij, ki so dostopne ves dan. Veliko aktivnih digitalnih uporabnikov, ki so starosti mojih staršev, torej starejši od 80 ali celo 90 let, brezhibno uporabljajo digitalne kanale opravljanja bančnih storitev. Tudi med uporabniki naše spletne banke pogosto najdemo tudi stranke, ki so stare več kot 90 let.

● **Kot predsednik uprave želite izpolniti pričakovanja lastnikov glede dobička. Koliko lastniki slišijo na vse glasnejše zahteve, da potrebujemo v vseh podsistemih družbe drugačno poslovno kulturo. Da se naj ne bi vse vrtilo okrog vrednosti in dobička, pač pa da naj dobi v poslu drugačen status vrednota, da ne sme biti smisel posla le dobiček, pač pa da mora postati pravilo vzdržna rast, za kar je odgovoren tudi finančni sektor. Ali denar že sliši na zeleno?**

V Novi KBM smo osredotočeni na rast in vzdržno dobičkonosnost, ki nam omogoča investiranje v nadaljnji razvoj. Hkrati omogoča uspešno prilagajanje prihodnjim spremembam v finančnem in gospodarskem okolju. Stranke nas prepoznavajo kot odgovornega partnerja, ki jim stoji ob strani pri vseh pomembnih odločitvah, v poslovnem ali zasebnem življenju.

● **Zdaj so razmere na trgu težje, kot so bile. Ocene, kaj čaka gospodarstvo v tem letu, si zelo nasprotujejo. Nekateri pišejo črne scenarije. Dr. Franjo Štiblar je na Klubu podjetnikov Zlatorog v Celju novembra izjavil, da bo Slovenija dobro prestala energetske krize in da bo zagotovo med boljšimi v EU po gospodarskih rezultatih. To je utemeljil s praviimi ukrepi vlade v sedanjih krizi. Vaša bančniška napoved?**

V Skupini Nove KBM pozorno spremljamo makroekonomske napovedi gospodarskega okolja, trende v finančnem poslovanju, spremembe v navadah naših strank ter potrebe in pričakovanja vseh naših ključnih deležnikov. Skupina ima trajnostno dobičkonosen poslovni model. Ostaja dobro kapitalizirana in ima zelo močno likvidnostno pozicijo. Tako bo lahko upravičila zaupanje svojih strank tudi v letu, v katerega smo vstopili in ki bo po napovedih precej zahtevno. A ne gre zanemariti, da je slovensko gospodarstvo že v času covida-19 in krize, povezane z njim, pokazalo visoko stopnjo odpornosti. Ob podpori ukrepov za blaženje energetske krize, jo ohranja. Osebnostno ostajam optimist, tudi zato, ker ima večina naših strank naročila potrjena že za vse leto 2023, prav tako pa tudi zakupljene surovine in energente, kjer je bilo to mogoče.

● **V vsakem mestu, kjer ste delali, ste bili priseljenec. Kje je vaš dom, kako čutite Slovenijo kot bančnik in kot družinski članek? Koliko znate govoriti slovensko, saj ste pri nas že nekaj let?**

V Aziji in Evropi živim že dlje kot v ZDA, saj sem domovino zapustil pri 21. letih. Zdaj je moj dom Maribor, čeprav imam stanovanje tudi v Ljubljani. Učim se tudi slovenščine in priznam, da je zelo zahteven jezik. V Sloveniji najdem skoraj vse, kar potrebujem - mesta s kulturo in zgodovino, čudovite ljudi, izvrstno kulinariko, seveda pa tudi diha jemajočo naravo. V bližini so hribi, daleč ni niti morje. Sem strasten gorski kolesar in mesta, kjer sem lahko na kolesu pred službo in po njej zame predstavljajo veliko kvaliteto življenja. Kot bančnik pa sem ponosen na dosežke Nove KBM v preteklem obdobju, saj smo zares uspešno preobrazili banko.«

● **Vaša profesionalna kariera vas je popeljala v različne svetovne metropole - od Madrida, Prage, Singapurja, Istanbula, Londona ... V čem je Maribor povsem drugačna izkušnja kot poslovno okolje in kot urbano središče drugačnih mer? In če primerjate odnos ljudi do okolja in trajnostnega razvoja?**

Eden od adutov Maribora je, da ima čudovito naravo in industrijo, ki je okolju večinoma prijazna. To je treba ohraniti in to je odgovornost vseh, ki v mestu živimo in delamo. Živel sem v sedemnajstih mestih po svetu, vendar je kvaliteta življenja v Mariboru ali v Ljubljani zame ena najboljših. Tukaj sem zelo srečen. Zato sem pred kratkim zaprosil za slovensko državljanstvo. Načrtujem, da bom tukaj ostal tudi v prihodnje. Sloveniji lahko veliko nudim, še več pa lahko od življenja v tej čudoviti državi dobim.

● **Kateri so glavni poslovni cilji Nove KBM v letu 2023?**

Nova KBM ima jasno vizijo - biti najboljša banka. Temu bomo sledili tudi v letu 2023. Merili bomo naše rezultate, saj samo takšen način dela zagotavlja nenehen razvoj. Odlično sodelujemo s strankami in naše storitve zanje nenehno nadgrajujemo. Naše poslovanje bomo tudi v prihodnje gradili na digitalnih rešitvah. Zato ocenjujem, da naša glavna konkurenca niso le slovenske banke, ampak prihaja konkurenca tudi izven meja Slovenije. Pri posodabljanju storitev in procesov ostajamo osredotočeni predvsem na potrebe strank, med katerimi bomo tudi v letu 2023 spodbujali zdrav življenjski slog in njihovo osebno oziroma poslovno zeleno preobrazbo.

UGODNEJŠA
OBRESTNA
MERA

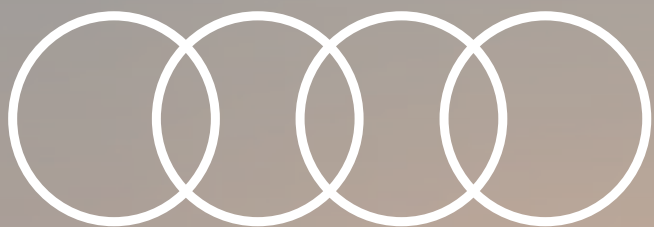

ZELENA REŠITEV JE MODRA ODLOČITEV

Izberite **Zeleni stanovanjski** ali **Zeleni potrošniški kredit** in zaživite trajnostno. Pridobite ponudbo v naših poslovalnicah.

NovaKBM

080 17 70
nkbm.si/zeleni-kredit

Drži, električni so. In še veliko več.

Novi, povsem električni modeli Audi Q8 e-tron.
Sedaj del družine modelov Audi e-tron.

Prihodnost je način razmišljanja.

Podatki o porabi in emisijah za Audi Q8 e-tron:

Kombinirana poraba električne energije (kWh/100 km): 24,7. Emisije CO₂: 0 g/km. Emisijska stopnja: AX. Emisije CO₂ so odvisne od vira električne energije. Audi zato priporoča uporabo ekološko pridobljene elektrike. Ogljikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanjega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. Porsche Slovenija d.o.o., Bravničarjeva 5, 1000 Ljubljana. Slika je simbolna. Več na [audi.si](https://www.audi.si).